tevhid

Cemâziye'l Âhir 1445

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | OCAK '24 | YIL: 13 | SAYI: 132 | FİYATI: 40₺ | ISSN: 2148-4635

ALLAH İNDİNDE İKİ İNSAN TİPİ

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

Tevhid davetini tüm dünyaya
ulaştırmak için çalışmaya
devam ediyoruz.

Almanca sokak röportajımızı
Monotheismus YouTube
kanalımızda izleyebilirsiniz.

Sokak röportajımıza ulaşmak için
QR kodu okutabilirsiniz.

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak yeni yılın ilk sayısını siz değerli okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, Rabbimizin (cc) razı olduğu ve kendisine düşman kıldığı iki insan tipini misal vermesinden yola çıkarak bizlere nasihat ediyor. Bu iki seçenekten hangisine dâhil olacağımızın bâtıni ve zahirî amellerimizle ilgili olduğunu hatırlatarak nerede durduğumuza dair muhasebe yapmamızı istiyor.

Enes Yelgün, Hendek Gazvesi için yapılan hazırlıkları naklederken yaşanan bazı hadiseler karşısında gösterilen tavırların müminler ile münafıkları birbirlerinden ayırmasını değerlendiriyor.

Talha Akman, Mu'minûn Suresi'nin 5 ila 7. ayetleri bağlamında bu defa Rahmân'ın kullarının iffet vasfını günümüz ışığında tefsir ediyor.

Enes Doğan, muksirûn sahabileri ve onların bu sıfatı alma sebeplerini Abdullah ibni Ömer temsilinde araştırmayı sürdürüyor.

Emre Acar, bazı kalbî duyguların kendilerine has fiillerle ortaya çıktığını Kârun kıssası üzerinden tedebbür ediyor ve kibir duygusuna işaret eden fiillere dikkat çekiyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevî'nin Kırk Hadis eserinin şerhi bağlamında Tevhid İmamımız İbrâhîm'ın (as) misafir ağırlama edebini detaylıca ele alıyor ve hadiste emredilen davranışların Allah'a (cc) ve Ahiret Günü'ne iman etmekle ilşkisini açıklıyor.

Salim Kandemir, Hatice Annemizi (r.anha) Allah Resûlü'ne (sav) vahyin geldiği ilk ândan itibaren yaklaşımıyla örnek eş olması üzerinden konuk etmeye devam ediyor.

Kerem Çağlar, aile ve eşlerin birbirleri üzerindeki hakları hususunda İslam'ın emir ve tavsiyelerini geniş bir çapta anlatıyor.

Zeynep Bayancuk, batılı bir sansak da Rabbimizin bildirdiği üzere kalplerinin paramparça olduğu hakikatini vakıamızdan misallerle bizlere gösteriyor.

Dr. Gözde Tercuman, Doğru Bilgi Yanlış Uygulama başlıklı yazısında doğru bir bilginin yanlış şekillerde ve batıl amaçlarda kullanılmasının o bilginin doğruluğunu değiştirmeyeceğinin altını çiziyor.

Psikolog Şükriye Öztürk, bir başkasının içini hissetmek deyimiyle ifade ettiği empati eylemini hem bilimsel hem de sosyolojik açıdan mercek altına alıyor.

Melek Şeref, gençlerimizi anlamak için kendi gençliğimizi hatırımıza getirmeyi tavsiye ediyor, bu hususta verdiği örneklerle ebeveynlerimize yol gösteriyor.

Sultan Amed Yaşar, yapay zekâ ilmine ilişkin bilgilerini Rahmâni bakış açısıyla derleyerek bizlerle paylaşıyor.

Alper Tanrıverdi, Allah Resûlü'nün (sav) müminleri bal arısına benzetmesi hakkında tefekkür etmesinin ardından müminler ile bal arıları arasındaki ortak özellikleri derlediği bir yazı kaleme alıyor.

Osman Sadıkoğlu, bidat konusunu işlemeye devam ederken konunun önemine binaen Allah'ın (cc) indirdiği vahye, yani Kur'ân ve Sünnete uymayanların -kendileri ne isim verirse versin- hevalarını seçtiklerini hatırlatıyor.

Bu sayımızda sizlere Prof. Dr. Muhammed ibni Abdullah'ın Sahabe Hakkındaki İnancımız isimli kitabını tanıtıyor, Nebimizin (sav) pak ashabına karşı tüm ifrattan ve tefritten kaçınarak onlara en güzel şekilde sevgi ve saygı göstermeyi amaçlayan bu eserden tüm okurlarımızın faydalanmasını diliyoruz.

Allah'ın (cc) izniyle 132. sayımızı istifadenize sunuyor, Rabbimizden nice yıllarda hayır üzere buluşmayı niyaz ediyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 71320
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A 65100 İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46
- **Adana** : Reşaybey Mah. 62008 Sok. No. 10 İşyeri-2 01120 Merkez/Seyhan/ADANA 0 555 655 00 70

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA

Ocak 2024 | Cemâziye'l Âhir 1445
Yıl: 13 | Sayı: 132 | Fiyat: 40₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA

ALLAH İNDİNDE İKİ İNSAN TİPİ

İkiyüzlü, kibirli ve gösterişçi insan tipi; tek gayesi dünya olan, dua edeceği zaman dahi yalnızca dünyalık isteyen insana tekabül eder. Böyle bir insanın ahirete dair hiçbir endişesi olmadığından tüm yatırımını dünyaya, yani vitrine yapar. Onun tek arzusu insanların takdirini kazanmaktır. Bu nedenle sözünü ve dış görünüşünü süsler, insanları ikna etmek için kalbinde olana Allah'ı şahit tutar. İnsanların olmadığı yerde ise ihmal ettiği öz benliği, asli karakteri devreye girer. Yakar, yıkar, ayetin ifadesiyle bozgunculuk yapar.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

"İnsanlardan öylesi vardır ki dünya hayatına dair söyledikleri senin hoşuna gider/sözleriyle seni etkiler. O, kalbinde olanın (iyilik, güzellik, ıslah) olduğuna dair Allah'ı şahit tutar. Oysa o, düşmanın en beter olanıdır. (Bir işin başına yönetici olduğunda ya da) yanınızdan ayrıldığında yeryüzünde bozgunculuk yapmak, ekini ve nesli yok etmek için çalışır. (Oysa) Allah, bozgunculuğu sevmez. Ona, 'Allah'tan kork!' denildiği zaman, gururu/kibri onu günaha sürükler. Böylesine cehennem yeter. O, ne kötü bir yataktır. (Bu bozguncuların yanı sıra) insanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder. Allah, kullarına karşı (şefkatli olan) Raûf'tur."[1]

Yüce Allah, Kitab'ında iki insan tipini karşılaştırır. Biz de bu ayki yazımızda Bakara Suresi'ne konu olan bu iki insan tipini ele alacak, ayetlerdeki incelikleri fıkhetmeye çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Ayetlere mücmel anlam verecek olursak iki zıt karaktere dair şunlar söylenebilir:

"Birinci insan tipi karakter bakımından ikiyüzlü, şirret, tatlı dilli, benliğini hayatın ekseni sayan, görünüşü alımlı fakat içi canlar yakan bir tiptir. Bu kimse nefsini ıslah etmeye, kendine çekidüzen vermeye ve Allah'tan korkmaya çağrıldığı zaman hakka dönmez, nefsini ıslah etmeye girişmez. Bunun tersine günahları ile gururlanma damarı kabarır, gerçeğe ve iyiye yönelmeyi reddeder, ayetin deyimi ile 'ekini ve nesli' yani bitki, hayvan, insan ve bütün canlıları mahvetmeye devam eder. İkinci insan örneği ise mümin ve samimi bir tiptir. Varlığını tümü ile Yüce Allah'ın rızası uğruna kullanır, hiçbir şeyini geriye bırakmak istemez. İşinde ve çalışmasında şahsını asla hesaba almaz. Çünkü o tüm varlığıyla O'na yönelmiştir."[2]

İncelediğimiz pasajdaki incelikleri şu başlıklarla ele alabiliriz:

1. 2/Bakara, 204-207
2. Fî Zılâl-il Kur'ân, 1/403, Bakara Suresi, 204-214. ayetlerin tefsiri

İki İnsan Tipinin Oluşmasında Ahirete İmanın Rolü

Makalemize konu olan ayetlerin bağlamı dikkatle okunduğunda Yüce Allah'ın iki farklı insan tipini ele aldığı ve onların sıfatlarını zikrettiği görülür. Bu ayetlerin öncesinde şöyle buyurulur:

"İnsanlardan öylesi vardır ki (dua ederken) şöyle der: 'Rabbimiz! Bize dünyada ver.' (Böyle dua edenin) ahirette hiçbir nasibi yoktur. Bazısı da (dua ederken) şöyle der: 'Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru. Bunların yaptıkları amellerden ötürü (güzel) bir nasipleri vardır. Allah, hesabı çabuk görendir.' "[3]

İkiyüzlü, kibirli ve gösterişçi insan tipi; tek gayesi dünya olan, dua edeceği zaman dahi yalnızca dünyalık isteyen insana tekabül eder. Böyle bir insanın ahirete dair hiçbir endişesi olmadığından tüm yatırımını dünyaya, yani vitrine yapar. Onun tek arzusu insanların takdirini kazanmaktır. Bu nedenle sözünü ve dış görünüşünü süsler, insanları ikna etmek için kalbinde olana Allah'ı şahit tutar. İnsanların olmadığı yerde ise ihmal ettiği öz benliği, asli karakteri devreye girer. Yakar, yıkar, ayetin ifadesiyle bozgunculuk yapar.

Allah rızasını elde etmek için canını feda eden ikinci tip ise dünya yanında ahiret endişesi taşıyan, Rabbine yöneldiğinde dünyada iyilik istediği gibi ahiret iyiliği de isteyen ve ateşin azabından endişe eden insana tekabül eder. O; ahirete dair yüreğinde bir korku ve umut taşıyan, Allah'ın rızasını arzulayarak serden geçen bir cennet fedaisidir. Bu da gösterir ki ayette okuduğumuz iki farklı tipin oluşmasında en temel faktör, ahiret bilincidir. Ahirete imanımız, ebedî hayata dair umut ve korkularımızı ifade ettiği kadar bugünümüzü ve kulluk kalitemizi de belirler.

Tefsir kaynaklarımız okuduğumuz ayetlerin muayyen insanlar hakkında indiğini nakleder.[4] Ancak Rabbimiz (cc) ayetleri muayyen insanlar üzerinden değil, muayyen sıfatlar üzerinden nazarımıza sunar. Böylece tarihin hangi döneminde olursa olsun canını Allah'a (cc) satanlar ile tek gayesi dünya hayatı olan bozguncu insanı tanımış oluruz. Bu insan tipi Kur'ân'ın indiği dönemde olduğu gibi ondan önce de vardı ve sonra da olacaktır:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Âhir zamanda bazı kimseler çıkacak ve dini dünyaya alet edecekler. İnsanlara yumuşak görünmek için kuzu derilerine/kuzu postuna bürünecekler; dilleri şekerden tatlı, fakat kalpleri kurt kalbidir."[5]

Kur'ân'dan önce indirilen eski kitapları okuyanlardan Nevf ibni Fudâle (rh) şöyle der:

"Bu ümmetten bazı insanların sıfatlarını indirilmiş kitaplarda görüyorum. Onlar dinlerini dünya karşılığında değişmiştir; dilleri baldan tatlı, kalpleri sabr ağacından daha acıdır. İnsanlara yumuşak görünmek için koyun postuna bürünürler de kalpleri kurt kalbi gibi sert ve acımasızdır."[6]

Söz ve Amel Uyuşmazlığı

"İnsanlardan öylesi vardır ki; dünya hayatına dair söyledikleri senin hoşuna gider/sözleriyle seni etkiler. O, kalbinde olanın (iyilik, güzellik, ıslah) olduğuna dair Allah'ı şahit tutar. Oysa o, düşmanın en beter olanıdır."[7]

Kur'ân'ın bize tanıttığı bu insan tipi çok güzel ve etkileyici konuşur. Ancak yaşantısı ile konuşmaları arasında uyum yoktur. Amelleri sözlerinin doğruluğuna tanıklık etmez. Yaşantısı sözlerine tanıklık etmeyince o da Allah'ı şahit göstererek bu açığı kapatmaya çalışır. Kur'ân bize bir ölçü verir. İnsanların ne söylediğine değil, ne yaptığına bakmamızı ister. Aksi hâlde söz yanıltıcıdır. Nebi (sav) gibi hikmet, feraset ve basiret imamını dahi yanıltabilir. Ki ayete konu olan kişinin dünyevi meselelere dair yaptığı konuşmalar Nebimizi (sav) etkilemiş, Yüce Allah, Nebi'sini ve onun şahsında biz müminleri uyarmak için bu ayetleri indirmiştir. Başka bir ayette şöyle buyurulur:

"Onları gördüğünde cüsseleri/kalıpları hoşuna gider. Konuşacak olsalar sözlerini dinlersin. Onlar, (kendi başına ayakta duramayan, meyve vermeyen,) duvara yaslanmış kütük gibilerdir. Her çığlığı kendi aleyhlerine sanırlar. (Dış görünüşleriyle cesur, özü sözü bir görünseler de iç dünyalarında korkak ve her şeyden ürken bir yapıları vardır.) Asıl düşman onlardır, onlardan sakın. Allah, onları kahretsin, nasıl da çevriliyorlar?"[8]

Allah Resûlü (sav) beyanın sihir gibi etkili olduğunu, etkili konuşan insanların insanları büyülediğini haber verir.[9] Bu nedenle güzel ve etkili konuşma asla ölçü olamaz. Şaşmaz ölçü, yaşam ile söz arasındaki uyumdur.

3. 2/Bakara, 200-202
4. Ayetin nüzul sebeplerine dair tefsir kitaplarımızda şu bilgiler yer almaktadır:

Birincisi: Bu, Ahnes ibni Şerîk hakkında inmiştir. Kendisi yumuşak sözlü, kalbi kâfir idi, Peygamber'e (sav) güzel görünür ve onu sevdiğine dair yemin ederdi. Dinine uyardı, içinde ise başkasını gizlerdi. (Bu, İbni Abbâs, Suddî ve Mukâtil'in sözüdür.)

İkincisi: O, münafıklık edip dilleriyle kalplerinde olmayanı söyleyen münafıklar hakkında indi. (Bu da Hasen, Katâde ve İbnu Zeyd'in görüşüdür.)

Üçüncüsü: Recî' Vakıası'nda esir düşen Hubeyb ve Zeyd gibi sahabiler hakkında inmiştir. Bazı münafıklar Hubeyb ve arkadaşları için, "Yazık şu maktüllere, ne evlerinde oturdular ne de sahiplerinin mesajını ilettiler." dediler.

Yüce Allah Zubeyr, Mikdâd, Hubeyb ve arkadaşları ile münafıklar hakkında bu ayeti ve bundan sonraki üç ayeti indirdi. (bk. Zâdu'l Mesîr, 1/170-171) Rivayetlerin isnadı hakkında tartışılmış, hadis ilmi kriterleri açısından çoğu rivayet zayıf kabul edilmiştir. (bk. El-İstîâb fî Beyâni'l Esbâb, 1/169-170)

5. Tirmizi, 2404; Tirmizî (rh) rivayetin hasen ğarîb olduğunu söylemiştir.
6. Tefsîru't Taberî, 4/232, 3965 No.lu rivayet
7. 2/Bakara, 204
8. 63/Munafikûn, 4
9. bk. Buhari, 5146; Müslim, 2009

Allah'ın razı olduğu insanlardan olmak için İslam'a bir bütün olarak girmemiz gerekir. Şeytanın bizi adım adım çektiği tuzaklara dikkat etmemiz, Allah'ın rızasını umma hedefinden sapmamamız elzemdir. İnsanı değerli kılan İslam, yani hayatın her alanında Allah'a teslim olma ilkesine sıkı sıkıya bağlanmaktır. Siyasette laikliği reddetttiğimiz gibi inançta, ahlakta, iş hayatında ve mücadelede de laikliği reddetmek, hiçbir ayrıma gitmeden İslam'ı bir bütün olarak hayatımıza hâkim kılmaktır. Allah'ı razı edenlerden olmanın yolu ahiret kaygısı taşımak ve bu kaygıyı bilinçli sözlerle duamıza yansıtmaktır.

Düşmanın En Beteri

"Oysa o, düşmanın en beter olanıdır."[10]

Bu insanların bir diğer özelliği de "eleddu'l hisam" olmalarıdır. "Düşmanın en beteri" şeklinde meal verdiğimiz sözcük öbeği iki kelimeden oluşmaktadır: Eled ve hisam! "L-d-d" kökünden türeyen kelime şedid düşman veya bir şeyin tarafı, köşesi anlamına gelmektedir.[11] "H-s-m" kökünden türeyen hisam kelimesi ise çekişme, tartışma anlamına gelmektedir.[12] Hâliyle bu terkip tartışmacı ve düşmanlıkta aşırı giden bir karaktere işaret etmektedir. Bu da münafıkların en belirgin özelliklerindendir.

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dört haslet vardır; kimde bu hasletler bulunursa o kimse halis münafıktır, kimde de bunlardan biri bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde nifaktan bir haslet var demektir: Emanet edilince hıyanet eder, konuşunca yalan söyler, söz verince sözünde durmaz, husumet edince haddi aşar."[13]

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurmuştur:

"İnsanlar arasında Allah'ın en buğzettiği eleddu'l hasm olandır/düşmanlıkta haddi aşandır."[14]

Hâliyle mümin bu ahlaka sahip insanlardan sakındığı gibi bu ahlaktan da sakınmalı; tartışmacı, husumet güden, biriyle arası bozuldu mu düşmanlığı ileri seviyelere taşıyan insanlardan olmaktan sakınmalıdır. Buna mukabil Müslim uyumlu, yumuşak ve affetmeyi bilen; kalbini kin, buğz ve öfke gibi duyguların istila etmesine müsaade etmeyen bir yapıda olmalıdır.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Kendisi ateşe haram edilen ve kendisine de ateşin haram kılındığı kimseyi size haber vereyim mi?'

'Evet, ey Allah'ın Resûlü!' denildi.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Ateş; insanlara yakın olan, yumuşak huylu ve insanlara kolaylık gösterene haram kılınmıştır.' "[15]

Kulluk mücadelesinde kalp müminin otağı, komuta merkezidir. Kalpte yer eden ve kalbe kök salan her duygunun kulluk mücadelesi üzerinde etkisi vardır. Hâliyle mümin kalbini korumalı, Allah'ın (cc) hoşnut olmadığı duygularla karartmamalıdır.

Bozgunculuk

"(Bir işin başına yönetici olduğunda ya da) yanınızdan ayrıldığında yeryüzünde bozgunculuk yapmak, ekini ve nesli yok etmek için çalışır. (Oysa) Allah, bozgunculuğu sevmez.)"[16]

Konuştuğunda mangalda kül bırakmayan bu tip, fırsatını bulduğu ânda bozgunculuk yapar, ekini ve nesli ifsad eder. Fırsat kollamasını ifade etmek için Kur'ân "tevvelli" kelimesini kullanır. Bu ifade üç ayrı şekilde tefsir edilmiştir:[17]

- Öfkelenmek
- Bir yerden ayrılmak
- Sorumluluk üstlenmek

Seleften nakledilen bu üç tefsirin her biri Arap diline uygundur. Yüce Allah öyle bir ifade seçmiştir ki bir Arap, ayeti okuduğunda her üç anlam da zihninde canlanır. Bu da Kur'ân'ın belagat örneklerindendir. Aynı zamanda etkileyici konuşan ve hasbi duygularına Allah'ı (cc) şahit tutan insanların samimi olup olmadığını anlamak için sabit bir ölçüdür. Ayet dolaylı olarak der ki bir insanın hakikati öfkelendiğinde, yalnız kaldığında ve de önemli bir vazife üstlendiğinde ortaya çıkar.

Ekini ve Nesli Yok Etmek

"Yeryüzünde bozgunculuk yapmak, ekini ve nesli yok etmek için çalışır."[18]

Bu bozguncu tipin ekini ve nesli yok etmesi iki türlü anlaşılabilir:

10. bk. 2/Bakara, 204
11. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 5/204, l-d-d maddesi
12. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/187, h-s-m maddesi; El-Mufredât, s. 284, h-s-m maddesi
13. Buhari, 34; Müslim, 58
14. Buhari, 2457; Müslim, 2668
15. Tirmizi, 2488
16. 2/Bakara, 205
17. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr 3/636-636, 7257-7261 No.lu rivayetler
18. bk. 2/Bakara, 205

– Yeryüzünde bozgunculuk yapmak masiyettir. İnsanlar masiyet işlediğinde karada ve denizde düzen bozulur,[19] Yüce Allah yağmuru keser, ekinler ve nesiller yağmurun kesilmesiyle zarar görür.[20] Ayrıca ayete konu olan insan tipi, ikiyüzlü münafık bir karakterdir. Nifak ise toplumu parçalar, içeriden çürütür; bu da parçalanmalara neden olur.[21] Bu tefsire göre aslolan bozgunculuktur. Ekinin ve neslin helakı ise bozgunculuğun neticesi, İlahi bir cezadır.

– Bozguncu tip yeryüzünü ifsad eder. İfsadın bir parçası da yakmak suretiyle ekinlere zarar vermesi, hayvanları (ve çocukları) öldürmesidir.[22]

Geçmişte bu ayeti okuyanlar ekinin ve neslin ifsad edilmesini, ekine ve nesle verilen maddi zarar olarak tasavvur etmişlerdir. Oysa bugün bizler ayetin yeni tecellilerine şahit oluyor, ekinin ve neslin sistematik ve programlı ifsadına maruz kalıyoruz. İnsanları müşrikleştirmek için gece gündüz tuzak kuran müstekbirler,[23] Yüce Allah'ın insanoğluna ihsan ettiği bilimsel gelişmeleri de yanlarına alarak ekini ve nesli bozmak için kullanıyorlar.

Ekini ifsad ediyorlar. Sürdürülebilir tarım gerek diyorlar, tohum ıslahı diyorlar, kaynaklar sınırlı diyorlar... Yalan söylüyor ve bozgunculuk yapıyorlar. İnsanoğlunun iyiliği için çalıştıklarına dair süslü cümleler kuruyor, yalnızca daha fazla üretip kazanmak için ekini/gıdayı zehirleyerek ifsatta bulunuyorlar. Ayrıca biliyorlar ki insan ne yiyorsa odur. İnsanın yedikleri onun inancını, ahlakını, istikametini belirliyor. İnsanların yiyip içtiklerini zehirleyerek onların kulluğunu etkiliyor; iradesiz, hastalıklı, hantal bireyler oluşturuyorlar. Allah (cc) kullarına temiz olandan yiyip salih amel yapmalarını emrederken onlar insanlara temiz vasfını yitirmiş yiyecekler yedirerek kötü ameller işlemelerine vesile oluyorlar.

"Ey resûller! Temiz şeylerden yiyin ve salih amellerde bulunun. Şüphesiz ki ben, yaptıklarınızı bilmekteyim."[24]

Ayrıca gıdanın sömürü aracı olduğunu biliyorlar. Dün ordularla işgal ettikleri toplumları bugün gıdada dışa bağımlı kılarak işgal ediyorlar. Önce toplumları üretemez hâle getiriyor, sonra onları genetiğiyle oynanmış "ebter" tohumlara mahkûm ediyorlar. Günümüz işgalci müstekbirlerinin akıl hocalarından Henry Kissinger, "Enerjiye hükmeden devletlere, gıdaya hükmeden insanlığa hükmeder." diyerek gıdanın sömürüdeki rolüne işaret ediyor.

Nesli ifsad ediyorlar. Öncelikle zehirledikleri gıdalarla çocukları zehir bağımlısı hâline getiriyor, onların karakterlerini şekillendiriyorlar. Sonra eğitim öğretim adı altında çocukların yıllarını heba ediyorlar. Ortalama on altı yıl süren eğitim hayatı sonunda her gün gördüğü dersi dahi anlamayan çocuklar yetiştirme becerisi gösteriyorlar. Çocuklara yönelik ürettikleri içeriklerle onların başta cinsiyet algılarını değiştirip fıtratlarını bozuyorlar...

Ekini yakmak ve nesilleri katletmek ifsattı evet, ancak günümüzde var olan ifsad dün olduğu gibi vahşice ve saldırganca değil. Bilakis daha sistemli ve sureti haktan görünerek gerçekleşiyor. İnsanlar kendilerinin faydası için çalıştıklarını düşündükleri insanlar tarafından yok ediliyor. Dünün bozguncularına mecburiyetten katlanan insanlar, bugünün bozguncularına gönüllü katlanıyor. Yetmiyor, kendilerini ifsad edenlere seçmen, takipçi, hayran... oluyorlar. Üstüne bir de zehirlenmek ve yıllarını heba etmek için günümüz bozguncularına para ödüyorlar...

Allah'tan Kork!

"Ona: 'Allah'tan kork!' denildiği zaman, gururu/kibri onu günaha sürükler. Böylesine cehennem yeter. O, ne kötü bir yataktır."[25]

Bozguncu insanı tanımanın en kestirme yolu ona, "Allah'tan kork!" demektir. Zira kalbindeki samimi duygulara Allah'ı şahit tutan bozguncu Allah'ın adını duyduğunda sinir krizleri geçirir, kibri onu günaha sürükler. Oysa kalbinde olana Allah'ı (cc) şahit tutan insanın, Allah'ın adını duyduğunda yumuşaması gerekir. Bozguncu, Allah'ın adını aldatmak içini ağzına aldığından O'nun ismini duymak onu yumuşatmak şöyle dursun, çileden çıkarır. Bundandır ki insanları aldatmak için sıklıkla Allah'ın adını ağzına alan tağutlar; yeryüzünde bozgunculuk yapar, ekini ve nesli ifsad ederler. Allah (cc) ile uyarıldıklarında ise uyarıcıları hapseder veya katlederler. En sevmedikleri şey, karşılarında hak sözün söylenmesi ve hak sözle uyarılmaktır.

Mümin bu sıfatla bozguncuları tanıdığı gibi bu sıfattan kaçınmalıdır. Zira bu sıfat, Allah'ın en çok buğzettiği sıfatlardandır. Abdullah ibni Mes'ûd (ra), "Allah indindeki en büyük günahlardan biri, kardeşi kendisine, 'Allahtan kork!' dediğinde kişinin, 'Sen kendine bak, sen mi beni uyaracaksın?' demesidir.' demiştir."[26] Çünkü hakka davet edildiğinde hakka karşı büyüklenmek kibirdir ve Allah (cc) kibirli kulları sevmez.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), 'Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete girmez.' demişti.

Bir adam sordu: 'Bir adam elbisenin güzel olmasını ister, ayakkabısının güzel olmasını ister. (Bu da mı kibirdir?)'

19. "İnsanların elleriyle kazandıkları (günahlar) sebebiyle, karada ve denizde bozgunculuk baş gösterdi. Belki (İslam'a) dönerler diye (Allah), yaptıklarının (cezasının) bir kısmını onlara tattırmaktadır." (30/Rûm, 41)
20. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 3/638, 7274 No.lu rivayet, Mucâhid'den (rh) naklen
21. bk. Tefsîru'l Kurtubî, 3/148, Bakara Suresi, 205. ayetin tefsiri
22. bk. Zâdu'l Mesîr, 1/171, Bakara Suresi, 205. ayetin tefsiri
23. "Mustazaflar, müstekbir olanlara derler ki: 'Bilakis (işiniz gücünüz) gece gündüz hile (yapmaktı)... (Çünkü) siz, Allah'a karşı kâfir olmamızı ve O'na ortaklar koşmamızı emrediyordunuz bize.' " (34/Sebe', 33)
24. 23/Mu'minûn, 51
25. 2/Bakara, 206
26. Tefsîru'l Beğavî, 1/236, Bakara Suresi, 206. ayetin tefsiri

Allah Resûlü (sav), 'Allah güzeldir, güzel olanı sever. Kibir, hakka karşı büyüklenmek ve insanları küçümsemektir.' buyurdu."[27]

Allah'ın Razı Olduğu İnsanlar

"(Bu bozguncuların yanı sıra) insanlardan öylesi de vardır ki; Allah'ın rızasını elde etmek için canını feda eder. Allah, kullarına karşı (şefkatli olan) Raûf'tur."[28]

Bozguncu tipin karşısında Yüce Allah'ın razı olduğu, şefkati ve rahmetiyle muamele edeceği insanlar vardır. Bunlar konuşan değil, yaşayan insanlardır. Kalplerinde olan samimiyete ve adanmışlığa hayatları şahittir. Allah'a (cc) cennet karşılığında canlarını ve mallarını satmış, hayatları boyunca sözlerine sadık kalmışlardır. Onların önceliği Allah'ın rızasıdır. Tercih yapmak durumunda kaldıklarında tereddüt etmeden Allah'ın rızasını seçerler. Onlar, "Satılmış malın pazarlığı olmaz." diyen insanlardır. Başlarına ne gelirse gelsin, "Rabb olarak Allah'tan razı oldum!" derler. Dinleri uğruna dünyaları da gitse, "Din olarak İslam'dan razı oldum." derler. Şeriatın emirleri onları ne kadar zorlarsa zorlasın, "Nebi olarak Muhammed'den razı oldum." derler.[29] Kaderin veya şeriatın zorlu imtihanları, yalnızca onların iman, takva ve sabırlarını arttırır.[30]

Âlimlerimiz bu ayete örnek olarak Suheyb Er-Rûmî'nin (ra) kıssasını örnek göstermişlerdir.[31]

"Suheyb Er-Rûmî, Medine'ye hicret etmek için yola çıktı. Kureyş'ten bir grup onu takip etmeye başladı. Suheyb bineğinden indi ve sadağından oklarını çıkardı. Sonra dedi ki: 'Ey Kureyş Topluluğu! Kuşku yok ki sizler, içinizde en iyi ok atanın ben olduğumu biliyorsunuz. Allah'a yemin olsun ki sadağımdaki bütün okları size atarım ve beni ele geçiremezsiniz. Kalanlarınızı da elimdeki kılıçla öldürürüm. Dilediğinizi yapın. Dilerseniz benim malımı alın ve benim yolumu serbest bırakın.' Kureyşliler onun malını almayı kabul ettiler. Suheyb, Allah Resûlü'nün (sav) yanına geldiğinde Allah Resûlü, 'Ticaretin kârlı olsun, ey Ebâ Yahyâ! Ticaretin kârlı olsun, ey Ebâ Yahyâ!' dedi ve bu ayet nazil oldu."[32]

Nefsini Allah yoluna feda edenler, ticareti kârlı olan insanlardır. Dünyevi açıdan bakılınca zararda, İlahi ölçülerle bakınca kârdalardır.

Allah Resûlü de (sav) okuduğumuz ayetlerde olduğu gibi insanları iki kısma ayırır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dinarın kulu helak oldu, dirhemin kulu helak oldu, kumaşın kulu helak oldu... Kendisine ondan verilince razı olur, verilmediğinde kızar. Helak oldu ve baş aşağı çevrildi. Ayağına diken batsa çıkaracak kimse bulamaz. Müjdeler olsun o kula ki atının yularından tutmuş, Allah yolundadır. Saçları dağınık, ayakları tozlanmış vaziyettedir. Nöbet işinde oldu mu onun hakkını verir, develeri sürme işinde onun hakkını verir. (Fakat) izin istese izin verilmez, aracı olsa aracılığı kabul edilmez."[33]

Birinci insan tipi eşyaya, yani dünyaya kulluk eder. Tüm kalbini dünya kaplamıştır. Sevincini de öfkesini de dünya belirler. İkinci insan tipi ise Allah'a (cc) kuldur; onun sevinci de öfkesi de Allah (cc) içindir, Rabbinin rızası neredeyse o da oradadır. Yaptığı her iş onun kulluğudur ve her işi en güzel şekilde yapar.

Sonuç olarak;

Yüce Allah bizlere razı olduğu ve düşman bildiği iki insan tipini anlattıktan sonra bize bir öğütte bulunur:

"Ey iman edenler! İslam'a bir bütün olarak girin. Şeytanın adımlarına uymayın. O sizin için apaçık bir düşmandır."[34]

Allah'ın (cc) razı olduğu insanlardan olmak için İslam'a bir bütün olarak girmemiz gerekir. Şeytanın bizi adım adım çektiği tuzaklara dikkat etmemiz, Allah'ın rızasını umma hedefinden sapmamamız elzemdir. İnsanı değerli kılan İslam, yani hayatın her alanında Allah'a teslim olma ilkesine sıkı sıkıya bağlanmaktır. Siyasette laikliği reddetttiğimiz gibi inançta, ahlakta, iş hayatında ve mücadelede de laikliği reddetmek, hiçbir ayrıma gitmeden İslam'ı bir bütün olarak hayatımıza hâkim kılmaktır. Allah'ı (cc) razı edenlerden olmanın yolu ahiret kaygısı taşımak ve bu kaygıyı bilinçli sözlerle duamıza yansıtmaktır.

"Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru."[35]

Allah'ın (cc) razı olduğu kullardan olma ümidiyle...

27. Müslim, 91
28. 2/Bakara, 207
29. Abbâs ibni Abdulmuttalib'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

    "Kim rabb olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, resûl olarak da Muhammed'den razı olursa imanın tadını almıştır." (Müslim, 34)
30. "Müminler, orduları gördüklerinde dediler ki: 'Bu, Allah'ın ve Resûl'ünün bize vadettiğidir. Allah ve Resûl'ü doğru söylemiştir.' (Bu,) yalnızca onların iman ve teslimiyetlerini arttırdı." (33/Ahzâb, 22)
31. Suheyb Er-Rûmî'nin kıssası sahihtir. Ancak kıssa ile ayet arasında bağlantı kuran rivayetlerin isnadında konuşulmuştur. Muhtemelen bu kıssa ayetin nüzul sebebi değil, tefsiri kabilindendir.
32. Tefsîru İbni Ebî Hâtim, 2/368-369, 1939 No.lu rivayet
33. Buhari, 2887
34. 2/Bakara, 208
35. bk. 2/Bakara, 201

Enes YELGÜN

HENDEK GAZVESİ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam Resûl'üne olsun.

Hendek Savaşı hem müminler hem de müşrikler için ilkleri barındıran bir savaştı.

Mekkeli müşrikler Medine İslam Devleti ile savaşırken ilk defa başkalarıyla ortaklık yapmış, bir meydan muharebesi değil topyekûn bir kuşatma için Medine önlerine gelmişlerdi.

Aynı şekilde müminler de şimdiye kadar düşman toplulukları ile parça parça mücadele ederken bir ânda hepsini karşılarında görmüşlerdi.

Ashabın hendek kazarak Medine'yi muhafaza etmesi her iki taraf için de bir ilkti. Bu sebeple savaş daha çok psikolojik bir harbe döndü. Zaman geçtikçe maneviyatı güçlü olan taraf bu psikolojik savaşı da kazanmış oldu.

Allah Resûlü (sav) Mekkeli müşriklerin bedevi ve Yahudilerle bir olup da Medine'yi kuşatmaya geldiklerini duyunca ashabıyla istişare etti. Allah Resûlü (sav) geneli ilgilendiren meselelerde istişare meclisini daha da geniş tutardı. Böylece hem farklı fikirler açığa çıkar hem de alınan kararlarda sorumluluk paylaşılmış olurdu.

"Allah'ın rahmeti sayesinde onlara karşı yumuşak oldun. Şayet kaba, katı kalpli biri olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onlar için bağışlanma dile, işlerinde onlarla istişare et. (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et. (Ve onu uygula. Çünkü) Allah, tevekkül edenleri sever."[1]

"Onlar Rablerinin (iman ve salih amel) çağrısına icabet eder, namazı dosdoğru kılarlar. İşleri, aralarında istişare iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler."[2]

İstişare hem Nebimize emredilen hem de müminlerin vasfı olarak zikredilen bir ameldir. Vahyin koruması altında olan Muhammed'e (sav) bu emrin verilmesi tüm yöneticiler için dikkat çekicidir. Kimse kendisini yeterli görmemeli, istişare emrine uyarak Rabbimizin El-Hakîm ismiyle kullarına açtığı hikmetlerden faydalanmalı, tevekkülün ön şartı olan sebeplere yapışmalıdır.

"Rasûlullah (sav) onların savaş için toplandıklarını öğrendiği zaman ashabıyla istişare etti.

1. 3/Âl-i İmrân, 159
2. 42/Şûrâ, 38

İstişare hem Nebimize emredilen hem de müminlerin vasfı olarak zikredilen bir ameldir. Vahyin koruması altında olan Muhammed'e bu emrin verilmesi tüm yöneticiler için dikkat çekicidir. Kimse kendisini yeterli görmemeli, istişare emrine uyarak Rabbimizin El-Hakîm ismiyle kullarına açtığı hikmetlerden faydalanmalı, tevekkülün ön şartı olan sebeplere yapışmalıdır.

Kişinin kalbini ve zihnini günahlardan temizleyip salih amelle kendini imar etmesi güzel fikir ve önerilerin ondan sâdır olmasını sağlayacaktır. Ancak bununla beraber farklı beldeler gezmesi, farklı kültürlere ve dillere vâkıf olması, okuma, dinleme ve benzeri faaliyetlerle sürekli zihnini zorlaması, olaylar arasında bağlantı kurmaya çalışarak muhakeme yeteneğini kuvvetlendirmesi gibi etkenler de öneri ve fikirleri zenginleştirecektir.

Selman (ra), 'Ey Allah'ın Resûlü! Biz Fars toprağında düşman süvarilerinin baskınlarından korktuğumuz zaman etrafımızı hendekle çevirip savunurduk.' dedi.

Rasûlullah (sav) bu fikri beğendi."[3]

Selman'ın (ra) hayatı hakkında bilgi edinmek istesek ve çeşitli kaynaklara başvursak sıhhati konusunda endişe yaşamayacağımız en fazla iki üç sayfalık bilgi edinebiliriz. Ancak çok kritik bir zamanda ona da fikri sorulduğunda Rabbinin izniyle kanaatini belirtmiş ve müminleri çok zorlu bir savaşta avantajlı duruma getirecek fikri vermiştir.

İslam toplumu her ferdiyle bir bütündür. Muhakkak herkesin katkı sunacağı bir ameli vardır. Kimisi istişare meclisini kurar kimisi fikir verir kimisi fikrin arkasında durur, bir diğeri de o kararın gereğiyle amel eder.

Bir parantez açarak şunu da eklemiş olalım: Kişinin kalbini ve zihnini günahlardan temizleyip salih amelle kendini imar etmesi güzel fikir ve önerilerin ondan sâdır olmasını sağlayacaktır. Ancak bununla beraber farklı beldeler gezmesi, farklı kültürlere ve dillere vâkıf olması, okuma, dinleme ve benzeri faaliyetlerle sürekli zihnini zorlaması, olaylar arasında bağlantı kurmaya çalışarak muhakeme yeteneğini kuvvetlendirmesi gibi etkenler de öneri ve fikirleri zenginleştirecektir.

Peygamber (sav) bu kadar kritik bir savaşa hazırlık yaparken birçok tedbir aldı. Farklı vesilelerle müminlerin saflarını sıklaştırdı. Bunlardan biri de bizzat kendisinin de çalışmaların içine dâhil olması; hendek kazması, taş taşıması; açlık, korku ve benzeri hâllerin hepsinde ashabıyla beraber olmasıydı.

3. Er-Rahiku'l Mehtûm, 1/277

Berâ'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hendek kazarken Resûlullah'ı (sav) gördüm; bizimle birlikte o da omuzunda toprak taşıyordu. Karnının beyazlığını toprak bürümüştü. Karnında çok sayıda kıl vardı."[4]

Allah Resûlü'nün (sav) bir kişi olarak bu çalışmalarda bulunmasını maddesel boyutta düşündüğümüzde çok bir karşılığı olmayabilir. Ancak manevi olarak çok büyük bir etkisi oldu. Kısa sürede olağanüstü bir çaba sarf edilerek hendek kazım süreci tamamlandı. Müşrikler karşılaştıkları tabloyla şaşkına döndüler.

Burada yine Kur'ân devreye girdi ve müminler ile münafıklar arasındaki ayrımlardan birini pratik bir örnek üzerinden gösterdi: Bir iş sırasındayken izin almak.

Resûlullah (sav) onların savaş için toplandıklarını öğrendiği zaman Medine etrafında hendek kazdı. Resûlullah (sav) Müslimleri ecre teşvik için bizzat kendisi çalıştı ve onunla birlikte Müslimler de çalıştılar. Münafıklardan birtakım adamlar, bu işte Resûlullah'tan (sav) ve Müslimlerden geri kaldılar, zayıflıklarını bahane edip söylenmeye başladılar. Resûlullah'a (sav) haber vermeden ve izin almaksızın ailelerinin yanına sıvışıp gitmeye başladılar. Hâlbuki Müslim bir adam ihtiyacı olduğu zaman bu ihtiyacını Resûlullah'a (sav) anlatır, ihtiyacını gidermek için ondan izin ister, o da ona izin verirdi. Bu kişi ihtiyacını giderir ve hemen geriye işinin başına dönerdi. Onlar bunu Allah rızası için yaparlardı.

Allah (cc) Hendek'te çalışan Müslimler ile münafıklar hususunda şu ayetlerini indirdi:

"Müminler o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman eder, (İslam cemaatini ilgilendiren) toplu bir iş için onunla beraber bulunduklarında, ondan izin almadan ayrılıp gitmezler. Şüphesiz ki senden izin isteyenler; işte bunlardır Allah'a ve Resûlü'ne (hakkıyla) iman edenler. Bazı işleri dolayısıyla senden izin isterlerse onlardan dilediğine izin ver ve onlar için Allah'tan bağışlanma iste. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[5]

İşte bu ayet Müslimlerden Allah rızası için Allah'a ve Resûl'üne itaat edenler hakkında nazil oldu.

Sonra Allah (cc), işten gizlice ve Resûlullah'tan (sav) izin almaksızın çekip giden münafıklar hakkında şöyle buyurdu:

"Aranızda birbirinize seslendiğiniz gibi Resûl'e seslenmeyin. Allah, birbirinizin arkasına saklanarak (izin almadan) sıvışıp gidenleri bilir. O'nun emrine muhalefet edenler başlarına bir fitnenin ya da can yakıcı azabın gelmesinden sakınsınlar."[6] [7]

4. Buhari 4106; Müslim, 1803
5. 24/Nûr, 62
6. 24/Nûr, 63
7. bk. Siret-i İbn-i Hişam, 3/301 vd.

Tüm Medine’yi tehdit eden bir düşmanla karşı karşıya olunmasına rağmen münafıklar yine işten sıvışıyor ve izinsiz hareket ediyorlar. Evet bu, nefislerine düşkünlük olarak adlandırılabilir. Daha az çalışmak istemeleri, hendek içerisinde nöbet tutmak yerine sıcak yataklarını tercih etmeleri ve nefislerini öncelemelerinin bir sonucudur. Ancak daha önemli bir şey var:

Münafıklar kendilerini İslam toplumuna ait hissetmiyorlar. Öyleyse neden zorluk hâlinde ortak bir mücadeleye girişsinler ki? Ancak toplumsal bir tepkiyle karşılaşmaları korkusuyla böyle ortamlarda bir görünüp kayboluyorlar.

İslam ile yeni tanıştığımız zamanda var olan coşku beraberinde nefsimize ağır gelen amelleri de kolaylaştırır. Zamanla imani zayıflamalar amelleri de gözümüzde büyütür. Bu durumun en tehlikeli sonucu ise kendimizi artık bulunduğumuz topluma ait hissetmemektir. Sonuç olarak farklı kılıflarla kopmalar ve uzaklaşmalar normalleşir. Bu durumu en baştan doğru bir şekilde tespit etmek çözümü de kolaylaştırır.

İzin konusunda inen ayetler aslında çok basit bir meseleyi düzenlemektedir. Ancak günümüzde var olan cehalet o kadar büyüktür ki bu İlahi emri uygulamaya çalışanlar taassupla suçlanmaktalardır. Kur’ân ve Sünnetten uzaklaşmanın, dini sadece itikadi birkaç meseleden ibaret saymanın getirdiği sonuçlardan biri de maalesef budur.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah’a hamdetmektir.

Talha AKMAN

BİR GÜVENCE: İFFET

İffetle koruma altına alınan sadece müminin şahsı değildir. İffet, bir toplumun huzur ve güvenliğinin temel noktalarından biridir. Çünkü iffet, aile hayatındaki huzur ve güvenliğin sigortasıdır ve aile, bir toplumu oluşturan en küçük, ancak en önemli birimidir. Aile biriminde oluşan huzur tüm toplumun huzurudur.

وَالَّذٖينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَۙ * اِلَّا عَلٰٓى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومٖينَۚ * فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَٓاءَ ذٰلِكَ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَۚ

"Onlar, iffetlerini korurlar. Eşleri veya cariyeleri müstesna. Bunlarla (beraber olmaları) nedeniyle kınanmazlar. Kim de bundan ötesini arar (eşi ve cariyesi dışındakilerle beraber olmaya yeltenirse), işte böyleleri haddi aşanlardır."[1]

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Mu'minûn Suresi'ni okumaya ve örnek mümin şahsiyetini öğrenmeye devam ediyoruz. Sure'nin ilk ayetini okurken müminlerin hakiki başarıyı/değeri elde ettiklerini anlatmıştık. İslam'ın insanı mükellef kıldığı bütün sorumluluklar, insanın bu değerini koruması üzere kuruludur. Önceki ayetlerde ele aldığımız; namaz kılmanın, zekât/sadaka vermenin ve boş işlerden yüz çevirmenin insanı fıtratında taşıdığı zulümden, cimrilikten, acelecilikten ve bencillikten koruduğunu gördük.

Bu ayette ise Rabbimiz imanlarıyla felaha erişen müminlerin şahsiyetlerini ve onurlarını koruma altına almak için iffeti zikretmiş ve kurtuluşları için şart koşmuştur. İffetle koruma altına alınan sadece müminin şahsı değildir. İffet, bir toplumun huzur ve güvenliğinin temel noktalarından biridir. Çünkü iffet, aile hayatındaki huzur ve güvenliğin sigortasıdır ve aile, bir toplumu oluşturan en küçük, ancak en önemli birimdir. Aile biriminde oluşan huzur tüm toplumun huzurudur.

Aile müessesi, Allah (cc) katında çok değerli ve önemlidir. Rabbimiz, insanı aile olarak yaratmış, aile olarak cennete yerleştirmiş, aile olarak imtihan etmiş, aile olarak dünyaya indirmiş ve aile olarak tevbelerini kabul etmiştir.[2]

Toplumu oluşturan fertlerin huzuru, sekineti ve dengesi için Rabbimiz (cc) aile müessesesini meşru kılmış ve ayetlerinden biri olarak indirmiştir:

1. 23/Mu'minûn, 5-7
2. bk. 2/Bakara, 35-38; 7/A'râf, 19-25

"Kendilerinde sükûnet bulup (huzura kavuşasınız diye) sizin için nefislerinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhamet kılması da O'nun ayetlerindendir. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır."[3]

Aile hayatının kişisel ve toplumsal önemi ve faydası böyle olduğu için şeytan, aile müessesine tüm gücüyle saldırmıştır:

Câbir'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İblis, arşını suyun üzerine kurar ve askerlerini gönderir. Bu çetelerin içinde İblis'e en yakın olan, en büyük fitne çıkarandır. O askerlerden biri gelir ve der ki: 'Ben şöyle şöyle yaptım.' İblis ona, 'Sen hiçbir şey yapmamışsın.' der. Sonra onlardan biri daha gelir ve der ki: 'Ben bir kişinin peşini onunla eşinin arasını açıncaya kadar bırakmadım.' İblis onu kendisine yakınlaştırır ve 'Sen ne iyi birisin!' der."[4]

Rabbimiz (cc), kullarının şahsiyetini/onurunu korumak için iffetli olmalarını emretmiş ve iffetin kendisiyle sağlandığı aile müessesesinin kurulmasını toplumsal bir sorumluluk hâline getirmiş ve maddi imkânı olmayanları kendi vesayeti altına almıştır:

"İçinizden evli olmayanları, köle ve cariyelerinizden salih olanları evlendirin. Şayet fakirlerse, Allah onları ihsan ve lütfundan zengin kılacaktır. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. Evlenme imkânı bulamayanlar, Allah onları lütfundan zengin kılıncaya kadar iffetlerini korusunlar. Köle ve cariyelerinizden (kölelikten kurtulmak için) mukatebe/anlaşma yapmak isteyen olursa, kendilerinde hayır gördüğünüz kölelerle anlaşma yapın. Ve Allah'ın size verdiği malından onlara verin. Dünya metasını elde etmek için, iffetini koruyan cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim de onları (fuhşa) zorlarsa, hiç şüphesiz Allah, onların zorlamalarından sonra (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[5]

İffet, cennetin garantisidir.

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim iki dudak arasını ve iki bacak arasını bana garanti ederse ben de ona cenneti garanti ederim."[6]

İffet, cennet ehlinin özelliklerindendir.

İyâd ibni Himâr El-Mucâşiî'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmaktadır:

"Cennet ehli üçtür: Adaletli, sadaka veren ve muvaffak/başarılı kılınmış yönetici; tüm akrabalarına ve Müslimlere merhametli ve ince kalpli olan kimse; iffetli olup iffet üzere kalmaya çalışan, bazı kimselere bakmakla sorumlu kimse."[7]

3. 30/Rûm, 21
4. Müslim, 2813; Ahmed, 14377
5. 24/Nûr, 32-33
6. Buhari, 6474
7. Ebu Davud, 4942; Tirmizi, 1923

İffet, kulun bilinçli ve teyakkuz hâlinde olmasıdır. Her ân El-Habîr olan Rabbinin; yaptıklarından, düşüncelerinden ve gördüğü şeylerden haberdar olduğunun farkında olarak kendisini günahlardan sakındırmasıdır.

İffet, sahibi için Allah'tan (cc) bir yardım vesilesidir.

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Üç kişi yürüyüp gezinmekteyken yağmura yakalandılar. Hemen dağdaki bir mağaraya yönelip sığındılar. Dağdan bir kaya parçası mağaralarının ağzına düşüp mağarayı üzerlerine tamamen kapattı. Bunun üzerine birbirlerine, 'Allah (cc) için işlemiş olduğunuz salih amellere bir bakınız (düşününüz) ve bu amellerle Allah'a dua ediniz. Olur ki Allah, mağaranın kapısını açar.' dediler. Onlardan birisi dedi ki: 'Allah'ım, gerçek şu ki, benim oldukça yaşlı bir annem ve babam vardı. Küçük çocuklarım da vardı. Geçimlerini sağlamak için bir sürü otlatıyordum. Akşamleyin sürüyle dönünce süt sağar ve çocuklarımdan önce anne babama süt içirerek başlardım. Bir gün koyunlarımı otlatacağım uygun yer bulmak için uzaklara gittim. Geriye ancak akşam vakti girince dönebildim. Anne babamın uyumuş olduğunu gördüm. Daha önce sağdığım şekilde süt sağdım. Sağdığım sütü getirip anne babamın başları ucunda durdum. Onları uykularından uyandırmak hoşuma gitmemişti. Diğer taraftan onlardan önce çocuklara süt içirmek de hoşuma gitmedi. Küçük çocuklar ise ayaklarımın dibinde sızlanıp duruyorlardı. Tan yeri ağarıncaya kadar ben de onlar da bu hâlimiz üzere devam ettik. Eğer benim bu işi sırf senin için yaptığımı biliyorsan bu mağaranın ağzından bize kendisinden semayı görebileceğimiz bir gedik aç.' Bunun üzerine Yüce Allah, onlara arasından semayı görecekleri kadar bir gedik açtı.

İkincileri şöyle dedi: 'Allah'ım, benim bir amca kızım vardı. Onu erkeklerin kadınları sevdikleri en ileri derecede seviyordum. Ondan kendisini bana teslim etmesini istedim, ama o kendisine yüz dinar vermediğim takdirde bunu kabul etmeyeceğini söyledi. Çalışıp durdum ve nihayet yüz dinar topladım. Yüz dinarla onun karşısına çıktım. Ben onun bacaklarının arasına oturunca o, 'Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork ve hakkı ile olmadıkça (bekâret) mührünü açma.' dedi. Ben de yanından kalktım. Allah'ım, eğer sen benim bu işi yalnızca senin zatın için yaptığımı biliyorsan

bu kayayı üzerimizden biraz aç.' Allah da onlar için mağaranın ağzını bir miktar daha açtı.

Diğeri de şöyle dedi: 'Allah'ım, gerçekten ben bir ferak (büyük) ölçek pirinç karşılığında bir işçi tutmuştum. İşi bitirince, 'Bana hakkımı ver.' dedi. Ben de ona hakkını alması için teklif ettim. Fakat o onu bırakıp ondan yüz çevirdi. Ben de o pirinci ekip durdum. Nihayet onun parasıyla bir sığır sürüsü (alacak kadar para) toplayıp bir araya getirdim ve çobanlarını da tuttum. O adam yanıma gelerek, 'Allah'tan kork, bana zulmetme ve hakkımı ver.' dedi. Ben de 'Şu sığır sürüsü ve onların çobanlarına git, onlar senindir.' dedim. O bana, 'Allah'tan kork ve benimle alay etme.' dedi. Ben, 'Gerçekten, seninle alay etmiyorum. O sığır sürüsünü ve o sürünün çobanını al git.' dedim. O da onları alıp gitti. Eğer benim bu işi sadece senin zatın için yaptığımı biliyorsan geriye kalan kısmı aç.' Allah da mağaranın kapısını açtı."[8]

Kişi, bazı zamanlar kendisini bir mağaranın içinde sıkışıp kalmış gibi hisseder. Karanlık, havasız ve yalnız... Ne yapsa bir çözüm bulamadığı sıkıntıları vardır. Ödemekte zorlandığı borçları, bakımında yorulduğu çocukları, altından kalkamadığı görevleri ve sorumlulukları... Kul, böyle durumlarda hayatını, gördüklerini, düşüncelerini ve amellerini muhasebe etmeli, iffetsizlik yaparak haddini aştığı günahlarını terk etmelidir. Çünkü Allah (cc) iffetli kullarına yardım etmeyi özel olarak kendi üzerine almıştır:

"Üç kişiye yardım etmek, Allah'ın üzerine (aldığı) bir haktır: İffetini korumak isteğiyle evlenen, borcunu ödeme niyetiyle anlaşma yapan (mukatib/köle) ve Allah yolunda savaşan."[9]

İffet, sahibi için bir korumadır:

Abdullah ibni Amr ibni Âs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'den Medine'ye esir kaçıran Mersed ibni Ebî Mersed isminde bir sahabi ve Mekke cahiliyesinde bu sahabinin dostu olan, Anâk isminde fahişe bir kadın vardı. Mersed, Mekke'de bir esire, kendisini kaçıracağına dair söz vermişti. Mersed devamını şöyle anlatmaktadır:

'Mehtaplı bir gecede Mekke duvarlarından bir duvarın dibine geldim. Anâk da gelip duvarın dibindeki gölgemi görünce beni gölgemden tanıdı. Dedi ki: 'Ey Mersed, sen misin?' Ben, 'Evet.' dedim. Dedi ki: 'Hoş geldin. Buyur, bu gece bizde kal.' Ben de dedim ki: 'Ey Anâk, Allah zinayı haram kıldı.' Bunun üzerine, 'Ey oba halkı, bu adam esirlerinizi kaçırıyor!' diye bağırdı. Ardından sekiz kişi peşime düştü. Handeme yoluna doğru kaçmaya başladım. Sonunda bir kaya yarığına (veya mağaraya) girdim, onlar da gelerek benim başımın ucunda dikildiler. Hatta orada ihtiyaç giderdiler, idrarları başımın üstüne aktı. Fakat Allah (cc), onların beni görmelerini engelledi. Dönüp gittiler. Ben de adamıma döndüm ve onu yüklendim, kendisi biraz ağırdı. İzhir denilen yere kadar onu götürdüm ve orada zincirlerini çözdüm. Onu taşıyordum ve beni çok yormuştu. Sonunda Medine'ye vardım. Allah Resûlü'ne (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü! Anâk ile evlenebilir miyim?' dedim. Allah Resûlü (sav), sustu ve şu ayet inene kadar bana cevap vermedi: 'Zinakâr erkek, yalnızca zinakâr bir kadınla veya müşrik bir kadınla evlenir. Zinakâr kadını da yalnızca zinakâr veya müşrik erkek nikâhına alır.'[10] Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'O kadınla evlenme.' dedi."[11]

İffet, kulun bilinç ve teyakkuz hâlinde olmasıdır. Her ân El-Habîr olan Rabbinin (cc); yaptıklarından, düşüncelerinden ve gördüğü şeylerden haberdar olduğunun farkında olarak kendisini günahlardan sakındırmasıdır.

İffetsizliğin Zararına Dair

Allah'ın (cc) kulları için emrettiği ve sakındırdığı her şeyde muhakkak ki bir hayır ve hikmet vardır. İffetin, kulun dünya ve ahireti için ne kadar önemli olduğunu elimizden geldiğince anlatmaya çalıştık. Ancak, bir önceki yazımızın da konusuna dâhil olabilecek bir konuya değinmekte fayda var. Geçen ayki yazımızda lağvı, kişiye faydası olmayan bağımlılıklar olarak tanımlamıştık. Ve şeriatın geneline baktığımızda insanları her türlü bağımlılıktan sakındırdığını görüyoruz. İffetsizliğin büyük bir parçası ve başlangıç noktası olarak haram olan müstehcen görüntüler izlemesi, kişide bağımlılık hâline gelen bir günahtır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar bu konuda korkunç bir gerçekliği gözler önüne sermektedir. Mobil internet aramalarının %20'si, arama motorlarından yapılan aramaların ise %13'ü müstehcen içeriklere yönelik aramalardır. Ve yine son zamanlarda yapılan araştırmalar şunu ortaya koymuştur: Özel olarak müstehcen görüntüler seyretmek ve diğer tüm bağımlılıklar "Hipo Frontal Sendrom" denen bir duruma sebep olmaktadır. Hipo Frontal sendrom, ön beynimizdeki dürtü kontrolü ve istemli davranış yönetme devrelerinin işlevlerini kaybetmesi ve beynin ön bölge faaliyetinde ölçülebilir azalma demektir. Yine yapılan araştırmalar, bu tür bağımlılıkların beynin ön bölgesinde hacim olarak ölçülebilir küçülmeye dahi neden olduğunu ortaya koymuştur!

Bizi yaratan Rabbimiz, bizim için en güzelini, en temizini bize emretmiş ve helal kılmıştır. Bize zarar verecek her şeyi de haram kılmıştır. O'na hamdolsun.

Selam ve dua ile...

8. Buhari, 5974; Müslim, 2743
9. Tirmizi, 1655; İbni Mace, 2518
10. 24/Nûr, 3
11. Tirmizi, 3177; Nesai, 3228

MUKSİRÛN SAHABİLER VE HADİS RİVAYETİ

Enes DOĞAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda muksirûn sahabilerin çok hadis rivayet etme nedenlerini işlemeye başladık ve Ebû Hureyre'nin çok hadis rivayet etme nedenlerini açıkladık. Bu sayımız ise muksirûn sahabilerden Abdullah ibni Ömer hakkında olacaktır, inşallah...

2. Abdullah ibni Ömer (ra) neden çok hadis rivayet etti?[1]

İbni Ömer'den (ra) çokça hadis nakledilmesinin nedenleri olarak şunları söyleyebiliriz:

a. Allah Resûlü (sav) hayattayken İbni Ömer (ra) bekâr bir gençti. Yaşça küçük olduğu için Hendek Savaşı'ndan önceki savaşlara katılamamıştı. On beş yaşına geldiğinde ilk katıldığı savaş H 5. yılda Hendek Savaşı olmuştu.[2] Allah Resûlü (sav) vefat ettiğinde ise yirmili yaşlarında bir gençti. Hâliyle onun ne mesul olduğu bir ailesi ne de meşgul olduğu malı mülkü vardı. Bu durum Allah Resûlü'nün (sav) sünnetini öğrenme imkânını arttırıyordu.

İbni Ömer (ra), Ebû Bekir (ra) Dönemi'nde riddet savaşlarına; Ömer (ra) Dönemi'nde birçok fetih harekâtına katılmıştır. Osman (ra) hilafetinde hata yapmaktan korktuğu için kadılık vazifesini geri çevirmişse de onunla ilişkisini devam ettirmiştir. Osman'ın (ra) şehadetinden sonra başlayan yöneticilik ve vazife tekliflerini reddetmiş, fitnelerden de uzak durmayı tercih etmiştir. Ayrıca dünyalık meşgalelerden uzak bir hayat sürmüştür. Böyle olunca ilmî faaliyetlerden alıkoyan bir meşguliyeti olmamıştır. Bu durum rivayet sayısını arttırmıştır.

b. Abdullah ibni Ömer'in kız kardeşi Hafsa Annemiz (r.anha), Allah Resûlü'yle (sav) evliydi. Bunu göz önünde bulundurduğumuzda İbni Ömer hem Allah Resûlü'ne daha yakındı hem de Allah Resûlü'nün (sav) evine başkalarından daha fazla girip çıkma imkânına sahipti. Ayrıca kardeşi Hafsa'yla da birebir görüşme imkânı Allah Resûlü'nün (sav) sünnetini daha yakından ve detaylıca öğrenme fırsatı tanımaktaydı. Nitekim hadis aldığı raviler arasında Hafsa Annemiz de vardır.

İbni Ömer Allah Resûlü'nden hadis rivayet ettiği gibi başka sahabilerden de hadis öğrenmiştir.

1. bk. Abdullah b. Ömer'in Hayatı ve Hadis İlmindeki Yeri, Ali Karakaş (Yüksek Lisans Tezi); Mine'n Nebiy ile'l Buhârî, s. 126-131
2. Buhari, 2664; Müslim, 1868

İbni Ömer'den rivayet edilen şu hadis buna açık bir şekilde işaret etmektedir:

"Allah Resûlü (sav) ile birlikte öğle namazından önce iki rekât, öğle namazından sonra da iki rekât namaz kıldım. Akşamdan sonra iki, yatsıdan sonra iki ve cuma namazından sonra da iki rekât namaz kıldım. Cuma ve akşam namazlarındaki rekâtları evinde kıldım. Hafsa bana, Allah Resûlü'nün (sav) tan yeri ağarınca, hafif iki rekât namaz kıldığını söyledi. Bu saatler onun yanına girmediğim vakitlerdi."[3]

c. Abdullah ibni Ömer (ra) şöyle der:

"Ben Resûlullah (sav) zamanında bekâr bir genç idim ve mescidde gecelerdim."[4]

İmam Ahmed'in (rh) lafzında ek olarak şöyle geçer:

"Orada öğle uykusunu uyurduk."[5]

Abdullah ibni Ömer (ra) Suffa'da kalırdı. Suffa, mescidin içinde özel bir bölmeydi. Burada kalanların önde gelen meşguliyetlerinden biri ilim talep etmekti. Burada kalan sahabilerin geneli Medine'de kimsesi olmayanlardı. Bir de Medine dışından gelen heyetler burada ağırlanırdı. İbni Ömer ise kimsesiz biri değildi. Ailesi Medine'deydi. Peki, neden Suffa'da kaldı? İbni Ömer'i tanımasak aklımıza başka ihtimaller gelebilir. Ama İbni Ömer'in şahsında düşündüğümüzde Allah Resûlü'ne (sav) yakın olmak, namazları onun arkasında kılmak ve onun sünnetini hem ondan hem de suffa ehlinden öğrenmek en güçlü sebeplerdir diyebiliriz.

d. İbni Ömer (ra) Allah Resûlü'nden hadis rivayet ettiği gibi başka sahabilerden de hadis öğrenmiştir. Çünkü Allah Resûlü (sav) yaşarken İbni Ömer yaşça küçüktü. Önceden yaşananlara dair bilgisi yaşı büyük sahabilere göre azdı. Geçmişe ve görmediklerine dair bilgi edinmek için başka sahabilerden de hadis öğrendi.

Zubeyr ibni Bekkâr (rh) şöyle der:

"İbni Ömer (ra) Allah Resûlü'nden işittiği sözleri ezberlerdi. Kendisi bulunmadığı zamanlarda ise Allah Resûlü'nün yanında bulunanlardan onun neyi söylediğini, ne yaptığını sorar öğrenirdi."[6]

Başta babası Ömer ibni Hattâb olmak üzere, amcası Zeyd ibni Hattâb, kız kardeşi Hafsa Annemiz, Ebû Bekir es-Sıddîk, Alî ibni Ebî Tâlib, Ebû Saîd el-Hudrî, Bilâl, Zeyd ibni Sâbit, Suheyb ibni Sinân, Abdullah ibni Mes'ûd, Âişe Annemiz, Râfi' ibni Hadîc, Ebû Lubâbe, Sa'd ibni Ebî Vakkâs, Âmir ibni Rebîa, Osmân ibni Talha, Muâz ibni Cebel, Ebû Hureyre (r.anhum) ve daha birçok sahabi hadis aldığı sahabiler arasındadır.[7]

İbni Ömer'in kendisinden hadis aldığı sahabiler arasında kendisi gibi muksirûn olanlar da vardır:

Ebû Saîd el-Hudrî, Âişe Annemiz, Ebû Hureyre ve -bazı âlimlere göre- Abdullah ibni Mes'ûd (r.anhum).

Muksirûn sayılmasalar da ilimde derinlikleriyle bildiğimiz bazı sahabiler de listede yer alıyor:

Ebû Bekir es-Sıddîk, Ömer ibni Hattâb, Alî ibni Ebî Tâlib, Zeyd ibni Sâbit, Muâz ibni Cebel (r.anhum).

Hem birçok sahabiden hadis alması hem de bunların arasında ilim ehli ve muksirûndan bazı sahabilerin bulunması İbni Ömer'in hadis bilgisini arttırmıştır. Hâliyle rivayet sayısı fazla olmuştur.

İmam Zuhri (rh) şöyle der:

"İbni Ömer'inkine denk göreceğimiz başka bir görüş yoktur. Çünkü o Allah Resûlü'nden sonra altmış sene yaşadı ve ne Allah Resûlü'nün ne de ashabının hiçbir işi ona gizli kalmadı."[8]

e. Abdullah ibni Ömer'in (ra) yaşam süresinin rivayet sayısına etkisi büyüktür. Çünkü o H 73 yılında, seksen küsur yaşlarında Mekke'de vefat etmiştir. Yani Allah Resûlü'nden sonra altmış iki sene kadar yaşamıştır. Yaşça büyük sahabiler vefat ettikçe insanlar kalan sahabiler etrafında toplandılar, ilim öğrendiler. İşte İbni Ömer de onlardan biridir. Uzun süre yaşamış olması hadislerinin sonraki nesillere ulaşmasında ve rivayet sayısının fazla olmasında etkili olmuştur.

Buraya yaşadığı yerin tesirini de ekleyebiliriz. Çünkü İbni Ömer (ra) Medine'de yaşamıştır. Ayrıca her sene hacca/Mekke'ye gitmiştir. O devirde Medine ve Mekke hem bir ilim merkezidir hem de hac mevsimlerinde insanların uğrak yeridir.

İmam Mâlik (rh) şöyle der:

"İbni Ömer (ra) Nebi'den sonra altmış yıl (kadar) yaşadı. Hem hac mevsiminde hem de bunun dışında insanlara fetva verirdi. İbni Ömer dinin imamlarından biriydi."[9]

İmam Beğavî'nin (rh) aktardığına göre İmam Malik (rh) şöyle der:

"İbni Ömer, Peygamber'in vefatından sonra altmış sene kaldı. Topluluk hâlinde insanlar ona geliyordu."[10]

f. Hem sahabeden hem de tabiinden olmak üzere Abdullah ibni Ömer'den hadis alan birçok kişi vardır. Örneğin, Abdullah ibni Abbâs ve Câbir ibni Abdullah İbni Ömer'den hadis öğrenmiştir. Bu sahabilerin ikisi de İbni Ömer gibi muksirûndandır. Tabiinden de birçok kişi kendisinden hadis almıştır. Ancak onun rivayetlerini en çok aktaranlar azatlı kölesi Nâfi', oğlu Sâlim ibni Abdullah, Abdullah ibni Dînâr'dır.[11]

3. Ahmed, 4660
4. Buhari, 440; Ebu Davud, 382
5. Ahmed, 4607
6. El-İsâbe fî Temyîz's Sahâbe, 4/160
7. bk. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, 3/204
8. Tehzîbu'l Kemâl fî Esmâi'r Ricâl, 15/339
9. El-Ma'rifetu ve't Târîh, 1/491
10. Tehzîbu'l Esmâi ve'l Luğât, 1/279
11. İsimlerinin geniş listesi için bk. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, 3/204-208

Burada İbni Ömer'in hadis rivayet etme üslubuna dair bir noktaya temas etmekte fayda var. İbni Ömer (ra) gerekli olmadıkça hadis rivayet etmemiştir. Yani, bu yönüyle Ebû Hureyre'den farklıdır. Bunun sebebi ise İbni Ömer'in çekingenliği ve rivayette bulunurkenki hassasiyetidir. İbni Ömer (ra) bir şeyi eksik bırakma veya arttırma korkusuyla yanlızca ihtiyaç olduğunda hadis rivayet etmiştir. Ayrıca bu, İbni Ömer'in rivayet sayısının Ebû Hureyre'den az olma nedenlerinden biri olarak sayılabilir.

Mucâhid (rh) şöyle der:

"İbni Ömer (ra) ile birlikte Medine'ye kadar yolculuk yaptım. Nebi'den (sav) yalnızca bir hadis rivayet ettiğini duydum." [12]

İbni Hacer (rh) şöyle der:

"Bu hadis, sahabîlerden bazılarının hadise ekleme ve çıkarma yapma korkusu sebebiyle yalnızca ihtiyaç olduğunda hadis rivayet ettiklerini göstermektedir. Bu, İbni Ömer, babası Ömer ve bir grubun tercih ettiği yoldur. Bununla birlikte kendisine çokça soru ve fetva sorulması sebebiyle İbni Ömer'in rivayet ettiği hadislerin sayısı çok olmuştur." [13]

İbni Hacer'in de belirttiği gibi sadece ihtiyaç hasıl olduğunda hadis rivayet etmesine rağmen İbni Ömer'in rivayetlerinin fazla olması çokça soru ve fetva sorulmasından kaynaklıdır. [14]

İmam Zuhrî (rh) şöyle der:

"Abdullah ibni Ömer insanlarla birlikte otururdu. Hiç kimse ona bir hadis sorma cesareti gösteremezdi. Ancak bir kimse gelir, ona bir mesele hakkında soru sorar, böylece onun hadis rivayet etmesini sağlardı." [15]

İbni Kayyim (rh) şöyle der:

"Allah Resûlü'nün sahabesinden fetvaları nakledilenler, kadın erkek yüz otuz küsur kişiydi. Bunların en çok fetva verenleri ise yedi kişidir: Ömer ibni Hattâb, Alî ibni Ebî Tâlib, Abdullah ibni Mes'ûd, müminlerin Annesi Âişe, Zeyd ibni Sâbit, Abdullah ibni Abbâs ve Abdullah ibni Ömer." [16]

İbni Ömer (ra) bazen yaptığının Sünnetten olduğuna dair açıklama yapmak bazen de Sünneti bilmeyene öğretmek için hadis rivayet etmiştir. [17] Çünkü bu ânlarda da hadis rivayet etme ihtiyacı doğmuştur. Yani, İbni Ömer sadece fetva ânında hadis rivayet eden bir sahabi değildir.

g. Sünnete bağlılığı ve öğrenme hırsı da İbni Ömer'in çokça hadis rivayet etmesinde etkilidir.

İbni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah'ı (sav) bir ay boyunca gözetledim, sabah namazının sünnetinde Kâfirûn ve İhlâs surelerini okuyordu." [18]

İbni Ömer'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Biz, Resûlullah'ın (sav) bir mecliste yüz defa,

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

'Rabbim beni bağışla, tevbemi kabul et, şüphesiz sen tevbeleri kabul edensin, merhametlisin.' dediğini sayardık." [19]

İbni Ömer'in şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), Fadl ibni Abbâs, Usâme ibni Zeyd, Osmân ibni Talha ve Bilâl ile birlikte Kâbe'nin içine girdi. Girdikten sonra Bilâl'e emrederek kapıyı içeriden kapattırdı. Bir süre kaldıktan sonra da dışarıya çıktı. İçlerinden ilk karşılaştığım kişi Bilâl oldu.

Ona, 'Allah Resûlü (sav) içerde nerede namaz kıldı?' diye sordum. Bilâl, 'Şurada, iki sütun arasında kıldı.' dedi." [20]

Zubeyr ibni Bekkâr (rh) şöyle der:

"İbni Ömer (ra) Allah Resûlü'nden işittiği sözleri ezberlerdi. Kendisi bulunmadığı zamanlarda ise Allah Resûlü'nün yanında bulunanlardan onun neyi söylediğini, ne yaptığını sorarak öğrenirdi. Onun (sav) bıraktığı izlere tabi oluyor, namaz kıldığı her mescidde namaz kılıyor, Resûlullah'ın (sav) devesini çevirdiğini gördüğü yerden devesini çeviriyor, haccı terk etmiyordu. Arafat'ta vakfeye durduğunda da Resûlullah'ın (sav) durduğu yerden dururdu." [21]

Devam edecek, inşallah...

Gelecek sayımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

12. Buhari, 72; Müslim, 2811
13. Fethu'l Bârî, 1/165, 72 No.lu hadis şerhi
14. İbni Ömer'in soruya hadisle cevap vermesine örnek olarak şu rivayetlere bk:
    - Buhari, 5311; Ebu Davud, 2258
    - Tirmizi, 959; Ahmed, 4462
    - Müslim, 1233; Ahmed, 4512
    - Ahmed, 5025
    - Ahmed, 5061
    - Ahmed, 5080
    - Ahmed, 5128
15. Î'lâmu'l Muvakkiîn, 1-2/51
16. Tarîhu Dimaşk, 55/361
17. Örnek olarak şu rivayetlere bk.
    - Müslim, 1657; Ebu Davud, 5168
    - Müslim, 2552; Ahmed, 5653
    - Buhari, 1713; Müslim, 1320
    - Buhari, 1668; Müslim, 1288
    - Buhari, 632; Müslim, 697
    - Tirmizi, 555; Ahmed, 4472
    - Ebu Davud, 2600; Tirmizi, 3443; Ahmed, 4524
    - Ahmed, 4514
    - Ahmed, 4535
    - Ahmed, 4474
18. Tirmizi, 417; İbni Mace, 1149
19. Ebu Davud, 1516; Tirmizi, 3434
20. Ahmed, 4464
21. El-İsâbe fî Temyîz's Sahâbe, 4/160

Emre ACAR

KİBRİN YANSIMASI: ÖVÜNMEK

Kârunlar ölse de ahlakı hâlen devam etmektedir. Mal ile övünen, üstünlük sağlayan, yarışan, başkalarını ezen bir toplumla iç içeyiz. Yaşarken malıyla övünmesi yetmezmiş gibi bir de öldükten sonra bıraktığı miras, cenaze töreninin ihtişamı, harcanan paralar, cenazesinin kaldırıldığı caminin büyüklüğü ve katılımcıların makam ve mevkisine kadar övünülüyor.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Aziz Kardeşim,

Övünerek üstünlük sağlama ahlakı hem geçmişin hem de çağımızın en büyük hastalıklarındandır. Peygamberimiz de (sav) ümmetinin terk edemeyeceği dört hasletten biri olarak övünmeyi zikretmiştir:

"Ümmetimde cahiliye adetlerinden kalma dört şey vardır ki onları terk edemezler. Bunlar **asaletiyle övünme,** nesepleri kınama, yıldızlarla yağmur isteme ve nihayedir/ölünün arkasından feryat figan etmektir."[1]

Rabbimiz (cc) Kur'ân-ı Kerim'de ilmi ve malıyla övünerek üstünlük sağlayan Kârun'un kıssasını örnek vermektedir. Bu kıssa üzerinden tefekkür ederek hem geçmişin hem de çağımızın bu hastalığını anlamaya çalışalım:

"Hani kavmi ona, 'Şımarıp böbürlenme. Çünkü Allah şımarıp böbürlenenleri sevmez. Allah'ın sana verdikleriyle ahiret yurdunu kazanmaya çalış, dünyadaki nasibini de unutma. Allah'ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de iyilik yap. Yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.' demişti."[2]

Gayemiz ahiret yurdunu kazanmak olmalıdır. Bunun yolu da nimetleri verenin Allah (cc) olduğunu bilmek ve bu nimetleri -kendi nasibimizi de unutmadan- O'nun dilediği şekilde kullanmak, başkalarına ihsanda bulunmaktır.

Nimetlerin Allah'tan (cc) olduğunu bilmeyen insan övünmeye, böbürlenmeye başlar ve bu hâliyle yeryüzünde bozgunculuk çıkarır. Kârun'da da bu açığa çıkmıştır. İyilikte bulunmak bir tarafa Rabbine karşı kibirlenenlerden olmuştur. Allah'ın nasip ettiği nimetlere karşı Kârun'un şükürsüz ifadeleri işte şöyledir:

"Bu (servet), bende var olan bilgi/tecrübe/maharet sebebiyle bana verilmiştir."[3]

Kârun, malıyla ve ilmiyle övündü. Kendisini mülkün sahibi zannederek güçlü sandı. Halkına karşı da bunlarla büyüklendi. Oysa bilseydi kendisi gibi nice Kârunlar bu kibriyle helak olmuştu. Günahlarının cinsinden mal ve canlarıyla helak

1. Müslim, 934
2. bk. 28/Kasas, 76-77
3. bk. 28/Kasas, 78

edilerek cezalandırılmışlardı. Kârunlaşmanın dünyadaki akıbeti budur. Ahiretteki azapları ise daha çetindir:

"Bilmez mi ki Allah, ondan önce kendisinden daha güçlü ve yığdıkları servet çok daha fazla olan kimseleri helak etmiştir. Mücrimlerden günahları sorulmaz."[4]

Kârun, nimeti kendisinden bilmekle beraber bir de bununla halka karşı övündü ve böbürlendi. Servetini halka sergileyerek kendisinin güçlü, onların ise zayıf olduğunu hissettirdi. Böylelikle halkı küçümsedi. Dünyanın fitnesine düşmüş olan insanların en büyük özelliği malıyla övünmektir. Bunun yolu da sahip olduklarını teşhir etmektir:

"(Zenginliğini açığa çıkaran şatafat ve) süsü içerisinde kavminin karşısına çıktı."[5]

Rabbini hakkıyla tanımayan ve övemeyen cahil insanlar ise bu şatafatın karşısında âdeta büyülendiler. O servete âşık olup imrenmeye başladılar. Kârun'u, servetinden dolayı üstün ve şanslı gördüler. Bu cahillikleri, üstünlüğün takva ile olduğunu fehmetmemelerindendir:

"Dünya hayatını isteyenler, 'Keşke Kârun'a verilenin benzeri (bir zenginlik) bize de verilseydi. Şüphesiz ki o, çok büyük bir şansa sahiptir.' dediler."[6]

Hayatını ilimle donatanlar, Rabblerini hakkıyla bilenler, Kârun'un bu durumu karşısında hemen Rabblerine sığındılar. Onlar kurtuluşun iman ve salih amelde olduğunu, üstünlüğün ve övünmenin ancak takvayla olacağını biliyorlardı:

"Kendilerine ilim verilenler dediler ki: 'Yazıklar olsun size! İman edip salih amel işleyenler için Allah'ın sevabı daha hayırlıdır.' (Dünyanın geçici süs ve şatafatı karşısında bu tavrı sergilemeye) ancak sabredenler muvaffak olurlar."[7]

Sonuç olarak Kârun, malı ve ilmiyle övünmesi ve kibirlenmesinin karşılığını en kötü şekilde ödedi. Bu kötü akıbet, geride kalanlar için ibretlik oldu:

"Onu da konağını da yerin dibine geçirdik. Allah'a karşı ona yardım edecek bir topluluğu olmadı. Hem kendi kendisine de yardım edenlerden değildi."[8]

Kıymetli Kardeşim,

Kârunlar ölse de ahlakı hâlen devam etmektedir. Mal ile övünen, üstünlük sağlayan, yarışan, başkalarını ezen bir toplumla iç içeyiz. Yaşarken malıyla övünmesi yetmezmiş gibi bir de öldükten sonra bıraktığı miras, cenaze töreninin ihtişamı, harcanan paralar, cenazesinin kaldırıldığı caminin büyüklüğü ve katılımcıların makam ve mevkisine kadar övünülüyor.

4. bk. 28/Kasas, 78
5. bk. 28/Kasas, 79
6. bk. 28/Kasas, 79
7. 28/Kasas, 80
8. 28/Kasas, 81

Övündüğümüz şeylere dikkat etmeliyiz. Övünmek kibrin anahtarıdır. Üstünlüğün, övünmenin takva ile olduğunu unutmamalıyız. Mal, mülk, mevki, nesep, aşiret, çocuk vb. bunların hepsi geçici olduğu için övünülecek/ üstünlük sağlanacak araçlar değildir.

Bir başkası da ırkıyla, nesebiyle, aşiretiyle övünüyor. Kendi ırkının daha üstün olduğuna, dilinin daha güzel ve anlaşılır olduğuna, yaşadığı toprağın cennet vatanı olduğuna inanıyor. Kendi ırkı dışındakileri düşman olarak görüyor ve onlara yaşam hakkı tanımayacak şekilde muamele ediyor. İşte bu, kibrin dışa yansımasıdır.

Kimisi de dolaylı yollardan kendisini övüyor. Niteliğini, başarısını, fedakârlığını, yaptığı iyilikleri dile getirerek üstünlük sağlıyor. Bu da şeytanın kurduğu gizli tuzaklardandır.

Malı, nesebi, aşireti, içinde bulunduğu partisi, cemaati, çocuklarının çokluğu, mevkisi, diploması, mesleği... pek çok kişinin övündüğü ve üstünlük saydığı hâllerdir. Sosyal medya alanlarında kullandığı saatin markasını, gittiği tatil mekânlarını, evinin ve arabasının ihtişamını paylaştığına şahit oluyoruz. Geneli bununla övünüyor ve üstünlük sağlıyor. Bunu da sosyal medyada milyonların önünde teşhir ederek gerçekleştiriyor. Kendisinin herkesten ayrı olduğunu göstermek için yapıyor. Bu, kibrin kapısını açan anahtarlardandır.

Öyle bir topluma dönüştük ki övündüğümüz kriterlerle insanları değerlendiriyor, ona göre muamele ediyoruz. Parası olan parası olanla, diploması olan diploması olanla, makam ve mevki sahibi olan konum sahibi olanla dost ve arkadaş oluyor. Diğerlerine karşı ise yüzünü dönüyor. Yeryüzü âdeta kendisininmiş gibi yaşıyor. Bakın, Rabbimiz bu insanlar için ne söylemektedir:

"İnsanlara yüzünü çevirme! Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü Allah büyüklük taslayan ve böbürlenen kimseyi sevmez."[9]

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Böbürlenerek elbisesini yerde sürüyen kimsenin suratına Allah Teâlâ Kıyamet Günü'nde bakmaz."[10]

9. 31/Lokmân, 18
10. Buhari, 5788; Müslim, 2087

Allah Resûlü (sav) hayatımızın her alanında örneğimiz olduğu gibi bu alanda da örneğimizdir. Allah'ın sevdiği ve razı olduğu Resûl'ü olmasına rağmen kendisini övmemiştir. Bütün övgüsü Allah'a (cc) olmuştur. Bunlarla beraber ümmetini de kendisini övmeye karşı uyarmıştır:

"Hristiyanların Meryem oğlu Îsâ'yı överken aşırıya gittiği gibi beni övmede aşırıya gitmeyin. Allah'ın kulu ve resûlü deyin."[11]

Sonuç olarak övündüğümüz şeylere dikkat etmeliyiz. Övünmek kibrin anahtarıdır. Üstünlüğün, övünmenin takva ile olduğunu unutmamalıyız. Mal, mülk, mevki, nesep, aşiret, çocuk vb. bunların hepsi geçici olduğu için övünülecek/üstünlük sağlanacak araçlar değildir.

Rabbimizin verdiği nimetler insanları imrendirme ve kıskandırma aracı olarak değil, onlara ihsanda bulunmak adına kullanılmalıdır. Aksi hâlde insanın her fırsatta imkânlarını dillendirmesi ve teşhir etmesi hem ahlaki hem psikolojik bir sorundur. Kibrin dışa yansımasıdır.

Rabbim bizleri nimete şükreden, paylaşan ve kendisinin razı olacağı şekilde kullanan kullarından kılsın. Üstünlüğü takvada gören, insanlara mütevazı şekilde muamele eden samimi, ihlaslı kullardan eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek üzere...

11. Buhari, 2445

İBRÂHÎMÎ AĞIRLAMA

Ömer AKDUMAN

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden ya hayır söylesin ya sussun. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden, komşusuna eziyet etmesin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden, misafirine ikram etsin!"[1]

Peygamber (sav), Allah'a (cc) ve Ahiret Günü'ne iman eden kimseler için şu üç şeyi emretti: Hayır konuşmak veya susmak, komşuya eza vermemek, misafire ikram etmek. Bu üç emrin ilk ikisini geçen yazılarımızda kısaca izah etmeye gayret ettik. Misafire ikram konusunu da bu sayımızda incelemeye gayret edeceğiz.

İslam'a göre insanların birbirlerine karşı bazı hakları ve sorumlulukları vardır. Misafire ikram, bu hak ve sorumluluklardandır. Peygamberimizin (sav), "Seni ziyaret eden kimsenin senin üzerinde hakkı vardır."[2] hadisi bu konuda belirleyicidir. Hak ve sorumluluk gerektiren bir meseleden bahsediyorsak titiz ve dikkatli olmalı, emredileni güzellikle kabul edip hayatımıza geçirmeliyiz.

Misafirimizle nasıl ve ne kadar ilgilenmeliyiz konusunu uzunca ele almamız mümkündür. Fakat Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan misafir ağırlayan Peygamber'in (as) örnekliği bizim için aydınlatıcı olacaktır. Beraberce inceleyelim:

İbrâhîm (as) Örnekliğinde Misafir Ağırlamak

"İbrahim'in değerli misafirlerinin haberi sana geldi mi? Hani yanına girmiş: 'Selam' demişlerdi. O da: 'Selam! Siz, tanınmayan bir topluluksunuz.' demişti. Hemen ailesine gidip, semiz bir buzağı getirmişti. Onlara yaklaştırmış ve: 'Yemez misiniz?' demişti. (Yemediklerini görünce) içine bir korku düşmüştü. 'Korkma!' demişler ve onu, bilgili bir çocukla müjdelemişlerdi."[3]

Melekler bir müjde ve bir azap haberiyle geldiklerinde, İbrâhîm (as) gelenlerin melek olduğunu anlamadı. Onları ağırladı ve ikramda bulundu. Misafir nasıl ağırlanmalıdır, sorusuna Allah (cc) İbrâhîm Peygamber'in örnekliğinde cevap verdi. Yukarıda zikrettiğimiz ayetler üzerinde tedebbür ettiğimizde şu sonuçlara ulaşıyoruz:

1. Buhari, 6475; Müslim, 47
2. Buhari, 6134
3. 51/Zâriyât, 24-28

Melekler bir müjde ve bir azap haberiyle geldiklerinde, İbrâhîm gelenlerin melek olduğunu anlamadı. Onları ağırladı ve ikramda bulundu. Misafir nasıl ağırlanmalıdır, sorusuna Allah İbrâhîm Peygamber'in örnekliğinde cevap verdi.

1. Misafirlerinin selamını misliyle cevaplayarak aldı. İbrâhîmî bir ağırlamanın ön adımı misafiri güzellikle karşılamak, selama mukabele ederek güvende olduklarını göstermektir.

2. Misafirlerine açlık durumlarını sormadan ikramda bulundu. İkramı geciktirmedi. Onları karşıladıktan hemen sonra ailesinin yanına gidip çok geçmeden bir buzağı getirdi.[4] Misafire ikram edilir, sorulmaz. Onlar bir şeyler istemekten hayâ edebilir, ihtiyaçlarını gizleyebilir, çekinebilirler.

3. Misafirlerini tanımadığı hâlde onlara ikramda bulundu. Çünkü sadece tanıdık misafirlere değil, tanınmayan misafirlere de ikramda bulunulur.

4. Alelade bir ikramda bulunmadı, semiz bir buzağı kesti ve onlara ikram etti. Daha taze ve lezzetli olduğu için buzağı eti ikram etti.[5] Misafir ağırlayan kimse kendi imkânları içerisinde en güzel şekilde karşılamaya gayret eder. Onlara ikram etmenin Allah'a ve ahirete imanın bir ispatı olduğunu bilir. Ayrıca ikram edene Allah da (cc) ikram edecektir.

5. İkramlık getirmek için ailesinin yanına gitmesini ifade eden kelime ra-ğe/ra-ve-ğe kökünden gelir. Bu kelime hissettirmeden gidiş gelişi ifade etmektedir.[6] Yani misafirlerini buyur ettikten sonra ikramlıkları getirmek için münasip bir şekilde, sezdirmeden çıktı, hazırladı ve getirdi. Misafirlerini mahcup edecek bir tavır içerisine girmedi.

6. Yiyeceği misafirlerine yaklaştırdı. Onları yemeğe çağırmak yerine yemeği onların önüne getirdi. Bu da İbrâhîm'in (as) misafirlerine zahmet vermemek, sıkıntıya sokmamak konusundaki duyarlılığına işaret eder.

7. Yemediklerini görünce gayet güzel bir üslupla şaşkınlığını dile getirdi ve yemelerini rica etti: "Yemez misiniz?/Buyurmaz mısınız?" Yemek konusunda çok ısrarcı olup onları sıkmak istemedi veya yemeği bıraktıktan sonra yemiyorlarsa kaldırayım, demedi. Güzelce bir defa daha yemelerini teklif etti.

8. İbrâhîm (as) misafirlerine ikramda bulunurken başkasından yardım alabilirdi, ama misafirlerine ikramı kendisi yaptı. Ev sahibi başkalarından yardım almak yerine misafirlerine kendisi ikramda bulunur, bu, İbrâhîm'in (as) sünnetidir.

İmam Nevevî (rh) Riyâzu's Sâlihîn eserinde "Misafire İkram Etmek" başlığını atar ve ardından yukarıda verdiğimiz Zâriyât Suresi ayetlerini zikreder. Hemen ardından da İbrâhîm'e (as) gelen meleklerin Lût'a (as) gittiğini anlatan ayeti ekler:

4. İkram ederken çok bekletmediğini ayette geçen fâ-i ta'kibiyye'den anlıyoruz.
5. bk. Buhari, 5788; Müslim, 2087
6. Tefsîru't Taberî, 22/425; Zâdu'l Mesîr, 4/171

"(Misafirlerin geldiğini duyunca) kavmi koşar adımlarla ona gelmişti. Bundan önce de kötülükleri (âdet hâline getirecek kadar çokça) yaparlardı. Dedi ki: 'Ey kavmim! İşte bunlar benim kızlarım, onlarla (evlenerek ilişki kurmanız) sizin için daha temizdir. Artık Allah'tan korkup sakının ve misafirlerin içinde beni rezil etmeyin. İçinizde hiç mi olgun/aklı başında bir adam yok?' "[7]

Buna göre Lût'un (as) gelen misafirlerle ilişkisinden anladığımız bir başka adap vardır: Ev sahibi, onları rahatsız edip onlara zarar verecek davranışlardan misafirlerini korumaya gayret etmelidir.

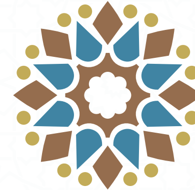
Allah'a (cc) ve Ahiret Günü'ne İman Eden

Hadiste Peygamber'in (sav) kullandığı dil, ziyadesiyle dikkatlerimizi çekiyor. Bu üç emri ve tavsiyeyi bize başka bir ifadeyle de anlatabilecek olan Nebi (sav) neden özellikle "Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan" dedi?

Allah'a inanan insan, inandığı Allah'ın, kendisini yaratan Allah'ın onun hayatına bazı sınırlar getireceğini bilir. Bu sınırlara uyması gerektiğini, sorumlulukları da hakkıyla yerine getirmesi gerektiğini bilir. Sadece bilmekle kalmaz, bildiklerini yaşama konusunda daha gayretlidir. Beni yoktan var eden, güzelliklerle donatan Allah (cc) benden bir şeyler istiyor, der ve çaba harcar.

Ahirete iman ikinci itici kuvvettir. Amellerde gevşeyen ve tembelleşen insan, ahireti hatırlamalıdır. Gelen İslami emirler karşısında lakayt kalan insan ahireti hatırlamalıdır. Umursamaz, önemsemez hâle getirip onu sorumluluklarından uzaklaştıran nedir? Ahiret inancının zayıflamış olmasıdır. Ahiretin bir hesap mekânı olduğunu, defterlerin dürülüp hesabın tamamlanacağını bilen, sağ veya sol ashabından olmak gibi iki seçenekten birine mahkûm olacağını hatırlayan insan ne kadar umursamaz olabilir?

Hadiste zikredilen üç hususi emir konusunda vazifemizi hakkıyla yerine getirmemiz direkt olarak Allah (cc) ve ahiret inancımızla bağlantılıdır.

7. 11/Hûd, 78

KADINLARIN EFENDİSİ, MÜMİNLERİN ANNESİ: HATİCE BİNTİ HUVEYLİD

Salim KANDEMİR

خَدِيجَةُ بِنْتِ خُوَيْلِد Hatice binti Huveylid

Geçtiğimiz sayıda Hatice Annemizin (r.anha) hayatını anlatmaya başlamıştık. Ailesinden, çevresinden, ticari kabiliyetinden bahsetmiştik. Bu sayımızda ise hayatının diğer yönlerine ışık tutmaya devam edeceğiz.

Allah Resûlü'nden Sonra

Aslında her şey Hatice Annemizin (r.anha) Allah Resûlü (sav) ile evliliğiyle başlamıştı. Mekke küçük bir yerdi. Herkes birbirini tanırdı. Bu yüzden Allah Resûlü (sav) ve Hatice Annemiz de zaten akraba oldukları için birbirlerini tanıyorlardı. Allah Resûlü (sav) nübüvvetten önce ticaretle uğraşıyordu. Amcalarının yanında ticareti öğrenmiş, ticaret için birçok yolculuk yapmıştı. Hatice Annemiz de ticaretle uğraşıyordu. Kendisi ticaret için farklı beldelere gitmiyor, fakat mudarebe usulüyle, yani sermaye ve kâr ortaklığı yaparak kazanç sağlıyordu. İşte Allah Resûlü (sav) ile Hatice Annemizin (r.anha) yollarının kesiştiği nokta burası olacaktı. Ortak bir iş yapacak ve bu vesileyle birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulacaklardı.

Hatice Annemiz yalnız bir kadındı. Bir hayat arkadaşına ihtiyacı vardı. Ancak tam manasıyla istediği kişiyi bulamamıştı. Kureyş eşrafından birçok kimse kendisine evlilik teklif etmişti, ama o bu tekliflerin hiçbirini kabul etmemişti. Allah Resûlü de (sav) evlilik yaşı çoktan gelmesine rağmen kimseyle evlenmemişti.

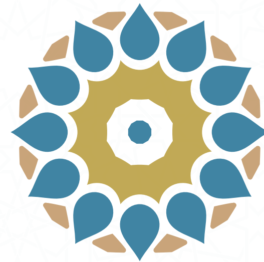
Hatice Annemiz (r.anha) Allah Resûlü'nün (sav) güzel ahlakını duyunca onunla ticaret yapmak istemişti. Allah Resûlü (sav) onun bu teklifini kabul edip Hatice Annemizin kölesi Meysera ile birlikte Mekke'den bir kervanla Şam'a doğru yola çıkmışlardı. Hatice Annemiz kervan döndükten sonra Meysera'nın Allah Resûlü (sav) ile ilgili anlattıklarından çok etkilenmiş ve kendisiyle evlenmek istemişti. Her şeyin ötesinde, onlar için yazılan kader icra ediyordu.

"Allah'ın emri belirlenmiş bir kaderdir."[1]

Olayı, bu kutlu evliliğe vesile olan Hatice Annemizin yakın arkadaşı Nefîse binti Umeyye'den dinleyelim:

"Hatice şeref sahibi bir kadındı, çok malı vardı ve ticaretle uğraşırdı. Şam'a kervan gönderirdi ve kervanı diğer Kureyş-

Hatice Annemizin bu selim fıtratı ilk vahiy geldiğinde iman için hazır olacaktı. Allah Resûlü risaletle görevlendirilince ilk tasdik eden o olacaktı. Tevhidi işittiğinde tereddüt etmeden iman edecek ve son nefesine kadar iman üzere sebat edecekti.

1. bk. 33/Ahzâb, 38

Hanımlar evvela eşlerine inanmalılar. Eşleri, Allah için hayırlı bir amel yapacakları zaman sonuna kadar destek vermeliler. Kendi basit menfaatleri için yapacakları iyiliklere engel olmamalılar. Asla davaya sunacakları fedakârlıkların önüne duvar örmemeliler. Bilakis güzel yönlendirmelerde bulunmalı ve hayra teşvik etmeliler.

lilerin kervanına denk olurdu. Erkekleri işte çalıştırmak için ücretle tutar ve kârına ortak ederdi. Allah Resûlü (sav) yirmi beş yaşına ulaşınca Mekke'de insanlar arasında 'El-Emîn' ismiyle anılıyordu. Bu sırada Hatice binti Huveylid ona haber gönderip kölesi Meysera'yla birlikte ticaret için onu Şam'a göndermek istediğini bildirdi. Ona, 'Ben sana kavminin ödediğinin iki mislini ödeyeceğim.' dedi. Allah Resûlü (sav) bu teklifi kabul etti. Allah Resûlü, Busra Pazarı'na gitti, orada alışveriş yaptı. Hatice daha önce kazandığından kat kat fazlasını kazandı. Allah Resûlü'ne de (sav) kat kat fazla ücret verdi. Nefîse, Hatice'ye, 'Beni gizlice ona göndersen de onunla evlenme talebini kendisine bildirsem.' dedi ve bunu yaptı. Hatice, amcası Amr ibni Esed ibni Abduluzza ibni Kusay'a gelmesi için haber gönderdi. Allah Resûlü, Hatice'nin amcalarının bulunduğu eve geldi ve orada bulunan amcalarından biri nikâhını kıyıp evlendirdi. Amr ibni Esed bu konuda, 'Bundan sonra sırtı yere gelmez.' dedi.

Allah Resûlü (sav) Şam'dan döndüğünde onunla evlenmişti. O sırada yirmi beş yaşındaydı. Hatice'nin Kâsım ve Abdullah adında iki oğlu oldu. Bunlardan Kâsım'ın lakabı Tâhir, Abdullah'ın ise Tayyib'di. Tayyib, İslâm geldikten sonra dünyaya geldiği için bu şekilde isimlendirilmişti. Hatice'nin Zeyneb, Rukayye, Ummu Kulsûm ve Fâtıma isminde kız çocukları oldu. Selma, Ukbe'nin kölesiydi ve Hatice'nin yanına gelirdi. Her çocuk arasında bir sene vardı. O kadın çocukları emziriyordu. Doğumundan önce bunun için hazırlık yapıyordu."[2]

Allah Resûlü (sav) ile Hatice Annemizin (r.anha) arasındaki bu evlilik İslam'ın temellerini oluşturacaktı. Sadece onların şahsi hayatlarına değil, aynı zamanda davetin ilerlemesine de büyük katkı sağlayacaktı. Özellikle Hatice Annemizin ilk iman edenlerden olması büyük önem taşıyordu. Daha ilk ândan onun Allah Resûlü'ne (sav) gösterdiği sadakat Allah Resûlü (sav) için büyük motive kaynağı oldu. Bu yüzden Allah Resûlü (sav) ona karşı hep derin bir sevgi duydu.

2. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru Sâdr, 8/16

İlk Vahiy ve İlk İman

Hatice Annemizin (r.anha) İslam'dan önce putlara taptığını veya başka bir surette Allah'a (cc) şirk koştuğunu bilmiyoruz. Bu yüzden hem eşi Allah Resûlü (sav) gibi hem de amcasının oğlu Varaka ibni Nevfel gibi hanîf bir kimse olabilir. İlk vahiy geldiğinde verdiği tepki, Allah Resûlü'nü (sav) Varaka'ya götürmesi ve Varaka'nın söylediklerine itiraz etmemesi bu ihtimali biraz daha olası kılıyor. Allah Resûlü'nün (sav) nübüvvetten önce putlara asla ibadet etmeyeceğini söylediğinde onu onaylaması da bu ihtimali biraz daha kuvvetlendiriyor.

Urve ibni Zubeyr'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hatice binti Huveylid'in komşusu bana Nebi'yi (sav) eşi Hatice'ye şöyle derken işittiğini haber verdi:

'Ey Hatice! Allah'a yemin olsun ki ben asla Lat'a ibadet etmem. Allah'a yemin olsun ki ben asla Uzza'ya ibadet etmem.'

Hatice (onun sözlerini onaylamak için) 'Lat'tan uzak ol. Uzza'dan uzak ol.' dedi."[3]

Hatice Annemizin (r.anha) bu selim fıtratı ilk vahiy geldiğinde iman için hazır olacaktı. Allah Resûlü (sav) risaletle görevlendirilince ilk tasdik eden o olacaktı. Tevhidi işittiğinde tereddüt etmeden iman edecek ve son nefesine kadar iman üzere sebat edecekti.

Allah Resûlü (sav) vahyin gelmesine yakın, toplumun hâlinden rahatsız olduğu için artık daha çok yalnız kalmayı tercih ediyordu. Azığını alıp Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na çekilerek orada Rabbine ibadet ediyordu. Hatice Annemiz de bazen eşine azık götürüyor ve onu ziyaret ediyordu. Doğal olarak eşinin bu hâlini müşahede ediyor ve onunla aynı duyguları paylaşıyordu. Tâ ki ilk vahiy gelip yeni bir başlangıca işaret ettiğinde artık birlikte çözüm arayan hislerine cevap bulmuşlardı.

Urve ibni Zubeyr'den (rh) rivayetle Nebi'nin eşi Âişe (r.anha) şöyle dedi:

"Allah Resûlü'ne (sav) vahyin gelişi, uykusunda doğru rüyalar görmesiyle başladı. Gördüğü her rüya sabahın aydınlığı gibi aynen çıkardı. Sonra ona yalnızlık sevdirildi. Artık Hira Mağarası'nda yalnızlığa çekilir, oradan ailesinin yanına gelinceye kadar sayısı belirli gecelerde ibadet eder ve (ailesinin yanına döndükten bir süre sonra) yine azık alıp mağaraya geri giderdi. Sonra yine Hatice'nin (r.anha) yanına dönüp, bir o kadar zaman için azık hazırlardı.

Nihayet Allah Resûlü (sav) bir gün Hira Mağarası'ndayken hak (vahiy) kendisine geldi. Ona melek geldi ve 'Oku!' dedi.

O da, 'Ben okuma bilmem.' cevabını verdi.

3. Ahmed, 23067

Allah Resûlü (sav) dedi ki: 'O zaman melek beni alıp takatim kesilinceye kadar sıktı.

Sonra bırakıp yine, 'Oku!' dedi.

Ben de ona, 'Ben okuma bilmem.' dedim.

Yine beni alıp ikinci defa takatim kesilinceye kadar sıktı.

Sonra beni bırakıp yine, 'Oku!' dedi.

Ben de, 'Ben okuma bilmem.' dedim.

Beni alıp üçüncü defa sıktı. Sonra beni bırakıp, 'Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! Rabbin (en cömert ve ihsanı en bol olan) El-Ekrem'dir.'[4] dedi.'

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) yüreği titreyerek döndü ve eşi Hatice binti Huveylid'in yanına giderek, 'Beni örtün! Beni örtün!' dedi. Onlar da korkusu gidinceye kadar onu örttüler. Sonra Allah Resûlü (sav) Hatice'ye başından geçenleri anlattı ve 'Kendimden korktum.' dedi.

Hatice, 'Asla, Allah'a yemin ederim ki, Allah seni ebediyen utandırmaz. Çünkü sen akrabalık bağlarını gözetirsin, işini göremeyenlerin yükünü yüklenirsin, yoksulları korursun, zayıfları ağırlarsın, hak yolunda karşılaşılan sıkıntılarda yardım edersin.' dedi.

Bundan sonra Hatice, Allah Resûlü'nü (sav) alıp amcasının oğlu Varaka ibni Nevfel ibni Esed ibni Abduluzzâ'ya götürdü. O, cahiliye zamanında Hristiyan olmuş bir kimseydi. İbranice kitap yazardı. İncil'den Allah'ın dilediği kadar İbranice yazardı. Varaka artık gözleri görmeyen bir ihtiyar hâline gelmişti.

Hatice Varaka'ya, 'Ey Amcamın oğlu! Dinle bak, yeğenin neler söylüyor.' dedi.

Varaka, 'Ey yeğenim! Ne gördün?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav) gördüklerini anlattı.

Bunun üzerine Varaka, 'Bu gördüğün, Allah'ın Mûsâ'ya gönderdiği Nâmus'tur. Keşke senin endişeli zamanında genç olsaydım! Keşke kavminin seni çıkaracakları zaman genç olsaydım!' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Onlar beni çıkaracaklar mı!?' diye sordu.

Varaka da, 'Evet, senin getirdiklerini getirip de kendisine düşmanlık edilmemiş hiç kimse yoktur. Şayet senin günlerine yetişirsem sana tüm gücümle yardım ederim.' dedi. Çok geçmeden Varaka vefat etti ve vahiy bir süreliğine kesildi."[5]

Hatice Annemizin (r.anha) ilk vahyin geldiği sırada verdiği tepki ve söylediği söz onun ne kadar olgun biri olduğunu bizlere göstermektedir. Eşinden böyle sözler duyup da onun verdiği gini bir tepki vermek her kadının yapabileceği bir davranış değildir. Başkası olsa korkabilir, kuşkuya düşebilir, bırakıp kaçabilir. Ancak Hatice Annemizin eşinin doğruluğundan hiçbir şüphesi yok. İlk cümlesine dikkat edin: "Asla, Allah'a yemin ederim ki Allah seni ebediyen utandırmaz." Yani Hatice Annemiz Allah Resûlü (sav) gibi tüm kötülüklerden kaçınan ve tüm iyilikleri yerine getirmeye çalışan birinin asla mahcup olmayacağını çok iyi biliyor. Bu yüzden böyle kâmil birinin kötü bir şeyle karşılaşacağını düşünmüyor. Allah'ın (cc) bu durumu hayırla sonuçlandıracağına inanıyor.

Sonra Allah Resûlü'nü (sav) Varaka ibni Nevfel'e götürmesinin de ne kadar hikmetli bir davranış olduğunu görüyoruz. Allah Resûlü'nü (sav) ona götürmeseydi anlaşılması güç olan bu durumu çözemeyebilirlerdi. Ya da uygun olmayan başka birine götürseydi büyük bir zarara uğrayabilirlerdi. Ancak o eşini tam da bu konuda bilgili olan Ehl-i Kitap bir hanifin yanına götürdü. O da içerisinde bulundukları hâli açıklığa kavuşturdu. Allah Resûlü'nün (sav) hem nübüvvetle şereflendiğini hem de bu yolun kolay olmayıp ileride kendisini büyük zorlukların beklediğini haber verdi. Hatice Annemizin yerinde yönlendirmesiyle bu zor durum atlatılmış ve sükûnete erişilmiş oldu.

İşte Hatice Annemizin (r.anha) bu güzel davranışı üzerinden eşlerin zorluklar karşısında birbirine omuz vermelerinin ne kadar önemli olduğunu yeniden hatırlamış oluyoruz. Bu yüzden Hatice Annemizin bu örnekliğini daima hatırda tutmak gerekli. Bilhassa Müslimeler...

Hanımlar evvela eşlerine inanmalılar. Eşleri, Allah (cc) için hayırlı bir amel yapacakları zaman sonuna kadar destek vermeliler. Kendi basit menfaatleri için yapacakları iyiliklere engel olmamalılar. Asla davaya sunacakları fedakârlıkların önüne duvar örmemeliler. Bilakis güzel yönlendirmelerde bulunmalı ve hayra teşvik etmeliler. Hatice Annemiz gibi, "Allah seni zayi etmez." diyerek gönüllerine sürur vermeliler. Eşlerinin yapacakları salih amellerde onların sevabına ortak olacaklarını unutmamalılar. Ancak böyle bir aile olduğumuz takdirde Allah'ın (cc) hoşnutluğunu kazanabileceğimizi daima hatırlamalıyız. İşte bu manada hayra anahtar, şerre kilit olana ne mutlu...

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz bazı insanlar hayırlı işler için anahtar ve şerli işler için kilit gibidir. Bazı insanlar ise şerli işler için anahtar ve hayırlı işler için kilit gibidir. Ne mutlu o kimseye ki Allah hayırlı işlerin anahtarlarını onun ellerine vermiştir. Yazıklar olsun o kimseye ki Allah şerli işlerin anahtarlarını onun ellerine vermiştir."[6]

Devam edecek, inşallah...

4. 96/Alak, 1-3
5. Buhari, 3; Müslim, 160
6. İbni Mace, 237

BAŞARININ SIRRI

Ustaya başarısının sırrını sormuşlar: “Doğru kararlar.” demiş.

Nasıl sürekli doğru kararları alabildiğini sormuşlar: “Tecrübe.” demiş.

Bu tecrübenin sırrını sormuşlar: “Yanlış kararlar.” demiş.

Hatalarınızdan korkmayın.

Hatalarınızı kabul edip düzeltin.

Ve hatanıza değil, hatanızın size neler öğrettiğine odaklanın.

BİRBİRLERİ İÇİN CENNET KAPISI VE KÖPRÜSÜ OLAN EŞLER

Kerem ÇAĞLAR

Batılı, doğulu, kuzeyli veya güneyli hemen hemen tüm ülkelerin anayasaları toplumun en küçük birimi ve sosyal bir yapı olan aileyi korumayı ve gözetmeyi iddia eden maddeler içerir.[1] İddialı metinler olmasına rağmen kötü uygulamalardan dolayı aile bütünlüğü bilhassa Batı toplumlarında hızla çözülüp dağılmaya yüz tutmuştur. Dünyanın neresinde olursa olsun ortak aklın icma ettiği husus şudur: Aile; nüvesini oluşturduğu toplumu ayakta tutan en sağlam temeldir.

Toplumun en küçük sosyal birimi ve aynı zamanda toplumun temeli olması hasebiyle ailenin de düzene dayalı bir işleyişe ihtiyacı bulunmaktadır. Ailedeki düzen ancak eşlerin birbirleri üzerindeki haklarını gözetmeleri, görev ve sorumluluklarını gereği gibi yerine getirmeleriyle gerçekleşebilir.

İslam, toplumsal hayatı yüksek standartlarda yaşanabilir kılmak için birtakım kanunlar ve kurallar vazetmiştir. İnsanlık âlemi bu kanun ve kuralları gözetip tatbik ettiği sürece barış, huzur ve saadet içerisinde yaşamlarını sürdürebilmiştir. Tevhid ve Sünnet nizamı iptal edilerek yerine beşerî ideolojiler ihdas edildiğinde ise tıpkı günümüzde olduğu gibi tüm yeryüzü fesatla doldu. Allah'ın (cc) Es-Selâm ismi tecelli etmeyip de beldeler selamet ve emniyetten mahrum kalınca kaos, karmaşa, huzursuzluk, güvensizlik ve mutsuzluk yeryüzünün her metrekaresine dalga dalga yayılıverdi.

Aslında aynı şeyleri aile için de söyleyebiliriz. İslam'ın belirlediği hukuki çerçevede eşlerin her biri hakların gözetilmesi ve sorumlulukların yerine getirilmesi hususunda duyarlılık gösterdikleri sürece ebedî saadet yurdu cennetin nefhasının hissedileceği bir aile hayatı yaşarlar. Öncelikle bu meselenin, yani aile saadetinin sağlanabilmesi ve sür-

Bir insan doğumla beraber ömrünün çocukluk, ergenlik ve ilk gençlik yıllarını geniş aile içerisinde geçirir. Evlendikten sonraki hayatı da eşiyle beraber yeni kurdukları aile yuvasında geçer. Dolayısıyla insan ömrünün neredeyse tamamı bir aile ortamı içerisinde geçmiş olur. Aile müessesesi her insanın hayata dair temel bilgi, birikim ve tecrübe sahibi olduğu bir toplu yaşam birimidir.

1. **T.C. Anayasa, Üçüncü Bölüm**

   I. Ailenin korunması

   Madde 41 – Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

   Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

   Grundgesetz/Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası

   Madde 6

   Evlilik, Aile ve Evlilik Dışı Çocuklar

   (1) Evlilik ve aile, devlet düzeninin özel koruması altındadır.

   (2) Çocukların bakım ve eğitimi, ana ve babanın doğal hakkı ve en önde gelen yükümlülüğüdür.

dürülebilirliği hususlarında eşlerin samimi ve güçlü bir istek duymaları gerekir. Bu hususu kendilerine dert edinmelilerdir. Böylelikle mesele eşlerin her biri tarafından önemsenecek ve her ân güncelliğini koruyacaktır. Bu da daimî ve diri bir şuura ve hassasiyete vesile olacaktır. İlk başlarda hatırlamaya ve dikkatli olmaya çalışmak gibi ekstra gayret gerektirebilecek bu tutum, zamanla eşlerin her biri için güzel bir ahlak hâline dönüşecek ve rutinleşecektir.

“Biz” ile Revan Olunuz Cennet Yoluna

Eşlerden birinin veya her ikisinin kendi nefisleri hakkında taaccüp göstermeleri aile saadeti için yıkıcı bir tehdit ve yakıcı bir ateşin kıvılcımı olur. Erkek, “Ben gayet de iyi bir eş ve iyi bir babayım.” dediği ânda aile saadeti aleyhine şeytanı memnun ve mutlu etmiştir. Evin hanımı da, “Eşim için iyi bir hanım, çocuklarım için de iyi bir anneyim. Misafir ağırlama, pazar alışverişi, yemek, bulaşık, çamaşır, çocuklar, ev temizliği ve daha sayamayacağım pek çok iş güç… Daha ne yapabilirim!” dediği ândan itibaren kendisini her daim haklılık katında görmeye başlamış demektir.

Taaccüp ve müstağni olma duygusunun sahibi için de içerisinde bulunduğu ortam için de yıkıcı etkileri bulunmaktadır. İnsan, bir şeyler öğrenerek bilgisini ve görgüsünü arttırmak istiyorsa bu anlamda kendisini eksik ve muhtaç görmelidir. Yeni bir bilgiye ya da kendisi için faydalı olacak şeylere ihtiyaç hissetmiyorsa bu kendisinde nefsî/marazi bir durumun olduğunu gösterir. Nefis de taaccübe/kendini beğenmeye meyyaldir.

Allah’a (cc) karşı kulluk görevini, müminlere karşı da kardeşliğin gereklerini ve aileye karşı yükümlülüklerini yerine getiren Müslim her ân bir ikmal ve yenilenme içerisinde olur, olmalıdır. Allah’a kulluktan duyduğu manevi hazla kalbi ve ruhu doygunluğa ulaşır. Diğer hususlarda göstereceği çabalar da onu daima daha iyiye ve ileriye ulaştıracaktır. Fakat eşlerden biri kendisini benlik tuzağına kaptırır, kemal serabına tutulursa elde edilmesi umulan güzelliklerin önünü tümüyle kapatmış olur.

Bu husus hem kadın hem de erkek için geçerlidir. Eşlerden herhangi biri kendi durumunun net ve objektif bir şekilde ortaya çıkmasını istiyorsa asla nefsinin hakemliğine başvurmamalıdır. Bilakis birbirlerine hayrı ve sabrı tavsiye etmek kapsamında biri diğeri için adil şahitlikte bulunmalıdır. Bunu yaparken sırf eleştirmek, hatanın ifşası veya “Fi tarihinde sen bana şöyle demiştin… Telefon görüşmelerinde bana söylediklerinin tapesini çıkarayım da gör!” gibi basit, sığ ve intikamcı duygulara kesinlikle yer vermemelidir. Bilinmelidir ki eğer niyet halis olursa ortaya konacak çaba Allah’ın (cc) kolaylaştırmasıyla bereketlenecek ve hayırlı sonuçlar elde edilebilecektir.

Birbirlerine karşı merhametli, birbirlerinin ufak tefek kusurlarını örten ve affeden, biri diğerinin eksik bıraktığını tamamlayan, birbirleri için dua eden ve birbirlerine her türlü hayırda yardımcı olan eşlerin evlilik hayatı cennete doğru birlikte yolculuğun bir mola istasyonu gibi olur. Böyle bir evlilik hayatında huzur ve saadet hiçbir zaman eksik olmaz.

Bir erkeğin, hanımının kendi üzerindeki haklarının ayrıntılarını öğrenerek güzel bir şekilde ifa etmek için çaba göstermesi, ondaki sorumluluk şuuruyla orantılı bir tutumdur. Bulunduğu hâlin fıkhını bilmemek bir Müslim için ciddi bir eksikliktir. Bu durum doğal olarak başkalarının hukukunu ihlal etme noktasında oldukça pervasız davranışlar sergilenmesine dahi yol açabilir.

İnsanın Dünya Hayatı: Evvel Aile, Âhir Aile

Bir insan doğumla beraber ömrünün çocukluk, ergenlik ve ilk gençlik yıllarını geniş aile içerisinde geçirir. Evlendikten sonraki hayatı da eşiyle beraber yeni kurdukları aile yuvasında geçer. Dolayısıyla insan ömrünün neredeyse tamamı bir aile ortamı içerisinde geçmiş olur. Aile müessesesi her insanın hayata dair temel bilgi, birikim ve tecrübe sahibi olduğu bir toplu yaşam birimidir. Bu nedenle, İslam ümmetine yönelik yüzyıllarca sürdürülen ifsad ve imha girişimleri karşısında bünyesi sağlıklı İslam ümmetinin temeli olan sağlam aile müessesesi günümüzde daha da yoğunlaşan tehdit ve saldırılara rağmen varlığını güçlü bir şekilde devam ettirmektedir.

Bu mukavemetin bir sebebi de Müslim eşlerin her birinin karşılıklı olarak hak ve sorumluluklarının bilincinde olmaları ve ilişkilerini sevgi ve saygı temelinde sürdürme iradesini gösterebilmeleridir.

Aile dışındaki beşerî münasebetlerde diğer Müslimlerin ya da genel olarak insanların hukukuna nasıl önem veriyor ve dikkat gösteriyorsa, eşlerden her biri aynı şekilde ailesi içerisinde de bu hassasiyeti göstermekle mükelleftir. Üzerinde kul hakkı olduğu hâlde ölen bir kimse -velev ki fisebilillah şehit olmuş birisi olsa bile- hak sahibi kimse hakkını helal etmedikçe yahut hesabını vermeden cennete giremeyecektir. Bu durum aile fertlerinin hakları için de böyledir. Allah’ın kulları üzerindeki hakkından sonra kişinin üzerindeki hakların başında, başka insanların hakkı vardır ki bunun da en öncelikli olanı eşlerin birbirleri üzerindeki haklarıdır.

Kul hakkı meselesini ciddiye alıp sokakta, iş yerinde, yolda azami duyarlılığı göstermek bir Müslim’e yakışan en güzel davranıştır. Bunları yaptıktan sonra eve geldiğinde eşinin veya çocuklarının hakkını ihlal edeceği tavırlarda bulunması ise olacak iş değildir. Erkeğin, hanımına iyi davranması ve haklarının korunması hususu, Resûlullah’ın (sav) ümmetine yaptığı bir vasiyettir.

Ebû Hureyre'nin (ra) naklettiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizin en hayırlınız hanımlarına karşı en iyi davrananınızdır."[2]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) nakledildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Dünya (geçici) bir nimettir. Dünyanın en değerli nimeti ise iyi/saliha kadındır."[3]

Veda Hutbesi'nin İslam tarihinde önemli bir yeri vardır. Resûlullah'ın (sav), o zamana kadar bir araya gelebilmiş yüz kırk bin kişilik devasa bir topluluğa Cebel-i Rahme'den irad ettiği Veda Hutbesi'nde kadınların haklarını zikretmiş olması İslam'ın aileye ve doğal olarak kadına verdiği büyük değerin ayrı bir göstergesidir.

"Kadınlar hakkında Allah'tan korkun. Çünkü siz, onları Allah'ın emaneti olarak aldınız ve Allah'ın adını anarak (nikâh kıyıp) kendinize helâl kıldınız."[4]

Emanetleri koruma hususunda İslam'da çok açık hükümler bulunmaktadır. Emanet edilen şeyin niteliğinden ziyade "emanet" oluşu önemsenmektedir. Kaldı ki kadınlar emanet olarak nitelendirilmekle beraber "Allah'ın bir emaneti" oldukları vurgulanarak mümkün olabilecek en yüksek düzeyde bir duyarlılık gösterilmesi gereği apaçık ortaya konmaktadır.

Bilindiği üzere emanetleri korumak Müslimlerin, emanetleri zayi etmek ise münafıkların özelliklerindendir. Resûlullah'tan (sav) nakledilen farklı iki rivayette münafıkların özellikleri sıralanırken, her iki rivayette de münafıkların emanete hıyanet etme özellikleri zikredilmiştir. Emanete ihanet etmek demek, kendisine bırakılan emaneti, emanet sahibinin tavsiye ettiği şekilde muhafaza etmemek ya da istemediği bir biçimde tasarrufta bulunmaktır. Erkek, hanımıyla ilişkilerinde bu bilinçle hareket etmelidir.

Yukarıdaki hadis-i şerifte erkeklerin kadınlar üzerinde hakları olduğu gibi kadınların da erkekler üzerinde bazı hakları olduğu genel bir ifadeyle beyan edilmiştir. Bu ifade bir başka hadis-i şerifte daha da somutlaştırılmıştır:

Suleymân ibni Amr ibni Ahvas'ın (rh) Resûlullah (sav) ile beraber Veda Haccı'nda hazır bulunan babasından naklettiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bilin ki, sizin hanımlarınız üzerinde hakkınız olduğu gibi, hanımlarınızın da sizin üzerinizde hakları vardır."[5]

Kadının kocası üzerindeki hakları mehir ve nafaka gibi mali haklar ile mali olmayan haklar olarak iki başlık altında değerlendirilebilir.

Devam edecek, inşallah...

2. Tirmizi, 1162; İbni Mace,1978
3. Müslim, 3649
4. Müslim, 2950; Ebu Davud, 1905
5. Tirmizi, 1163

HER ŞEYE DAİR

Zeynep BAYANCUK

BİRKAÇ ÇEŞİT YAHUDİ

Yaklaşık iki aydır süren bir savaş gündemimiz var. Bu gündem Batı'nın ikiyüzlülüğünü ifşa etti. Bu ifşa küfür sistemlerinin kendi halkları tarafından protesto edilmesinin ve eleştirilmesinin önünü açtı. Belki ileride insanların fevc fevc İslam'a girmesinin de önünü açacak. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Savaş gündemi nedeniyle Filistin ve Yahudiler hakkında çokça yazı neşredildi, belgeseller yeniden ekrana geldi, tartışma programlarında bilen bilmeyen pek çok kişi konuştu. O konuşmalardan ve konuşmacılardan biri vardı ki (Taha Kılınç) Orta Doğu coğrafyasına, bu coğrafyanın siyaset ve kültürüne oldukça hâkimdi. Ondan okuyup derlediklerim arasında bir anekdot beni çok etkiledi. Paylaşayım:

Kur'ân'da Rabbimizin, "Onları bir sanırsın, oysa kalpleri paramparçadır."[1] buyruğu oldukça açık. Her okuduğumda AB, NATO, BM isimleri altında ne kadar birleşirlerse birleşsinler bunun zahirî ve maalesef yalnızca İslam'a karşı olduğunu, şahsi çıkarları söz konusu olduğunda nasıl da birbirlerine girdiklerini tekrar hatırlarım. Zihnimde bunun tek istisnası hep Yahudilerdi. Onlar hep birlik ve beraberlik içindeydi; hep dindarlardı; Filistin'de verdikleri mücadele, dinleri adınaydı. Kuruluşu ABD ve İngiltere başta olmak üzere Batılı ülkeler tarafından hep desteklenmişti. Çoğunlukla Amerika'da yaşayan ve Siyonizm'e karşı olan küçük bir azınlık vardı. Ama onlar da sesleri çıkmayacak kadar azdı. Onlar bu kadar yek vücutken biz paramparçaydık.

Savaş okumalarım sırasında zihnimde var olanın aksine birçok detayla karşılaştım. Bir örneği buraya alacağım:

Filistin'de farklı Yahudiler var. Bunlardan biri Aşkenaziler. İsrail'in kurucu nesli. Doğu Avrupa'dan göç etmişler. Allah'a (cc) inanıp inanmadıkları dahi belli değil. Orta Doğu kültürüne tamamen yabancı, Araplarla bir arada yaşamaya karşı, düşünce dünyası olarak Batılı insanlar. Kendi ilahlarına inanmıyor oluşları ile dini referans alan bir devlet için Filistin'e kan kusturmalarını bağdaştıramadınız değil mi? Ben de bağdaştıramadım ve çok şaşırdım. Siyonizm'in kurucu isimlerinden Theodor Herzl Yahudiler için vatan toprağı ararken ilk hedef Filistin oluyor. Ve Filistin'e gelince burada asla yapamayacaklarını anlayıp Uganda tezini ortaya atıyor. Herzl'e geri adım attıran, Filistin'de yaşayan aşırı dinci küçük yerleşik grup. Onların kaçık olduğunu, Filistin'de yaşamanın cehennemde yaşamaktan farksız olacağını söylüyor söylemesine, ama sonrasında mecburiyetten geliyorlar ve din dışı bir devleti kabul ettiremeyeceklerini bildiklerinden inanmadıkları bir ilahın inanmadıkları kitabına dayanmak durumunda kalıyorlar. Hatta Ariel Şaron'un, bizim "Burak Duvarı" dediğimiz, onların ise "Ağlama Duvarı" dedikleri yerde başında kippasıyla duvara elini koymuş hâlde bir fotoğrafı var. Orada Katil Şaron'un yüz ifadesi, "Benim burada ne işim var?!" diyor. Ve bu pozuyla, besmeleyle mitinge başlayan yöneticilerimiz kadar profesyonel olmayışı gözlerden kaçmıyor.

Yeri gelmişken Herzl'in yukarıda bahsettiğim kanıya varmasının örneklerinden de birkaçını yazayım. Yahudiler için cuma gün batımından cumartesi gün batımına kadar olan önemli bir zaman dilimi var. Buna Şabat diyorlar. Şabat olunca hayat duruyor. Yazı kapsamına girecek hiçbir faaliyet yapamıyor, çek senet işleriyle uğraşamıyor, resim yapamıyor, fotoğraf çekemiyor, bir yazıyı silemiyor, yok edemiyor, hazır gıda paketinin yazılı kısmını yırtamıyor; kesinlikle ateş yakamıyor, ateş kapsamında değerlendirildiği için telefon bilgisayar ve taşıt kullanamıyor; telefon şarj edemiyor, asansöre binemiyor, açık olan hiçbir ışığı, elektronik eşyayı kapatamıyor; çakmak, kibrit, makas ve kaleme dokunamıyor; herhangi yarım kalan bir işi tamamlayamıyor, bir yazıyı veya kitabı bitiremiyor, bir eşyayı sokakta dört adımdan fazla taşıyamıyor; hamur yoğuramıyor, ocak veya fırında yemek pişiremiyor; bedeninden kıl tüy koparamıyor, saçını dahi tarayamıyor ve daha pek çok yasak... Theodor kaçmasın ne yapsın!

Bu iki sınıfın yanı sıra İspanya'dan sürgün edilen Seferad Yahudileri ve Afrika kökenli Falaşalar da var aralarında. Falaşalar siyahi olmaları sebebiyle kendi dindaşları tarafından hep aşağılanıyor, hatta kan bankası için verdikleri kanlar yıllarca çöpe atılıyor. Demem o ki birlik ve beraberlik de din ekseninde hareket etmeleri de kurgu. Algılarımızı şekillendirmek için tezgâhlanan bir kurgu hem de. Bu kurguyu yakinen görünce savaş yüreğimi yaksa da sevinmeden edemedim. Onlar da paramparçaymış. Bu kurgunun daha pek çok ayrıntısı var. Merak edenlerin Derin Tarih Dergisinin Kasım sayısını incelemelerini ve Taha Kılınç'ın YouTube'daki videolarını izlemelerini tavsiye ederim.

1. bk. 59/Haşr, 14

DOĞRU BİLGİ YANLIŞ UYGULAMA

Dr. Gözde TERCUMAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bir önceki sayımızda bilimin özünde ne olduğunu anlamaya çalıştık, aslında bilimin neden ve nasıl sorularını sorarak Allah'ın kevnî ayetlerini inceleyen ilim dalı olduğunu söyledik. Fakat bugün bilimle uğraşan çoğu insanın doğru iman ölçüleri olmadığı için bu incelemeleri tefekkür ibadeti niyetiyle yapmadıklarından bazı çıkmazların kaçınılmaz olduğundan bahsettik. Bu çıkmazlardan biri olan tüm kevnî ayetlerin anlaşılması ve detaylarının açığa çıkmasında kullanılan akıl nimetinin sınırlarının aşıldığından ve teslimiyet gerektiren iman konularına da akıl süzgeciyle bakıldığından bahsettik. Diğeri ise elde edilen doğru bilimsel verilerin anlaşılmasında ve yaşanmasında tevhid şirk hassasiyeti olmadığı gibi helal haram sınırlarının da gözetilmediğini belirttik.

Bir bilgiyi yaşarken tevhid şirk, helal haram sınırlarının olmamasını eleştirmek başka bir durumdur, bunları gerekçe göstererek doğru bilgiyi eleştirmek veya reddetmek başka bir durumdur. Dünyadaki her insanın dünyevi meselelere bakış açısı farklıdır, kabul ettiğinde veya reddettiğinde kendi sebeplerini sayabilir. Fakat bizim için önemli olan, sebep olarak İslami gerekçelerin/hassasiyetlerin gösterildiği durumlardır.

Birkaç örnekle açıklamak gerekirse;

"Görmedin mi? Gemiler Allah'ın bir nimeti olarak denizlerde akıp gidiyor. (Böylece Allah, kudret ve azametine delalet eden) ayetlerinden bazısını size gösteriyor. Şüphesiz ki bunda, çokça sabreden ve çokça şükreden herkes için ayetler vardır."[1]

Denizler, gemiler, gemilerin onca ağırlığına rağmen suyun üzerinde yüzüp gitmesi; hepsi Allah'ın ayetlerindendir. Yarattığı her şeye vesileler kılan Rabbimiz, gemilerin suyun üzerinde akıp gitmesine de suyun kaldırma kuvvetini vesile kılmıştır. "Gemiler suyun üzerinde nasıl batmadan yol alabiliyor?" diye sorulduğunda cevap olarak suyun kaldırma kuvvetine ulaşılmıştır. Böylece doğru bir bilimsel

Doğru bilgi yeryüzünün tamamına yayılmış kevnî ayetler olarak önümüzde duruyor. Bu kevnî ayetleri tefekkür edebilir, belli bir sistematikle inceleyebilir, araştırabilir, vesilelerini keşfedebilir; bulduklarımızı yeryüzünün fesada verilmesine engel olmakta ve yeryüzünü imar etmekte kullanabiliriz. Bu doğru bilgilere doğru İslami metodlarla da ulaşabilir ve elde edilen bilgilerin doğru yerlerde kullanılmasını sağlayabiliriz.

1. 31/Lokmân, 31

Kimliği ne olursa olsun doğru bilgiye isabet etmek farklı bir şeydir, bu bilginin hayır ya da şer yönde kullanılması farklı bir şeydir.

bilgi elde edilmiştir. İnsanoğlu bu bilgiyi nasıl kullanacağı konusunda tercih yapar. Bu bilgileri bazı toprakları işgal edip yeraltı ve yeryüzü zenginliklerini sömürmek, insanlara zulmetmek için de kullanabilir; yolculukları kolaylaştırmak, insanlarla tanışma ve kaynaşma vesilesi kılmak, kendi topraklarını savunmak gibi nedenler için de kullanabilir.

Gemilerin suyun üzerinde yüzmesine vesile olan "suyun kaldırma kuvveti" doğru bir bilgidir. Fakat insanoğlu gemiler, denizler ve suyun kaldırma kuvveti ayetlerini/bilgilerini yeryüzünde bozgunculuk yapmak için de kullanıyor olabilir; yeryüzünü imar etmek için de... Durumu değerlendirirken önemli bir husus vardır: Kimliği ne olursa olsun doğru bilgiye isabet etmek farklı bir şeydir, bu bilginin hayır ya da şer yönde kullanılması farklı bir şeydir.

Bilim ve tıptaki her mesele bu kadar açık ve net değil maalesef. Birlikte iki örnek incelemeye çalışacağız; birinde bilimsel bir keşfin sonuçlarını inceleyecek, diğer örnekte tıbbi keşfe giden süreci değerlendirmeye çalışacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Doğru bilgi kadar doğru bilginin elde edilme süreci ve doğru bilgiyle ne yapıldığı, yani sonucu da önemlidir.

19. yüzyılda çevremizde gördüğümüz her maddenin daha küçük yapıdaki şeylerin bir araya gelmesiyle oluştuğu keşfedilmeye başlandı. Maddenin yapı taşı atom keşfedildi. Sözcük anlamı olarak "bölünemez en küçük zerre" anlamına gelen "atom" ismi verilse de araştırmalar devam ettikçe atomun da bir çekirdeği ve çekirdek etrafında yörüngeleri olduğu bulundu. Atom parçalarına ayrıldığında çekirdeğindeki protonların inanılmaz bir enerjiyi bünyesinde sakladığı anlaşıldı. Zerreyi/Atomu yaratan ve bu zerrenin çekirdeğine devasa bir enerji sığdıran Rabbimiz bu ilmi yeryüzüne indirdi ve insanoğlu atomun içindeki bu enerjiyi keşfetti. Keşfedilen bu bilgiyi yeryüzünü fesada vermek için kullanan müstekbir tağutların eliyle yeryüzünde daha önce hiç görülmemiş bir yıkım gerçekleşti.[2] Bir atomun içerisindeki enerji, iki km^2'lik alanın sıcaklığını bir ânda 3000 °C'ye çıkardı, yeryüzündeki o alan dümdüz oldu. Sıcağın ve havaya saçılan radyasyonun etkisiyle yaklaşık 500 000 insan öldü, tüm bitki ve doğal yaşam yok oldu.[3] Bu yıkımın etkisi kanserler, sakatlıklar ve hastalıklar olarak hâlâ devam ediyor...

Rabbimizin ayetlerini tefekkür ettiğimizde bir toplu iğnenin ucuna sığan trilyonlarca atomun her bir tanesinin çekirdeğinde devasa bir enerji gizlenmiş olduğunu ve hiçbir zarar açığa çıkmadan binlerce yıldır düzenin devam ettiğini görebiliriz. Akıllara hayret verecek kadar küçük bir zerrenin içerisine bu kadar devasa bir enerjiyi sığdıran Rabbimiz ne kadar büyük, ne kadar yücedir! Şüphesiz ki O (cc) her şeye güç yetirendir!

Bugün dünyada enerji kaynaklarının yeterliliği konusunda sıkıntı yaşanıyor. Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, petrol ve benzin gibi karbon kaynaklı yakıtların enerjisi vb. pek çok enerji çeşidinden günlük hayatta faydalanmaya çalışıyoruz. Enerjinin korunumu yasasından da yola çıkarak Rabbimizin kâinata yerleştirdiği mevcut enerjiyi dönüştürerek kullanmak zorundayız. Çünkü sıfırdan enerji üretemiyoruz ve var olan enerjiyi yok edemiyoruz.

Enerjinin devamlılığına bu kadar çok ihtiyacın olduğu bir durumda siz böylesine muhteşem bir enerji kaynağı keşfetmiş olsaydınız ne yapardınız ve nasıl kullanırdınız?..

Bazen insanın aklına "En iyisi böyle şeylerin hiç keşfedilmemesi!" düşüncesi gelebilir. Bazı keşiflerin sonuçlarından ve etkilerinden korkmak çok insanidir. Fakat çözüm bu değildir. Rabbimiz yeryüzünü ve gökyüzünü yaratmış, nimetleriyle donatmış[4] ve faydalanması için insanoğlunun hizmetine vermiştir.[5]

Allah'a (cc) hakkıyla iman eden; helal ve haram sınırlarına riayet ederek yaşayan; Allah korkusu, hesap ve mizan bilinci olan; nefsini terbiyeyle uğraşan insanlar bu keşifleri yapıp yeryüzünü imar etme konusunda daha azimli olmalıdır. Bilimin sınırlarını Allah'ın (cc) rızasını gözeterek çizecek, elde edilen bilgilerle yeryüzünü fesada vermek isteyenleri denetleyecek ve haddi aşanlara yaptırım uygulayabilecek imamlar olma konusunda gayretli olmalıdır.

2. 1945 yılında 2. Dünya Savaşı'nın sonunda ABD tarafından Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atıldı, bombanın yıkıcı etkisine dayanamayan Japonya dokuz on gün sonra koşulsuz teslim oldu ve savaş resmî olarak sona erdi.
3. https://tr.wikipedia.org/wiki/N%C3%BCkleer_silah (E.T. 25.12.2023)

   https://tr.wikipedia.org/wiki/Hiro%C5%9Fima#:~:text=6%20A%C4%9Fustos%201945'te%20yerel,bu%20say%C4%B1%2090%20bini%20ge%C3%A7ti. (E.T. 25.12.2023)
4. bk. 14/İbrahîm, 32-34
5. "O (Allah) ki; yeryüzünde olanların tamamını sizin için yarattı. Sonra gökyüzüne yöneldi ve orayı yedi (kat) gök olarak düzenledi. Ve O, her şeyi bilendir." (2/Bakara, 29)

   "Kendisinden (bir lütuf olarak) göklerde ve yerde olanların tamamını hizmetinize sundu. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır." (45/Câsiye, 13)

Diğer örneğimiz tıp tarihinden. Tıp ilmi öğrenilirken insan bedenini ve organlarını tanımak; yerlerini, diğer doku ve organlarla ilişkilerini öğrenmek temel eğitimlerdendir. Anatomi olarak isimlendirilen bu ilim, tıp eğitiminin mihenk taşlarındandır. Tarih boyunca anatomi bilgisi elde edilirken çok çeşitli dönemler yaşanmıştır. Bugün insan vücudunun incelenmesinde ultrason, tomografi, MR gibi görüntüleme yöntemleri, fotoğraflama ve üç boyutlu dijital tasarımlar, gerçeğe çok yakın maketler kullanabiliyoruz. Teknolojinin bugünkü kadar gelişmediği dönemlerde insan vücudunu tanımak zordu. Anatomi dersleri, yaşayan insanlarda yapılamayacağı için ölmüş insanların bedenlerine ihtiyaç vardı. Ne kadarı doğrudur bilinmez, anatomi dersleri için batıda mezar soygunculuğu yapan insanlardan bile bahsedilir. Anatomi ilminde bilginin birikmesi sürecinde ahlak ve vicdan dışı bazı dönemler olduğundan da söz edilir.

Akıllara hayret verecek kadar küçük bir zerrenin içerisine devasa bir enerjiyi sığdıran Rabbimiz ne kadar büyük, ne kadar yücedir! Şüphesiz ki O her şeye güç yetirendir!

Nazi Almanya'sı Dönemi'nde aktif rol aldığı söylenen Dr. Eduard Pernkopf ve dört kişilik ressam ekibinin hazırladığı Pernkopf Anatomi Atlası hakkında çok ağır ithamlar mevcut.[6] Atlas hazırlanırken 800'den fazla Yahudi, çingene ve politik suçluların öldürülerek incelendiği; hiçbir dinî, ahlaki, insani, vicdani ve etik sınırların gözetilmediği iddia ediliyor.[7] Yine aynı kitap için ekibin on yıldan fazla sürede, günde on sekiz saatlik çalışma programıyla gerçeğe en yakın anatomik resimleri oluşturduğu da söyleniyor.[8] Gerçeğe en yakın doğru tıbbi bilgiler, olabilecek en yanlış yoldan -insanların rızası olmadan ve onlara zulmedilerek- elde edilmiş gibi duruyor. Allah'a (cc) hamdolsun, bugün tıp fakültelerinde doğru bilgiyi bu kadar yanlış yoldan elde etmemiş anatomi atlasları kullanabiliyoruz ve zararsız bir şekilde teknolojiden de faydalanabiliyoruz.

Doğru bilgi yeryüzünün tamamına yayılmış kevnî ayetler olarak önümüzde duruyor. Bu kevnî ayetleri tefekkür edebilir, belli bir sistematikle inceleyebilir, araştırabilir, vesilelerini keşfedebilir; bulduklarımızı yeryüzünün fesada verilmesine engel olmakta ve yeryüzünü imar etmekte kullanabiliriz. Bu doğru bilgilere doğru İslami metodlarla da ulaşabilir ve elde edilen bilgilerin doğru yerlerde kullanılmasını sağlayabiliriz.

Bir sonraki yazımızda bilginin elde edilme yolları ve çıkmazlarıyla tıbbi tedaviler/aşılar arasındaki bağlantıdan bahsetmeye çalışacağız.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

6. https://en.wikipedia.org/wiki/Eduard_Pernkopf (E.T. 25.12.2023)
7. https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-a-controversial-page-in-the-history-of-anatomy-pernkopf-atlas-90470.html (E.T. 25.12.2023) Metnin tamamı ücretsiz indirilip okunabilir.
8. https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49401918 (E.T. 25.12.2023)

Psikotevhid Birimi
Şükriye ÖZTÜRK

EMPATİ

Kişi ne kadar duygu ve düşüncelerinin farkındaysa, karşısındaki kişiyi anlamaya o kadar yakın olabilir.

Üzgün olan bir kişi bize başından geçen olayları anlatırken karşısında ona eş değer duygular ve davranışlar yansıtmaya çalışırız. Karşımızdaki üzgünse mutlu ve yüksek bir ses tonuyla karşılık verip, oldukça hareketli davranışlar sergilemeyiz. Bunu bazen farkında olarak bazen de iletişimden kaynaklanan doğal bir süreç olarak yaparız. İşte tam da bu çabamıza empati kurmak denmektedir. Empati, Yunanca "empatheia" sözcüğünden gelir. Ve "içini hissetmek" anlamına gelmektedir.[1] Diğer bir kişinin kişisel deneyimini hissedebilme, bir başkasının yerine geçebilme yetisi şeklinde ifade edilmektedir. Yani genel bir tanımla empati; kişinin kendisini başkasının yerine koyabilme, onun duygu ve düşünce dünyasını anlayabilme becerisidir.[2] Empatinin oluşabilmesi için öncelikle kişinin kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olması gerekir. Kişi duygu ve düşüncelerinin ne kadar farkındaysa karşısındaki kişiyi anlamaya o kadar yakın olabilir.

Genelde çoğumuz kendimizi empati kurabilen kişiler olarak düşünmekteyiz. Fakat doğru empati kurma konusunda ne yazık ki birçoğumuzun eksikleri var. Öncelikle kendimizi karşı tarafın yerine koyma noktasında kendimizi gerçekten de aradan çıkararak karşı taraf gibi hissetmeye ve düşünmeye başlamamız gerekmektedir. Çoğu zaman bu noktayı karıştırarak hâlâ kendimiz olarak kalabiliyoruz. Bu da demek oluyor ki karşı taraf gibi değil de kendim gibi düşünüyorum, karşı taraf gibi değil de kendim gibi hissediyorum... Örneğin, ailesiyle problem yaşayan ve bize bunu anlatan bir arkadaşımız var. Bu anlatım sırasında kendi açımızdan düşünerek cevaplar veriyorsak ve değerlendirmeleri kendi bakış açımıza göre yapıyorsak maalesef bu empati olmuyor. Empati kurmadaki temel amacımız, karşımızdaki kişinin gözünden bakabilmektedir. Çünkü her insan farklı mizaçlarda[3] yaratılmıştır. Düşünceleri, duyguları, bakış açısı ve tecrübeleri farklıdır. Bu sebeple kendimize göre değerlendirip, kendimize göre yorumluyorsak karşımızdakini anlayabilmemiz güç olacaktır. İlişkilerdeki temel problem de aslında bundan kaynaklanmaktadır. Karşımızdakini anladığımızı ne kadar söylesek de bazen kendi açımızdan anlamış olabileceğimizi de unutmamamız gerekir.

1. Nevzat Tarhan, 10 Adımda Pozitif Psikoloji (İstanbul: Timaş Yayınları, 2019)
2. Ersoy E., Köşger F. Empati: Tanımı ve Önemi / Empathy: Definition And Its Importance. Osmangazi Tıp Dergisi. 2016; 38(2): 9-17
3. "De ki: 'Herkes tıynetine/mizacına/meşrebine uygun hareket eder. Rabbiniz kimin daha doğru yolda olduğunu en iyi bilendir.' " (17/İsrâ, 84)

Ayna Nöronlar

Empatiden bahsederken ayna nöronlardan bahsetmemek, bu konunun eksik kalmasına sebep olacaktır. Çünkü ayna nöronlar, empatinin biyolojik kısmını ifade etmektedir. Ayna nöronların keşfi, tarihte empatiyi anlamamızı somutlaştıran devrim niteliğinde bir öneme sahiptir. Yapılan bir deneyde, deneklerin bir cismi kavradıkları zaman aktive olan beyin bölgesinin, kavramadığı hâlde o cismi kavrayan bir kişiyi izledikleri zamanda da aktive olduğu görülmüştür. Aktive olan bu bölge beynin inferior paryetal lobun rostralinde yerleşmiş olan F5 bölgesidir. Ayna nöronların işlevi bu bölgede keşfedilmiştir.[4] Yani ayna nöronlarımız bir hareket yaptığımızda veya bu hareketi yapan başka bir kişiyi izlediğimizde aktive olmaktadır. Bu sayede ayna nöronlar, karşıdaki kişiyi duyumsamamızı sağlamaktadır. Böylece empatide, sosyal ilişkilerde, taklitte önemli rol oynamaktadır.

Empati Yeteneği Nasıl Gelişir?

Empatinin ilk olarak ne zaman geliştiğiyle alakalı net bir veri bulunmamaktadır, fakat yapılan araştırmalara bakıldığında bebekliğin erken dönemlerinde gelişmeye başladığı bilinmektedir. Bebekler dünyaya geldikten bir süre sonra insanların yüz ifadelerine, seslerine, duygularına tepki vermeye başlamaktalardır. Bu sebeple dünyaya gelen bebeklerin biyolojik olarak böyle bir yatkınlıkla doğmuş olabileceklerine dair yaygın bir görüş bulunmaktadır. Yine bebeklerin başka bir bebeğin ağlama sesini duyduklarında ağlamaya başlamalarının en ilkel empati örneklerinden olduğu ileri sürülmektedir.[5]

Empatinin gelişimi ilk bakım verenlerle ilişkimizde öğrendiklerimizle ilgilidir. Annenin bebekle eş zamanlı hareketleri ve duygularını paylaşması, bebeğe anlaşıldığını hissettirir. Örneğin, bebek heyecanla bir oyuncakla oynarken bizim de jest ve mimiklerimizle, ses tonumuzla ona eşlik ediyor olmamız onun duygularını paylaştığımızı ve onu anladığımızı hissettirecektir. Çocuğunun duygularına eşlik eden bir anne, bunu çocuğunun gelişimi boyunca tekrarladığında çocukta bir süre sonra başka insanların duygularını anlama, onların hislerini paylaşabilme yetenekleri gelişecektir. Bunun tam zıddı bir örneğini düşündüğümüzde de duyguları fark edilmeyen çocuk; artık duygularını belli etmemeye, ifade etmemeye ve bir süre sonra hissetmemeye başlayacaktır. Kendi hislerinin farkında olmayan, onları ifade edemeyen ve kendini anlama noktasında problem yaşayan birinin; karşısındaki insanın gözünden olaylara bakarak, onunla empati kurması pek mümkün olmayacaktır.

Doğduktan sonraki ilk bakım verenlerimizin empati geliştirmede katkısı olsa da bunun sonradan kazanılabilen bir beceri olduğunu da unutmamak gerekir. Olumsuz çocukluk deneyimleri yaşanmış olsa da, empati becerimizi geliştirmek için ebeveynlerimiz bir şeyler yapmamış olsa da sonradan empati becerisini elde edebiliriz. Öncelikle kendimizin farkında olmalıyız. Hangi olay ânında ne hissettiğimize, hangi duyguları yoğun yaşadığımıza, hangi duygulara hayatımızda yer vermediğimize... gibi birçok noktada kendimize ait farkındalığımızı oluşturmalı ve kendimizi tanımalıyız. Daha sonrasında başka insanlarla bu becerimizi geliştirmeden önce kendimize karşı bu beceriyi kullanmalıyız. Kendimizde bu süreci oturttuğumuzda, başkasına uygulama noktasında işimiz kolaylaşacaktır. Günlük yaşantımızda duygulardan konuşmayı ve karşı tarafa duygularımızı açıklayabilmeyi alışkanlık hâline getirmek de işe yarayacak olan diğer bir yöntemdir. Son olarak ise insanlarla iletişim kurduğumuzda onlara sadece cevap vermek veya onlarla tartışmak için değil de anlamak için dinleyebilmeyi öğrenmemiz gerekir. Çünkü karşılıklı anlayışı içermeyen iletişimlerde karşı tarafın gözünden bakamayız. Kendi açımızdan bakar ve cevap veririz. Bunun yerine iletişim kurduğumuz kişiyi dinlemek, ne hissettiğini anlamaya çalışmak ve onun gözünden değerlendirmek sağlıklı bir iletişim geliştirmenin yanında bize empati becerisi de kazandıracaktır.

Empatinin olmadığı toplumlar yaşanması zor, sosyal ilişkileri zayıf, herkesin birbiriyle kavga ettiği ve insanların kendini güvende hissetmediği yerler olmaktadır.

Empati Olmasaydı

Öncelikle şunu bilmemiz gerekir, herkes her ân empatik olamaz. Psikolojik ve fizyolojik iyi oluş hâlimiz düşükse, kendimize odaklanmamız gereken bir zamanda veya süreçteysek böyle durumlarda karşı tarafla ilgilenmek elbette zor olacaktır. Örneğin çok şiddetli bir şekilde dişimiz ağrırken, bir arkadaşımızın o gün iş yerinde yaşadığı olayı dinlemek bizim için çok zor olabilir. Ya da çok öfkelendiğimiz bir tartışmada karşımızdaki kişiyle empati kurmamız mümkün değildir. Fakat bunlar dışında empati becerisi gelişmemiş ve bu beceriyi kendisinde geliştirmemiş insanlar da toplumda yer almaktadır. Nasıl ki fiziksel bir ağrımız varken veya

4. Altınbaş K., Gülöksüz S., Özçetinkaya S., Oral E. Empatinin Biyolojik Yönleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2010; 2(1): 15-25.
5. Ersoy E., Köşger F. Empati: Tanımı ve Önemi / Empathy: Definition And Its Importance. Osmangazi Tıp Dergisi. 2016; 38(2): 9-17.

yoğun duygular içerisindeyken karşı tarafı umursamak aklımıza gelmiyorsa empati becerisi gelişmemiş insanlar da çoğu zaman böyledir. İlişkilerinde daha bencilce yaklaşan, karşı tarafın ne hissettiğini ve düşündüğünü umursamayan bir tavra bürünmektelerdir. Karşı tarafın ne hissettiğini fark etmediği için de nasıl davranması gerektiğini de anlayamamaktalardır. Bu sebeple kendi ruh hâlleri nasılsa ona göre davranırlar. Ve bazen kırıcı, kaba ve acımasız olabilmektelerdir. Toplumda bu tarz insanların sayıca fazla olması sosyal ilişkiler kurma noktasında zorluk oluşturabilmektedir. Empatinin olmadığı toplumlar yaşanması zor, sosyal ilişkileri zayıf, herkesin birbiriyle kavga ettiği ve insanların kendini güvende hissetmediği yerler olmaktadır.

Diğer bir nokta da empatinin ahlaki değerlerle ilişkili olmasıdır. Yardımseverlik, duyarlılık, paylaşımcılık, fedakârlık gibi değerler empati becerisi gelişmiş bireylerde daha sıklıkla görülmektedir. Toplumda empati olmadığında, bu değerlerin birçoğu da olmayacaktır. Ahlaki değerlerin yok olduğu bir toplum, yaşanması mümkün olmayan bir yer hâline gelecektir.

Sözün özü, empatinin gelişmesi noktasında birçok etken olsa da sonradan kazanılabilir olduğunu unutmamamız gerekir. Sağlıklı bir iletişim ve sağlıklı bir toplum için, geliştirilmesi gereken bir yetenektir. Olmadığında doğan sonuçların hem bireysel hem de toplumsal problemlere yol açacağı aşikârdır. Yalnızca kendimiz için değil, birlikte yaşadığımız insanlar ve toplumumuz için empati becerimizi geliştirmeye gayret etmemiz gerekir.

Selam ve dua ile...

Ey Çocuk

Söyler misin çocuk, nedir günahın
Neyin diyetine bu denli borçlusun
Sana yönelmiş bu gayz-ı şeytanî de ne
Küfrün onmaz kalbine kor kâbus musun?

Sen oldun münâdisi vicdanlarımızın
Mana yükleyicisi savruk sloganlarımızın
Binler binler cesedi hayatla tutuşturdun
Kınında kurumuş kanı damarlara akıttın

Uyanığı senmişsin meğer, derin uykumuzun
Adım atmadan biteviye yorgunluğun
İşte sen oldun dermanı, verdin fermanı
Yine yeniden hatırlattığın kulluğumuzun

Ey çocuk kınama masumiyetinle bizi
Şekva etme indallahta bu ahvalimizi
Vuslatına El-Kuddûs olanın takdis ettiğini
Tutsakladı konforla sandıklanmış vehn bizi

Şimdi dalga dalga durduk kıyama
Lebbeyk nidalarıyla seni anmaya
Vicdanlar eriyor böyle rahata güya
"Cihad-Ekber!"i tebdil ettikçe Kital'a!

Sedat SALİHOĞLU

Psikotevhid Birimi
Melek ŞEREF

DUYGU DEĞİŞİMLERİ

“Bu dönemde böyle yoğun duygular olacak, kabul et Fatma/Ali!” diyemeyen aileler çocuklarına sert tepkiler vermekte, çocuklarının bu duygu ve davranışlarını kendilerine ve ebeveynliklerine bir isyan, bir karşı çıkış olarak algılamakta ve bu duyguları bastırmaya çalışmaktalardır.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Kendi gençlik deneyimlerimizden yola çıkarak evlatlarımızın gençlik dönemlerinde neler yaşadıklarını ve onlarla muamelemizde hangi yolları takip edeceğimizi konuştuğumuz köşemizde bu ay, gençlerde “Duygu Değişimleri” konusunu ele alacağız.

İslam bize tüm amellerimizde ölçü olarak itidal kaidesini koymuştur. Bu kaide duygularımız için de geçerlidir. Kişi hangi duyguyu hissediyorsa o duygunun aşırı olanı kişi için zararlı görülmekte, itidalli olanı ise ona fayda sağlamaktadır. Örneğin, merak duygusu hayır ve itidal üzere olduğunda kişiyi faydalı bilgiler öğrenmeye ve bunları amelî olarak hayata geçirmeye götürür. Fakat aşırı olan merak duygusu insanı dedikodu, gıybet, iftira gibi günahlara ve faydasız bilgileri öğrenerek malayaniyle uğraşmaya götürür. Veya değerlilik duygusu; insan kendini değerli hissetmeye ihtiyaç duyar. Bu duygusu orta hâlli olduğunda kişi Allah (cc), ailesi ve çevresi nezdinde değerli olmak için bazı uğraşlar verir. Ancak bu duygu çok yoğun olduğunda kişi aşırı davranabilir, yapmaması gereken şeyleri yapabilir. Bu iki örnekte de görüldüğü üzere duygular itidal ve hayır üzere olduğunda kişiye fayda sağlamaktadır. Âni ve yoğun duygular ise kişiye zarar verebilir. Ergenlik döneminde ise gençler yoğun duygular yaşarlar, duygularında tutarlılık ve sürekliliği yakalamakta zorlanırlar, duygu odaklı davranış problemleri yaşarlar. Bu durumun ciddiyet oluşturduğu bir evredir gençlik. Gençler bu dönemde birçok farklı duygu hissederler, mesela kendilerini değerli hissetmek isterler, bağımsızlık duygusunu yaşamaya ihtiyaç duyarlar. Saygı görmek ve koşulsuz sevilmek, beğenilmek için “asice” yollara başvururlar. Kimlik karmaşasından kaynaklı kaygı hissi ve boşluk duyguları hissedebilirler.

Bu noktada gençlik döneminde insanın bu duygularının kökenindeki sebeplere kısaca bakmamız faydalı olacaktır. Hormonal değişikliklerden kaynaklı âni ve yoğun duygular yaşarlar. Vücutlarının hızlı gelişmesine bağlı olarak görünümlerine adapte olmada zorluk, sosyal ilişkilerde aksamalar, çekingenlik, utangaçlık, agresiflik, saklanma isteği gibi durumlar yaşarlar. Eleştirilmek, sert disiplin uygulamaları, sorgulanmak, azarlanmak, olduğu gibi kabul edilmemek ve benzeri durumlardan dolayı agresif, şiddete

meyilli ve isyankâr bir duygu durumunda olabilirler. Daha sayabileceğimiz birçok durumdan kaynaklı olarak farklı farklı duyguları aynı ânda hissedebilirler. Bu noktada kişinin hangi duyguları çok yoğun hissettiğine bakmamız gerekmektedir. Aşağıdaki ilk uygulamamızda önce kendinizin, ardından evladınızın gençlik döneminde hangi yoğun duyguları yaşadığını tespit edebileceğiniz iki alan mevcut. İlk sütuna kendinizin, ikinci sütuna evladınızın duygularını yazarak bunu tespit edebilirsiniz.

Sizler gençlik döneminizde hangi duyguları hissettiniz? "Ben gençken ..... duyguları çok fazla hissetmiştim." dediğiniz hangi duygular hayatınızda vardı?

Evladınızın bir genç olarak en yoğun hissettiği duygular sizce hangileri?

Ben gençken hissettiğim duygular	Evladımın hissettiği duygular

Gençlerin duygularının âniden değiştiği ve yoğun duygular yaşadığı hem kendimizden bildiğimiz hem de evlatlarımızda gördüğümüz üzere herkesçe aşikâr. Kendi kanaatimce biz yetişkinler ise kendi dünyamızda duyguları hemen değişmeyen, tutarlı bir dünya ve çevre aramaktayız. Hâliyle bu âni ve yoğun duygu değişimleri bize tehditkâr gelmekte, dolayısıyla gençlerimizin duygularını reddetme ve bastırma çabalarına girmekteyiz. Oysaki **reddetmek veya bastırmak yerine kabul yoluna gitmek ilk etkili adımımız** olacak. Bu dönemde coşkun duyguları ve âni değişimleri ebeveynler kabul etmeye ve doğal karşılamaya çalışmalılar. Bunu yaptıkça hem kendilerinin âni ve sert tepkiler vermelerini engellemiş olacaklar hem de reddedilmeyen ve bastırılmayan bu yoğun duygular üzerine çalışılabilecek, orta hâlli bir çerçeve oluşturulabilecektir. **"Bu dönemde böyle yoğun duygular olacak, kabul et Fatma/Ali!" diyemeyen aileler çocuklarına sert tepkiler vermekte, çocuklarının bu duygu ve davranışlarını kendilerine ve ebeveynliklerine bir isyan, bir karşı çıkış olarak algılamakta ve bu duyguları bastırmaya çalışmaktalardır.** Bastırılan duygular daha sonrasında gençleri ailelerinden gizli işler yapmaya, yalan söylemeye ve daha ileri boyutlardaki davranışlara itmekte. Fakat duygularının reddedilmediği güvenli bir ortamda gençler konuşmak için masaya oturmakta daha gönüllü olabilmekte. Bu duyguların olabileceğini kabul eden aileler **ikinci adım** olarak **evlatlarının bu duyguları neden hissettiğini anlamaya çalışmalılar.** Bu duyguları anlamaya çalışmak duygunun yoğunluğunu azaltacaktır. Anlaşıldığını hisseden gençler konuşmaya daha açık hâle gelecek ve ebeveynlerinin nasihatlerini ve yönlendirmelerini reddetmeleri azalacaktır. Elbette bilinçli ebeveynler olarak onlara kararlarında dayatma veya ciddi yönlendirmeler yapmak yerine bizler **üçüncü adımımız** olan **seçenek sunma** yoluna gideceğiz. Onlara hissettikleri duyguları orta yola çekebilecekleri imkânlar sunmalıyız. Sunduğumuz seçenekler arasından kendi kararlarını alabilme fırsatı tanımalıyız. Ve bu aldıkları kararın sonucunu kârlı veya zararlı olsa dahi üstlenmeleri için onlara alan açmalı ve bu süreçte onların yanında destekleyici bir konumda olmalıyız. Bahsettiğim adımları bir örnek üzerinden daha iyi anlamaya çalışalım. Bir aile ortamında aile toplantıları yapılmazsa ve gençlerin fikirleri alınmazsa, bir olay veya durum oluştuğunda aileler evlatlarının fikirlerini mantıksız veya uygulanamaz bulduğundan dolayı göz ardı ederse, gençler kendilerini görünmez, değersiz ve birey olarak yok sayılmış hissederler. Bu durum ne kadar yoğun yaşanırsa söz konusu olan genç kendini ispatlamak ve varlığını ortaya koymak için o kadar çok başka yolların arayışı içine girer. Kendi fikirlerini dinleyen ve onu önemseyen insanlarla muhatap olmaya, arkadaşlık etmeye ve onlarla bir bağ geliştirmeye başlarlar. Hâliyle kendilerinin önemsiz, değersiz, dinlenilmediğini hissettiren aile ortamından ziyade dinlenildiği ve fikirlerinin önem gördüğü (genellikle arkadaş) ortamını tercih etmeye başlar. Sadece bu örnekte bile duyguların ne kadar güçlü etkenler olduğunu görmekteyiz. Bu çerçevede ebeveynlerin yapması gereken gençlerin, evlatlarının yaşadığı yoğun duyguları tespit

ettikten sonra onlara nasıl davranacaklarına karar vermektir. Aşağıdaki uygulamamız bu kararınızda size yardımcı olacaktır. İlk sütuna "Sizin hissettiğiniz yoğun duygularda size nasıl davranılmasını isterdiniz?" sorusunun cevabını yazabilirsiniz. İkinci sütuna ise "Evladımın hissettiği her bir yoğun duyguya karşılık Ben .... şeklinde davranacağım." ifadesine karşılık gelen tercih ettiğiniz davranışı yazabilirsiniz.

Size nasıl davranılmasını isterdiniz?	Ben evladıma .... şeklinde davranacağım.

Bu ayki yazımızda genç evlatlarınızın hissettiği yoğun duygulardan, bu duyguların davranışlarını etkileme mekanizmasından bahsettik. Ardından sizin gençlik döneminizde yaşadığınız duygulara dönüp baktık. Bu yoğun duygular karşısında ebeveynler olarak neler yapabileceğiniz üzerine konuştuk. Yazımızın sonunda sizlerin bilinçli ebeveynler olarak evlatlarınıza nasıl muamele edeceğinize dair karar verebilme hakkına ve gücüne sahip olduğunuzu sizlere tekrardan hatırlatmak istiyorum. Rabbimizden (cc), öğrendiklerimizle amel etmemizi bizlere nasip etmesini niyaz ederiz.

Selam ve dua ile...

ÇEVRİLEN BEDENLER VE KALPLER

Zeynep BERİL

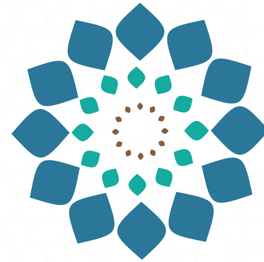
El-Hâlik olan Allah insanı en güzel surette yaratmış, ona bir düzen vermiş ve onu denge üzere kılmıştır. Kendisinden bir lütuf olarak da göklerde ve yerde olanların tamamını insanların hizmetine sunmuştur. Hizmetimize verdiği sayısız nimetlerden biri de gecedir. Gece vakti göz kapaklarımıza bir örtü olur ve insanı dinlendirmekle görevli uykuya ortam oluşturur. Allah'ın, Kelam'ında haber verdiğine göre O (cc) bu dinlenme vaktinde insanın ruhunu alır. Ruhtan geriye kalan bedeni ise başıboş bırakmayıp sağa sola çevirir. Zira O (cc) bilir ki ruhsuz bir beden pozisyon değiştirmekten acizdir. Bu sağa sola çevirmelerin ardından uyanma vakti gelince ise insanın ruhunu geri salar:

"Onları uyanık sanırsın, (fakat) onlar uykudadır. Onları sağ ve sol yanlarına çeviriyorduk."[1]

Kâinatta tesadüf eseri hiçbir şey yoktur. Her şey ama her şey; El-Alîm ve El-Hakîm olan Allah'ın kontrolünde, O'na teslim olmuş ve O'nun iradesi doğrultusunda gerçekleşmektedir. O hâlde Allah'ın (cc) bizleri uykuda döndürmesinin hikmeti nedir? Şöyle ki uzun süre aynı pozisyonda kalmak, vücut ağırlığının hep aynı bölgelere basınç uygulamasına neden olmaktadır. Oluşan basınç sebebiyle de bu bölgelerde, genelde topuk, dirsek, leğen kemikleri üzerindeki cilt, omuz gibi kemikli alanlarda kan dolaşımı bozulmaktadır. Kan dolaşımındaki bu bozuklukla beraber deri ve deri altı dokuda hasar oluşarak yatak yaraları meydana gelmektedir. Aynı pozisyonda kalmaya devam edildikçe de yaralar derinleşecek ve genişleyecektir. Adım adım büyüyen bu yatak yaralarının tehlikeli boyutlara ulaşması durumunda ise her nefsin tadacağı ölüm gerçekleşebilmektedir. Peki, Allah (cc) sağa ve sola çevirme nimetini neden bize hatırlatmaktadır? Ölüm gelmeden düşünüp öğüt alabilenlerden olabilelim diye... O hâlde gelin, bizler de düşünerek emre icabet edenlerden olalım: Varsayalım ki Allah (cc) uykuda ruhlarımızı almış, ama bizi sağa sola çevirmiyor! Daha da ürkütücü olanı ise adım adım etimizi kemiren bu geceyi Kıyamet Günü'ne kadar sürekli kılıyor!.. Geceler dinlenme vakti olmaktan çıkıp eziyet vakti olurdu, değil mi?

"De ki: 'Görüşünüz nedir? (Söylesenize!) Allah Kıyamet Günü'ne kadar, geceyi üzerinize sürekli kılsa Allah'tan başka hangi ilah size aydınlık getirebilir? Dinlemez misiniz?' "[2]

Söylesenize görüşünüz nedir? Sürekli olan gecede kim saracak kanayan yaralarınızı? Safında kök saldığınız sahte ilahlar mı ruhsuz bedenlerinizi sağa sola çevirecek? Ne kötü hüküm veriyorsunuz! İşin aslı, sizler safınızı değiştirip yalnızca Allah'a (cc) ibadet etmedikçe yaralarınız derinleşecek ve azaba sürükleneceksiniz. Akletmez misiniz?.. Öyleyse hem bedenleri hem kalpleri çeviren Allah'a yönelin ki kurtuluşa eresiniz!

1. bk. 18/Kehf, 18

2. 28/Kasas, 71

Sultan Amed YAŞAR

BAKAN KÖR VE DUYAN SAĞIR

Yapay zekânın görme, okuma ya da dinlemesini değerlendirdiğimizde şunu söyleyebiliriz: "Yapay zekâ laftan anlamıyor!" Zira örneklerden de anlayacağınız üzere yapay zekânın gıdası mantıksal algoritmalar, istatistiksel kaideler ve matematiksel ifadelerdir...

Bizlere gözler, kulaklar ve kalpler veren Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Öğrenmenin tanımıyla ilgili farklı kuramlar türetilmiştir. Örneğin nörobilim literatüründe öğrenme, nöronlar arasında yeni aksonların oluşması ya da yeni sinaptik bağların oluşması olarak geçerken psikolojide öğrenme, bireylerin yaşanmışlıkları sonucunda davranışlarında ortaya çıkan ve uzun süreye yayılan değişim süreci olarak adlandırılır. Yapay zekâ açısından öğrenmeye ise makinelerin/bilgisayarların mevcut verilere bakarak onlardan sonuçlar çıkarmasıdır tanımını yapabiliriz.

"Makineler mevcut verilere bakarak onlardan öğrenebilir. Mevcut verilerle arasındaki örüntüyü matematiksel algoritmalarla keşfedip, modelleyerek yeni gelen veriler için bir öngörü oluşturabilirler. Daha anlaşılır bir ifadeyle yazacak olursam makinelere, 'Elimde şu veriler var, sen bunlara bir bak, anlamlı ilişkileri, örüntüleri şu algoritmaya dayanarak anla (öğren) ve bir yerde sakla (model oluştur). Elime yeni veri geldikçe bu verinin ne demek olduğunu, nasıl bir sonuç çıkaracağını sana soracağım.' dememizdir.

Diğer bir deyişle elimizdeki verilerle makineleri eğitime tabi tutup bir model oluşturmamızdır. Bir model, mevcut verilerden öğrenip ders almış yapıdır. Elimizdeki bu modele göre elimizde olmayan yeni veriler hakkında tahminlerde bulunabiliriz."[1]

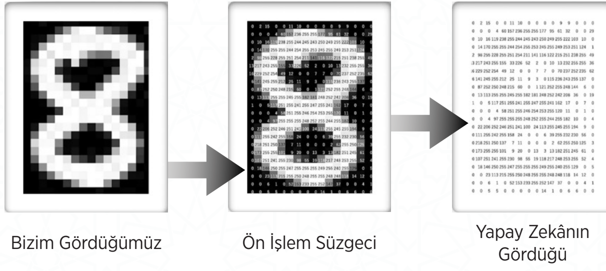
Yapay zekânın insan beyninden ilham alarak nasıl öğrendiğine önceki yazılarımızda değinmiştik. Bu yazımızda ise bu öğrenme sürecinde verilerin hangi dijital eleklerden geçtiğine ve ne gibi mekanik işlemlere tabi tutulduğuna mercek tutmaya çalışacağız, inşallah.

Dijital Gözün Perspektifi

Yapay zekânın ana dili matematiktir. Metinler, sesler, resimler... Yapay zekâ tüm bunları rakamlara/rasyonel ifadelere çevirir. Kelimelere sayısal bir ağırlık verirken, resimleri ise BGR (Blue, Green, Red/Mavi, Yeşil, Kırmızı) olarak 0 ile 255 arasında kodlar. Siyah beyaz (gri tondaki) resimlerde ise siyah ton 0, beyaz ton 255'i temsil eder. Aradaki gri tonlar ise 0 ila 255 arasında değerler alır. Ör-

1. Herkes İçin Yapay Zekâ, Zafer Demirkol, Genç Destek Yayınları, s. 57

neğin siyah beyaz ve el yazısı sekiz rakamının yapay zekânın gözünden nasıl göründüğüne bakalım:

Yukarıdaki el yazısıyla sekiz rakamında da görüldüğü üzere, yapay zekâ tüm görüntüleri veya videoları sadece sayılardan ibaret olarak görmektedir. Onun dışında herhangi bir anlam yüklemesi mümkün değildir. Peki, bu sayılar ne mi ifade etmektedir? Bu sayıların da daha önceden bilgisayara kodlanmış olması gerekiyor.

Mesela saf kırmızı renkten oluşan bir perde fotoğrafının bir pikselini yapay zekâ BGR (Blue, Green, Red) renk skalasında (0, 0, 255) olarak okuyacaktır. Bu kırmızı perdeyi mavi boyaya daldırıp çıkardığımızı düşünelim -ki pembe bir renk olacaktır- o zaman bir pikselini (255, 0, 255) olarak görecektir. Bunun gibi görünen tüm cisimlerin şekilleri de birer objeden ziyade sayısal ifade olarak okunur. Bu da elbette tersine işlemleri de kolaylaştırmaktadır. Yani bir resim üretmek istediğimizde de demek ki tersine bir mühendislik yapılmaktadır.

Bu dönüşüm işlemi, dünyevi anlamda pek çok faydalı çalışmayı da beraberinde getirdi. Görüntülerin işlenmesi ve okunabilir olması demek, görsel talimatları anlayabilen bilgisayarlar demekti. Görme engelli birinin etrafını tanıyabilmesi, vücutta bulunan herhangi bir tümörün erken tespit edilerek müdahale edilmesi, kâğıttaki yazıların okunabilir olması, fotoğrafların yorumlanabilir olması, tehlikeli bir iş kazasının önlemini alarak ölümcül kazaların önüne geçilmesi... gibi birçok faydalı çalışma oldu ve olmaktadır. İnsanlık yararına yapılacak işler listesi, yapay zekâ vesilesiyle gerçek manada hız kazanmış ve yaralara merhem olmuş durumdadır.

Algoritmik Dilin Şifreleri

Güncel bir örnekle yapay zekânın dijital beyin kıvrımlarında gezinmeye devam edelim:

Arama motorunda bir araştırma yaptığımızı düşünelim. Bir veya birkaç kelimelik arama yapıyoruz. Biz her ne kadar bunu kelime/karakter olarak girsek de arka planda bu kelimeler hem müstakil hem de beraberindeki diğer kelimelerle matematiksel olarak bir sayıya/ağırlığa tekabül ediyor. Bu bağlamlar bir araya gelerek âdeta bir zincir misali birbiriyle bağlantı kuruyor ve bize en yakın sayıyı/ağırlığı gösteriyor. Bu da bizim kelimemize en yakın kelimeleri/sayıları sunuyor.

Bir web sitesinin halka açık olarak paylaştığı, 10.000 adet e-ticaret ürün yorumlarını yapay zekâya öğrettik. Amacımız; yapılan yorumların -ne kadar uzun olursa olsun- bir insan tarafından hiç okunmadan milisaniyeler içerisinde olumlu mu, olumsuz mu, yoksa nötr mü olduğunu çözen bir model oluşturmaktı. Bu işlemi yapmak için yapay zekâ, metinlerin "vektör" şeklinde olmasını istiyor. Bir yorumun bizim okuduğumuz dil ile yapay zekânın dilindeki gösterimini aşağıda görebilirsiniz:

```
Bir ürün hakkında bilgi almak istedim ama firma ürün ile ilgili
bir bilgi vermedi. Dahası iletişim kurmak istedim ama bu sefer de
iletişim kurmak için günlerce telefonun ardında bir cevap bekledim. Ve tabiki
de sonuç alamadım... Bu firma ile ilgili şu kanaate vardım: firma
Eticaretten anlamıyor. Eticaret konusunda hiç umutlu da değilim ayrıca maalesef
```

Bir Kullanıcı Yorumu

```
[[   3,   41,  328,  103,  171,  168,    9,  148,   41,   14,  117,
     3,  103, 1986,    1,  698, 8636,  168,    9,    5,  499,    7,
   698, 8636,    6, 2855, 1407,    1,    3,   92,  672,    4,    1,
     7,  363,  605,    5,  148,   14,  117,  121,    1,    1,  148,
     1,    1, 9467,  830,   62,    1,    8,  596,  205,  359]])
```

Yorumun yapay zekâ tarafından kodlanmış hâli

Yorumun çıktısına dikkatli bir şekilde bakıldığında bu sayıların rastgele olmadığını, aynı kelimelerin vektör uzayında aynı sayılara denk geldiğini görebiliriz. Mesela "**3**" rakamının "**bir**" kelimesi için kodlandığını, "**41**" sayısının "**ürün**" ve "**9**" rakamının "**ama**" kelimesi için kodlandığını rahatlıkla görebiliyoruz.

Yani arama motorlarında herhangi bir araştırma yaparken, aslında daha önceden kayıtlı olan kelimelere karşılık gelen, eşit ya da en yakın ağırlıktaki indeksleri/değerleri tarıyoruz diyebiliriz. Sonuç olarak karşımıza çıkan liste, o kelimelerin kombinasyonlarının bir sonucudur.

Sesin Dijital Perdeden Dünyaya Süzülüşü

Şimdi de yapay zekânın sesi nasıl kodladığına kulak verelim. Bu enteresan dönüşümün ardındaki sır perdesini aralamaya çalışalım.

İlk adım, ses dalgalarının bir mikrofon yardımıyla elektriksel sinyallere dönüştürülmesiyle başlar. Bu sinyaller, analogdan dijitale çeviren bir dönüştürücü vasıtasıyla ikili kodlara (0 ve 1) çevrilir. Bu kodların tek tek seslerle eşleştirilmesinin sonucunda vektörel bir değer elde edilir. Yapay zekâ, bu ikili kodları vektörlere dönüştürür. İşte tam bu geçişte yapay zekânın dijital iştahı kabarır ve sesler artık ses olarak değil sayısal birer değer olarak yolculuğuna devam eder.

Her bir vektör; sesin benzersiz özelliklerini, tonunu, perdesini ve ritmini temsil ediyor. Her bir sesin "Mel Frekansı" olarak adlandırılan özgün bir spektrum analizi yapılır. Bu analizle, insan kulağının algıladığı ses frekansları yapay zekâ tarafından tanımlanır. İşte bu frekansların vektörel karşılığı, yapay zekânın, sesi "anlamlandırmasını" sağlayan temel unsurdur. Ses önce bir frekans analizine tabi tutuluyor ve sonra bu analiz yapay zekâ tarafından anlaşılır bir formata, yani vektörlere dönüştürülüyor.

Yapay zekânın bu yeteneği, sesli asistanlardan otomatik alt yazı oluşturma sistemlerine kadar pek çok alanda devrim meydana getirdi. Sesin bu dijital dönüşümü, yapay zekânın sadece duymakla kalmayıp, aynı zamanda verilen komutları da kodlanan şekilde yerine getirebildiğini bize göstermiş oldu. Yapay zekâ, sesin arkasındaki duyguyu, niyeti ve hatta kişiliği bile hesaplamalarla tahmin edebilir hâle getirebiliyor.

Seslenerek eşyalarla iletişim kurmanın mümkün olabileceği, sesle teknolojik eşyalara komut verilebileceği, robotların sesi anlayıp faydalı işler yapabileceği... sesin elektrikten dijitale, oradan da yapay zekânın anlayabileceği vektörlere dönüşümü teknolojinin sınırlarını zorluyor ve bizlere daha akıllı, daha duyarlı bir geleceğin kapılarını aralıyor.

Yapay zekânın görme, okuma ya da dinlemesini değerlendirdiğimizde şunu söyleyebiliriz:

“Yapay zekâ laftan anlamıyor!” Zira örneklerden de anlayacağınız üzere yapay zekânın gıdası mantıksal algoritmalar, istatistiksel kaideler ve matematiksel ifadelerdir...

Kur’ân merceğimizi imani bir solukla paklayalım

Tüm bunlarla beraber bir hakikati de hatırlayıp terazimizi dengeleyelim. Evrendeki bu olağanüstü işleyiş, insanın kalbine açılan imani bir pencere iken yapay zekânın rasyonel ve hesaplamaya dayalı dünyasında derinlikten tamamen yoksun kavramlardır. Dünyanın en güzel fotoğrafları, Rabbin azametini gösteren koca kozmos haritaları, ruhu okşayan okyanus serinliğinin manzaraları... hepsi; yapay zekânın dijital gözünde sade-

ce sayılar, rasyonel ifadeler ve matristen ibarettir. İnsan, imanını dürbün yapıp baktığında hayranlıklar içerisinde seyre daldığı o harikulade estetik, yapay zekânın algısında anlamını yitirir, soyut bir matematiksel ifadenin ötesine geçemez.

"O, gökten su indirendir. O (suyla) her türlü bitkiyi çıkardık. O (sudan) bir yeşillik çıkardık. Ondan da birbiri üstüne binmiş taneler çıkarırız. Hurma ağacının tomurcuğundan (yere) sarkmış salkımlar, birbirine benzeyen ve benzemeyen üzüm, zeytin ve nar bahçeleri...

(O bahçeler) ürün verdiğinde meyvesine ve olgunluğuna bakın. Şüphesiz ki iman eden bir topluluk için bunda (ibret alınıp, Allah'ın azamet ve gücünün anlaşılacağı) nice ayetler vardır."[2]

"Şüphesiz ki biz, dünya semasını yıldızlarla süsledik."[3]

İnsanın fıtratını harekete geçirmek için yaratılmış olan yerin ve göğün haşmeti, yapay zekâ için sadece algoritmik bir vektör, soğuk ve cansız bir veri dizisi hâline gelir. Gökyüzünün göz alıcı maviliği, yerin doğal güzelliği insan gözüyle bakıldığında içsel bir coşkuyu meydana getirirken yapay zekâ için bunlar analiz edilmesi gereken, duygusal bağlamdan yoksun pikseller ve sayısal değerlerden ibarettir. Bu, insanın ruhani algılamasının zenginliği ile yapay zekânın kısır ve duygudan yoksun işlevselliği arasındaki büyük uçurumu gösterir. İnsan gözü ve kalbi, kâinatın bu mucizevi tablosunu hem görsel bir şölen hem de yaratıcı gücün, İlahi varlığın izlerini yansıtan kutsal bir tablo olarak algılar.

"Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç? Onu nasıl da bina edip süsledik. Onun hiçbir açığı da yoktur. Yeryüzünü de yayıp genişlettik, oraya (dağlardan) sarsılmaz kazıklar çaktık ve her göz alıcı bitkiden çift çift bitirdik. (Allah'a) yönelen her kulun, (Allah'ın kudretini) görmesi ve (üzerinde tefekkür edip) öğüt alması için... Gökten bereketli bir su indirdik ve onunla bahçeler ve biçilen taneler bitirdik."[4]

İşte insan... Bizatihi kendisi bir makine-i Rabbaniye iken, yaratılışındaki incelik ve mükemmelliğiyle bir İlahi eser iken, dış dünyadaki teknolojik makinelerde izzet ve anlam arayışına yöneldikçe kendi özünden, insanlığından ve fıtratından giderek uzaklaşıyor. İlahi rahmetin tecellisi olan bu şerefli varlık, yapay zekânın soğuk ve hesaplayıcı dünyasına dalıp, kendi içindeki İlahi dokunuşu, ruhani derinliği ve yaratılışın sırlarını göz ardı ediyor. Bu, insanın kendine yabancılaşması, kendi iç dünyasının zenginliklerine ve İlahi ayetlere kör kalmasına bir esbap oluyor.

"Yakinen inananlar için yeryüzünde ayetler vardır. Kendi nefislerinizde de... Görmez misiniz?"[5]

2. 6/En'âm, 99
3. 37/Saffât, 6
4. 50/Kâf, 6-9
5. 51/Zâriyât, 20-21

İnsanlık adım adım Allah'ın (cc) İlahi muradından koparak yapay ve mekanik bir varoluşa sürükleniyor. Kulluk bilincini yitirmesiyle kendini ve çevresini İlahi bir bakış açısıyla görmekten mahrum bırakılmakla cezalandırılıyor. Teknolojinin soğuk ve hesaplamalı algısı, insanın sıcak ve derin duygusal dünyasını gölgede bırakıyor. Yapay zekâyı işlerine köle edinecekken onu şerik edinir, esfel-i sâfilîne yuvarlanır:

"Göklerde ve yerde (Allah'ın birliğine ve şanının yüceliğine delalet eden) nice ayet vardır. O ayetlerin yanından ilgisizce/sırt dönerek geçip giderler. Onların birçoğu Allah'a şirk koşmadan iman etmezler."[6]

Hâl böyle iken, teknolojik araçlara haddinden fazla anlam yüklemek, gereğinden fazla iştigal etmek ve lüzumsuz işlerde kullanmak insanı kendi öz benliğinden, doğal ve fıtri köklerinden uzaklaştırıyor, gerçek insanlık değerlerinden sapmasına sebep oluyor. Bu haddi aşan iştigal neticesinde herhangi bir teknolojik aracın ya da yapay zekânın dijital gözüyle dünyayı yorumlamak, içsel bir kaos yaratmakla kalmaz insanın kendi benliğine olan manevi bağını da zayıflatmaktadır.

Yine kullanım dozunu aşmanın sonucu olarak bireyler/kurumlar Allah'a bağlanmış manevi iplerini kesebilir, kendi heva kuyularına düşerek karanlıklara düçar olabilirler. Tam bir gaflet düzleminde yaşar, ayetlere kör bir hâlde boyut değiştiremezler artık. O şerefli benliğinden sıyrılıp ne kendini ne haddini bilen bir canavara inkılap ederler:

"Andolsun ki cehennemi, kalpleri olup da onunla (hakikati) anlamayan, gözleri olup da onunla (hakikati) görmeyen; kulakları olup da onunla (hakikati) duymayan insanlar ve cinlerin çoğunluğu için yarattık/hazırladık. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta (hayvanlardan) daha sapkınlardır. Bunlar gafillerin ta kendileridir."[7]

Günümüz meşru davet araçlarından olan yapay zekâyı hakkıyla kullanabilmeyi, batılın kafasına tokmak, hakkın sadrına şifa olmasını Allah'tan niyaz ediyorum. Kurtuluş, sadece O'na yönelmekte ve O'na rücu etmektedir. Şüphesiz ki O (cc) hakkıyla gören ve hiçbir çabayı zayi etmeyendir!

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

6. 12/Yûsuf, 105-106
7. 7/A'râf, 179

KONUK YAZAR

Alper TANRIVERDİ

MÜMİN BAL ARISI GİBİDİR

Tüm canlıların yaşamlarını devam ettirebilmek için bir miktar nem ihtiyaçları vardır. Bakteriler balla temas ettiklerinde neme maruz kalmazlar ve yok olurlar. Ayrıca balın asidik tepkisi de bakterilerin yaşamaları için uygun olmayan bir ortam oluşturur. İnsan vücudunu etkileyen birçok mikroorganizma balda yok olur. Müminlerin akideleri de bal gibi musaffadır/süzülmüştür; bidatlerden, hurafelerden, çarpıklıklardan arınmıştır. Onu zihinlere ve gönüllere şifa kılan özelliği budur.

Allah (cc) arı ve bal üzerine düşünmeye teşvik etmiş ve bunlarda kendi uluhiyet ve rububiyetine dair ayetler olduğunu bizlere bildirmiştir. Her okunan ayette üzerimizde sorumluluklar olduğu gibi aşağıdaki ayetlerin tilavetinde de üzerimize düşen sorumluluklar vardır. Bunlardan biri de bal ve bal arısı üzerine tefekkür etmektir.

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve onların yaptıkları bal kovanlarından kendin için evler edin. Sonra tüm meyvelerden ye ve Rabbinin senin için kolaylaştırdığı yollarda seyret. Karınlarından çeşitli renklerde içecek/bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. **Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için ayet vardır.'** "[1]

Allah Resûlü'nün (sav) birçok mükemmel özelliği olmakla birlikte bazı özellikleri daha belirgindir. Bunlardan biri de az sözle çok şey anlatabilme kabiliyetidir.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ben cevâmiu'l kelim (kısa ve çok derin manalı ifadeler) ile gönderildim."[2]

Allah Resûlü'nün (sav) cevâmiu'l kelim oluşunu mümini bal arısına benzettiği metaforda müşahede edebiliriz:

Abdullah ibni'l Amr ibni Âs'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Muhammed'in canını elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki mümin tıpkı bal arısı gibidir. Temiz olanı yer, temiz olan yere konar, konduğu yeri kırmaz ve ifsad etmez."[3]

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Fuhşiyât açıktan işlenmedikçe, akrabalık bağları kopmadıkça, kötü komşular yayılmadıkça, emanetlere ihanet edilmedikçe kıyamet kopmaz.'

Denildi ki, 'Ey Allah'ın Resûlü! O gün mümin kimse nasıl olacak?'

Allah Resûlü (sav) şöyle cevap verdi:

'Bal arısı gibi olacak. Konar fakat kırmaz, yer fakat ifsad etmez ve o sadece güzel yere konar.' "[4]

---

1. 16/Nahl, 68-69
2. Buhari, 2977; Müslim, 523
3. Ahmed, 6872; Sahîhu İbni Hibbân, 247; Es-Sunenu'l Kubrâ li'n Nesâî, 11278
4. Musnedu'l Bezzâr, 2432

Mucâhid'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"İbni Ömer'e (ra) Mekke'den Medine'ye kadar yol arkadaşlığı yaptım. Allah Resûlü'nden (sav) aktardığı şu hadis dışında kendisinden bir hadis işitmedim:

'Müminin misali bal arısının misali gibidir. Onunla arkadaşlık yapsan istifade edersin, onunla oturursan istifade edersin. Onun her işi faydalıdır. Aynı şekilde bal arısının da her işi faydalıdır.' "[5]

Hem ilim talebesi olmam hem de şimdilerde arıcılık mesleğine başlamam hasebiyle gündemime giren mümin ve bal arısı metaforuna dair tefekkürüm biriktikçe okuduğunuz makaleye dönüştü. Yüce Allah'ın bunu arı ve bal üzerine tefekkür etme teşvikine salih bir icabet kılmasını diliyorum.

Bal arısı ile müminlerin ortak özellikleri:

1. Bal arıları Allah'ın kendilerine vahyettiği yolda yürürler. Aynı şekilde mümin de kulluk yürüyüşünü vahyin rehberliğinde gerçekleştirir:

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve onların yaptıkları bal kovanlarından kendin için evler edin. Sonra tüm meyvelerden ye ve **Rabbinin senin için kolaylaştırdığı yollarda seyret.'** "[6]

"Rabbinizden size indirilene uyun. O'ndan başka velilere uymayın. Ne de az öğüt alıyorsunuz!"[7]

2. Arılar sisten, dumandan hoşlanmazlar. Bu yüzden körük, bal avcılarının silahıdır. Aynı şekilde mümin de sisten, dumandan hoşlanmaz. O, kesin delil peşindedir ve fitnelerden kaçınır.

İbnu'l Esîr bazı rivayetlerde geçen birtakım kelimeleri izah ettiği eserinde mümin ile arı arasındaki benzer noktalara şöyle temas eder:

"Arının ameline engel olan afetler arasında karanlık, sis, rüzgâr ve duman gibi faktörler bulunmaktadır. Benzer şekilde, müminin de amel yapmasını engelleyen faktörler vardır: Gafletin karanlığı, şüphenin belirsiz sisi, fitnenin rüzgârı, haramın dumanı, zenginliğin yağmuru ve hevasının ateşi."[8]

O gün cennet ehli ile münafıklar arasında gerçekleşecek aşağıdaki diyalog da yolumuza ışık tutacak niteliktedir:

"(Cennet ehline) seslenirler: '(Dünyada) sizinle beraber değil miydik?' Derler ki: 'Evet (bedenleriniz bizimle beraberdi). Fakat siz, Allah'ın emri (olan ölüm) gelinceye kadar, nefislerinizi fitneye düşürdünüz (nerede fitne ortamı varsa onun içinde oldunuz) ve (müminlerin başına felaket gelmesini) gözetlediniz. Şüpheye düştünüz. Kuruntular sizi aldattı ve aldatıcı, sizi Allah'la aldattı.' "[9]

Huzeyfe ibni Yemân'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İnsanlar Allah Resûlü'ne hayra dair sorarlardı. Ben de bana yetişir korkusuyla şerre dair sorardım.

'Ey Allah'ın Resûlü! Bizler cahiliye ve şer içindeydik. Allah bize bu hayrı gönderdi. Bu hayırdan sonra bir şer olacak mıdır?' diye sordum.

'Evet.' dedi.

Ben, 'Peki, gelecek olan bu şerden sonra bir hayır olacak mıdır?' diye sordum.

'Evet, ama onda **duman/bulanıklık** olacaktır.' dedi.

'Peki, onu ne bulandıracaktır?' diye sordum.

Şöyle buyurdu: 'Bir topluluk, insanları benim yolumun dışında yollara davet edecektir. Sen onların yaptıklarının bir kısmını iyi göreceksin, bir kısmını da çirkin.' "[10]

3. Arılar tıpkı müminler gibi yardımlaşarak organize çalışırlar.

Bir kovanda sayıları 10.000 ila 80.000 arasında değişen çok sayıda arı yaşar. Kolonide yaşayan arı sayısının fazlalığına rağmen aralarındaki kusursuz iş bölümü ve disiplin sayesinde kovandaki işlerde hiçbir aksama olmaz ve kovan için herhangi bir karmaşa yaşanmaz. Kovanlarda herkesin bir görevi vardır: Nektar (bal özü), polen (çiçek tozu), su, reçine gibi malzemelerin toplanması ve depolanması, arı sütü üretme, kovan ısısını düzenleme, temizlik, savunma, arılar ve yavrularının bakımı, kraliçe arı ve erkek arıların beslenmesi, balın yapılması, peteklerin inşası ve onarım işleri, kovanın havalandırılması… gibi görevler birbirine karışmaz ve herhangi bir aksama olmaz.

İslam toplumu da böyledir, her şey bir plan ve program dâhilindedir. İslam toplumunun Müslimlere yüklediği görev dağılımı ile arıların yüklendiği görev dağılımı yakın benzerlik gösterir.

Örneğin bir kovanda işçi arılar ya kovan içi hizmet ya da kovan dışı hizmetle görevini yerine getirir, kovan içi hizmeti yapan arılar ömrünün ilk yarısını (yirmi günlük bir süre) kovan içi hizmetle geçirir. Kovan dışı hizmet bu acemilik ve olgunlaşma süresinin tamamlanmasından sonra başlar ve artık bal, polen, propolis ve su gibi maddeleri kovan içine taşıyan bir birey olur.

Müminin ahvali de böyledir; önce ilim talep eder, mescid veya medreselerin gündelik ihtiyaçlarıyla daha sık meşgul olur, görev yükümlülüğü fazla olan Müslimlere veya hocalarına yardımcı olur. İslam ahlakıyla ahlaklanır, ilk zamanlarını bu hizmetlerle geçirdikten sonra iste-

5. Şuabu'l Îmân, 9072
6. 16/Nahl, 68-69
7. 7/A'râf, 3
8. En-Nihâye fî Ğarîbi'l Hadîs ve'l Eser libni Esîr, 5/29-30, n-h-l başlığı
9. 57/Hadîd, 14
10. Buhari, 3606; Müslim, 1847

nilen olgunluğa ulaşır. Bu olgunluğa ulaştıktan sonra görevlerin niteliği değişir; İslam daveti, Müslimlerin idari işleri, insanları eğitmek gibi işlerle uğraşır. İslam'a ve bulunduğu İslam toplumuna faydalı olabilecek her iş için hayatının kalan kısmını bu görevlerle sürdürmeye çalışır.

Ebû Mûsâ El-Eş'arî (ra) Allah Resûlü'nün (sav) parmaklarını birbirlerine kenetleyerek şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Müminler bir binanın tuğlaları gibidir, birbirine destek olurlar"[11]

Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Size cemaat olmanızı emrediyorum. Ayrılıklardan sakının, çünkü şeytan cemaate katılmayıp tek kalanlarla beraberdir. İki kişiden ise daha uzaktır. Kim cennetin en güzel yerlerinden köşk sahibi olmak isterse İslam cemaatinden ayrılmasın. Kimi, yaptığı iyilik sevindiriyor ve kötülükleri de üzüyorsa o kimse mümindir."[12]

4. Arılar fevri davranmazlar. Bir liderleri vardır. Hiçbir kovan lidersiz değildir; ki düzen için bu şarttır. Müminler de organize olmuş bir toplumdur ve emîrsiz yapamazlar:

Ebû Saîd El-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden üç kişi yolculuğa çıktığında içlerinden birini emîr seçsinler!"[13]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Üç kişilik bir gruba sahrada olmaları, içlerinden birini emîr seçmedikçe helal değildir."[14]

5. Arı da mümin de bir tehlike veya bir tehdit algılarsa onu defetmek için canını feda etmeye hazırdır.

Arı kolonisinin bir tehdit veya tehlikeyle karşılaşma riski olduğunda arılar iğneleriyle kendilerini savunurlar. Arılar soktuktan sonra iğneleriyle birlikte bağırsakları da dışarı çıkar ve bu yüzden birkaç dakika içerisinde ölürler. Arılar öleceğini bildiği hâlde sırf kendi nesillerini devam ettirmek ve kolonilerini korumak amacıyla hayatlarını feda ederler. Mümin de böyledir; İslam'a ve İslam'ın değerlerine gelebilecek her türlü zararı ve fesadı püskürtmek için hayatını hiçe sayarak canını Allah (cc) için vermeye hazırdır.

"Şüphesiz ki Allah, cennet karşılığında müminlerden canlarını ve mallarını satın almıştır. Allah yolunda savaşır, öldürür ve öldürülürler. (Bu) Tevrat, İncil ve Kur'ân'da Allah'ın hak olan vaadidir. Kim Allah kadar sözüne bağlı olabilir ki? (O hâlde) yaptığınız bu alışverişten dolayı müjdelenin. En büyük kurtuluş budur işte!"[15]

11. Buhari, 2446; Müslim, 2585
12. İbni Mace, 2165
13. Ebu Davud, 2608
14. Ahmed, 6647
15. 9/Tevbe, 111

6. Arılar da müminler de düşmanlarını birlikte hareket ederek püskürtürler

Bir eşek/yaban arısı tek başına teker teker yakaladığı yaklaşık 1000 bal arısını öldürebilir. Dolayısıyla bu arılar, birkaç bal arısı için güçlü bir düşmandır. Bu düşmanı defetmek için yüzlerce bal arısı hep birlikte üzerine çullanır, 'ısı topu' adı verilen savunma sistemiyle etrafını sardıkları yaban/eşek arısını merkeze alıp 44-45 ^{o}C sıcaklıkla öldürürler. Mümin de böyledir. Güçlü düşmanlar karşısında tek kaldığında -Allah'ın (cc) rahmet ettikleri müstesna- av olması kaçınılmazdır. Ancak bir araya gelmekle düşmanlarının üstesinden gelirler.

"Şüphesiz ki Allah, kendi yolunda, kenetlenmiş bir bina gibi saf hâlinde savaşanları sever."[16]

"Onlar ki; başlarına bir haksızlık geldiğinde yardımlaşırlar."[17]

Muâz ibni Cebel'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki şeytan tıpkı koyunun kurdu gibi insanın kurdudur. Yalnız ve uçta olan koyunu yakalar. Sizi patikalara çekilmekten sakındırıyor; size cemaati, topluluğu ve mescidleri tavsiye ediyorum."[18]

7. Arıların bitki üzerindeki yükümlülüğü ile müminlerin toplum üzerindeki yükümlülükleri arasında yine bir benzerlik vardır.

Arı çiçek üzerinde polen toplarken işe ilk koyulduğunda hangi çiçekten polen toplamaya başlarsa günün sonuna kadar o çiçek türünden başka hiçbir çiçeğe konmaz. Meyvenin oluşumu için çiçeklerdeki dişi hücreler ile erkek hücrelerin çiftleşmesi gereklidir. Arı bunun meydana gelmesini sağlayan en etkili canlı olarak bu bitki hücrelerinin çiftleşmesini sağlamak amacıyla gün sonuna kadar o çiçek türüne konar durur, aksi hâlde elde edilmek istenene, yani meyveye ulaşılması oldukça zorlaşır. Mümin de toplumun ıslahı için uğraşır ve bu doğrultuda bazı faaliyetler içerisinde olur. Bitkilerin neslinin devamı için arı neyse, toplumun helak olmaması için mümin de odur.

Nu'mân ibni Beşîr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın sınırlarını gözetenler ile çiğneyenler; yüzmekte olan bir geminin parçalarını kurayla aralarında pay eden ve kurada bir bölümüne geminin üst kısmı, diğer bölümüne de geminin alt kısmı düşen kişilere benzerler. Geminin altındakiler su alacakları zaman yukarıdakilere giderlerdi. Aşağıdakiler, 'Biz kendi payımıza düşen kısmı delsek ve yukarıdakilere hiçbir sıkıntı vermesek olmaz mı?' derler ve üsttekiler, alttakilerin böyle yapmasına ses

16. 61/Saff, 4
17. 42/Şûrâ, 39
18. Ahmed, 22029

çıkarmazlarsa gemidekilerin hepsi ölür. Onların ellerini tutar (ve böyle yapmalarına engel olurlarsa) kendileri de onlar da kurtulur"[19]

8. Arılar, doğmuş ve doğacak bireylerle özel bir ilgi içerisindedir. İlk evrede larvanın neyi ne kadar tüketeceği, onlarla kimlerin ilgileneceği, kuluçka ısıları... Doğduktan sonra da ne yapacağı, kolonide hangi görevleri üstleneceği bellidir. Müminler de yeni kardeşleriyle ilgilenirler ve onlar için belirli planları, müfredatları vardır:

Özellikle yumurta, larva, pupa gibi farklı evrelerden geçerek ergin hâle gelen canlılarda, her evrede farklı şekilde bir bakım uygulanır. Arılar da farklı büyüme evrelerinden geçerler. Arı yavruları sırasıyla; yumurta, larva ve pupa evrelerini tamamlayarak ergin hâle gelirler. Kraliçe arının yumurtaları bırakmasının ardından bu dönem boyunca yavru arılara son derece özenli ve dikkatli bir bakım uygulanır. Arı kovanlarında yavruların tüm sorumluluğu işçi arılara aittir. İşçi arılar öncelikle kraliçenin yumurtlama için özel olarak belirlediği bölgelerde kuluçka hücreleri hazırlarlar. Bu hücrelere yumurtlamak için gelen kraliçe arı, hücrenin temizliğini ve uygunluğunu kontrol ettikten sonra her altıgen gözeneğe birer yumurta bırakarak ilerler. Bu yumurta üç gün sonra çatlar ve larvaya dönüşür. Arı larvaları genç işçi arıların salgıladığı arı sütü denilen bir besinle beslenir. Sağlıklı bir şekilde beslenen larva büyür ve pupa dediğimiz evreye girer. Pupa evresi; işçi arıların gözeneklerdeki büyümeyi tamamlamış larvaların üzerine mumdan hafif kubbeli bir kapak örtmesiyle olur. Yavrulara bakmakla görevli arılar günde yüzlerce kez uğrayıp yavruları kontrol ederler.

İmam Buhârî (rh) muallak olarak şöyle bir rivayette bulunmuştur:

"Denildi ki, 'Rabbâni kişiler ilmin büyüğünden önce küçüğüyle terbiye ederler.' "[20]

9. Bal arıları ve arıların emeklerinin neticesinde ortaya çıkan balların renkleri farklı farklıdır. Aynı şekilde bizlerin amelleri ve ortaya koydukları hizmetler de farklı farklıdır:

"Karınlarından çeşitli renklerde içecek/bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır."[21]

"De ki: 'Herkes tıynetine/mizacına/meşrebine uygun hareket eder.' "[22]

"Şüphesiz sizin çabalarınız, çeşit çeşittir."[23]

Ebû Mûsâ El-Eş'arî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah, Âdem'i yeryüzünün her tarafından avuçladığı bir avuç topraktan yarattı. Bunun için âdemoğulları kendilerinde bulunan toprak miktarına göre, kimi kırmızı kimi beyaz kimi siyah kimi bunların arasında bir renkte; (tabiat/huy bakımından da) kimi yumuşak kimi sert, bazıları kötü bazıları da iyi olarak geldiler."[24]

10. Arılar canla başla didinir, neticede balını çoğu zaman başkalarına kaptırır, çalıştığıyla kalır. Hatta işçi arılar genellikle kovandan uzakta ve görev başındayken ölürler. Hizmet ehli kişiler için netice alınmasa dahi amel yapıyor olmak bile bal gibidir.

Amr ibni Hamik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah (cc) bir kişi için hayır dilerse onu ballandırır. Onun ballanması nasıl olur biliyor musunuz?

Oradakiler, 'Allah (cc) ve Resûl'ü daha iyi bilir.' dediler.

O da (sav) şöyle buyurdu: 'Allah (cc) ölümünden önce onu salih bir amele muvaffak kılar. Tâ ki komşuları ve etrafındaki kişiler ondan razı olmuş olur.' "[25]

11. Müminler, içerisinde en kıymetli şeyi taşımalarına rağmen insanlar tarafından çoğu zaman kıymetleri bilinmez.

Alî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"İnsanların içinde kuşlar arasındaki arı gibi olunuz. Kuşlardan hiçbiri yoktur ki onu zayıf görmüş, (küçümsemiş) olmasın. Şayet kuşlar onun içindeki bereketi bilselerdi bunu ona yapmazlardı. Halka dilleriniz ve bedenlerinizle karışın, onlardan amelleriniz ve kalplerinizle ayrılın. Kişi için ancak kazandığı vardır ve kişi Kıyamet Günü'nde sevdikleriyle beraberdir."[26]

"Ariflerden bazıları şöyle demiştir: 'Şayet krallar ve prensler bizim içimizdekini bilselerdi onu elde etmek için bizimle kılıçlarıyla savaşırlardı.' "[27]

12. Arı çiçeğe konar ve neticede şifa olan bal üretir. Mümin de faydalı ilim toplar ve insanların sorunlarını çözer, faydalı olur. Yine arıdan bal çıktığı gibi mümin kimsenin ağzından da ancak hayır çıkar.

Ebû Şureyh El-Huzâî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden ya hayır söylesin veyahut da sussun."[28]

13. Arının da müminin de bulunduğu mekân temizdir.

Ebû Mâlik El-Eş'arî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Temizlik imanın yarısıdır."[29]

19. Buhari, 2493
20. Buhari, Kitâbu'l İlm, 10. Bab başlığı
21. 16/Nahl, 68-69
22. 17/İsrâ, 84
23. 92/Leyl, 4
24. Ebu Davud, 4693; Tirmizi, 2955
25. Sahîhu İbni Hibbân, 342; El-Mustedrek, 1258
26. Darimi, 320
27. El-Vâbilu's Sayyib, Dâru'l Hadîs, 1/48; Saydu'l Hatır, Dâru'l Kalem, 1/457
28. Buhari, 6476; Müslim, 48
29. Müslim, 223

"Yunân bir bilge öğrencilerine şöyle demiş: 'Kovanlarındaki arılar gibi olun!'

Öğrencileri de sormuş: 'Arılar kovanlarında nasıl olurlar?'

Bilge şöyle cevap vermiş: 'Kovanlarında gereksiz şeyler olmaz, onu temizler ve kovandan uzaklaştırırlar. Çünkü bu, alanı daraltır ve balı bozar. İşi de ancak çalışkan olanlar, tembel olmayanlar yapar.' "[30]

14. Mümin kanı da bal arısının kanı da hürmetlidir ve şeriat korumaya almıştır.

İbni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) bal arısı öldürmeyi yasakladı."[31]

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İnsanlarla 'Lailaheillallah' deyinceye kadar savaşmakla emrolundum. Her kim 'Lailaheillallah' derse, haklı olmak hariç benden malını ve canını korumuş olur ve onun hesabı Allah'a aittir."[32]

15. Mümin de arı da ne yediğine dikkat eder.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey insanlar! Allah (cc) Tayyib'tir ve sadece temiz olanı kabul eder. Allah (cc) müminlere emrettiğini Resûllere de emretmiştir:

'Ey resûller! Temiz şeylerden yiyin ve salih amellerde bulunun. Şüphesiz ki ben, yaptıklarınızı bilmekteyim.'[33]

'Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz temiz yiyeceklerden yiyin. Şayet yalnızca O'na kulluk ediyorsanız (bir tek) Allah'a şükredin.'[34]

Bir kimse uzun sefere çıkar, saçları dağılmış, toza toprağa bulanmış bir hâlde ellerini semaya uzatarak, 'Ey Rabbim! Ey Rabbim!' diye dua eder. Hâlbuki yediği haram, içtiği haram, giydiği haram (hasılı) kendisi haramla beslenmiş olursa, böyle bir kimsenin duası nasıl kabul edilir?"[35]

16. Arılar "köstebek avlamak için dağları kazmak" gibi faydasız şeylerle vaktini zayi etmezler. Azami iki ay olan ömürlerini dolu dolu geçirirler. Müminler de gereksiz işlerle uğraşmaz, verimli işlerle uğraşırlar:

"(Öyleyse) boş kaldığında hemen (ibadet ve taate koyul ve) yorul. Ve yalnızca Rabbine rağbet et/yönel."[36]

"Rabbinin ismini an ve (her şeyi bırakıp) tam bir yönelişle O'na yönel."[37]

30. Tefsîru Hedâiku'r Revhi ve'r Reyhân, 15/292, Nahl Suresi 69. ayetin tefsiri
31. Ebu Davud, 5267; İbni Mace, 3224
32. Buhari, 6924
33. 23/Mu'minûn, 51
34. 2/Bakara, 172
35. Müslim, 1015
36. 94/İnşirâh, 7-8
37. 73/Muzzemmil, 8

17. Başkalarının kovanlarına dadanmaz kendi rızıklarını kendileri üretirler. Müminler de böyle olmalıdır.

Mikdâm'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hiç kimse kendi el emeğiyle kazanıp yediğinden daha hayırlı bir şey yememiştir. Allah'ın Nebisi Dâvud da (as) kendi el emeğinden yerdi."[38]

18. Arılar asıl işi gece yaparlar. Hakiki müminler de geceleri çalışan kimselerdir.

"Hiç kuşkusuz gece ibadeti (duygu dünyanda) daha etkili, söz olarak da daha kuvvetlidir."[39]

"Geceleri pek az uyurlardı. Seherlerde istiğfarda bulunurlardı."[40]

"Yanları (geceyi ibadetle geçirmek için) yataktan uzaklaşan, Rablerine korku ve umutla dua eden ve onlara verdiğimiz rızıktan infak edenler..."[41]

İbnu'l Esîr şöyle demiştir: "Arının mümine benzediği özellikleri; arının zarafeti, feraseti, zarar vermemesi, alçak gönüllülüğü, **geceleyin çalışması,** temizliğe önem vermesi, yiyeceğinin lezzetli olması, başkasının kazancından yememesi yöneticisine itaat etmesi olarak ifade edilmiştir."[42]

19. Arı dağda da olsa, ağaçta da olsa, kovanda da olsa ortamının havasını korur. Müminler de ortamlarının ve iç dünyalarının atmosferini sürekli muhafaza ederler:

"Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: **'Dağlardan, ağaçlardan ve onların yaptıkları bal kovanlarından** kendin için evler edin.' "[43]

Arılar sıcaklık artmaya devam ettiğinde işçilerin bir bölümü ısıyı düşürmek için kanatlarını yelpaze gibi sallamaya başlar. Hava akımını kovanın girişine ve peteklerin üzerine doğru yönlendirerek kovan ısısını düşürmeye çalışırlar. Kışın da ısılarını artırarak kovanın ısısını dengede tutmada çalışırlar. Her hâlükârda kovan ısısı 35 ^{o}C'de sabit tutulur. Dağda da olsalar, ağaç kovuğunda da olsalar, kovanda da olsalar böyledir.

Müminler de genelde böyledir. Dağ gibi sıkıntılı ortamlarda, ağaç gibi bollukta, kovan gibi zindanda da olsa gündemi, atmosferi, iklimi aynıdır.

"Yeryüzünde veya nefislerinizde meydana gelen her musibet, onu yaratmadan önce mutlaka bir Kitap'ta yazılıdır. Şüphesiz ki bu, Allah'a kolaydır. (Her şeyin Levh-i Mahfuz'da yazılı olması) elinizden kaçana üzülmemeniz, size verilenle de şımarmamanız içindir. Allah, kibirli ve böbürlenen kimseleri sevmez."[44]

38. Buhari, 2072
39. 73/Muzzemmil, 6
40. 51/Zâriyat, 17-18
41. 32/Secde, 16
42. En-Nihâye fî Ğarîbi'l Hadîs ve'l Eser libni Esîr, 5/29-30, n-h-l başlığı
43. 16/Nahl, 68-69
44. 57/Hadîd, 23

"Kaçırdığınız (hayırlara) ve başınıza gelen musibetlere üzülmeyesiniz diye (Allah) sizi keder üstüne kederle sınadı. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[45]

İbni Teymiyye (rh) şöyle demişti:

"Düşmanlarım bana ne yapabilir ki? Benim cennetim içimdedir. Yolculuğa çıksam da o benimle birliktedir, ayrılmaz. Hapsedilirsem bu benim için halvettir. Öldürülmem şehadettir. Memleketimden sürülmem ise seyahattir."[46]

20. Balın en önemli özelliklerinden biri, içinde bakteri barınmamasıdır. Müminin akidesinde bidatin, hurafenin, çarpıklığın barınamadığı gibi.

Tüm canlıların yaşamlarını devam ettirebilmek için bir miktar nem ihtiyaçları vardır. Bakteriler balla temas ettiklerinde neme maruz kalmazlar ve yok olurlar. Ayrıca balın asidik tepkisi de bakterilerin yaşamaları için uygun olmayan bir ortam oluşturur. İnsan vücudunu etkileyen birçok mikroorganizma balda yok olur. Müminlerin akideleri de bal gibi musaffadır/süzülmüştür;[47] bidatlerden, hurafelerden, çarpıklıklardan arınmıştır. Onu zihinlere ve gönüllere şifa kılan özelliği budur.

"Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman etmiş, sonra da şüpheye düşmeden Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişlerdir. Bunlar, sadık olanların ta kendileridir."[48]

21. Arılar ufak adımlar atmalarına rağmen yaptığı işi hafife almazlar. Mümin de hiçbir ameli küçük görmez.

Ebû Zerr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kardeşini tebessümle karşılamak dahi olsa hiçbir ameli küçük görme."[49]

Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kimi, yaptığı iyilik sevindiriyor ve kötülükleri de üzüyorsa o kimse mümindir."[50]

22. Müminler gibi arılar da amellerine bıkmadan usanmadan ölene kadar devam eder.

"İpini sağlamca eğirdikten sonra onu bozup (eski hâline getiren) kadın gibi olmayın."[51]

"Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkup sakının! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin."[52]

Âişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin (sav) en sevdiği namaz, az da olsa devamlı kılınanıydı O, bir namaz kıldığında mutlaka buna devam ederdi."[53]

Âişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Amellerin Yüce Allah'a en sevimli olanı, az da olsa devamlı olanıdır."[54]

23. Arılar bulunduğu havayı temizlerler. Bu yüzden kovandaki havayı astım hastalarına soluttukları "api air/kovan havası tedavisi" bazı hekimlerce aktif uygulanmaktadır. Müminler de böyledir. Bulunduğu ortamın havasını temizlerler. Oraya rahmet iner. Çoğu zaman girdiği yerde kişiler kendilerine, konuştuklarına çekidüzen verir, cürümlerini devam ettirmezler.

"İman edenlerle karşılaştıkları zaman: 'İman ettik.' derler. Şeytanlarıyla baş başa kalınca ise: 'Biz sizinle beraberiz, ancak biz (iman edenleri) alaya almaktayız.' derler."[55]

"Onlarsa sizinle karşılaştıkları zaman: 'İman ettik.' derler, yalnız başlarına kalınca size olan kinlerinden parmaklarını ısırırlar. De ki: 'Kininizle geberin.' Şüphesiz ki Allah, sinelerde olanı bilendir."[56]

Bu makaleyi derlerken bazı arıcı kardeşlerimden, yazarlardan, hatiplerden istifade ettim. Her birinin adını zikredemesem de Allah'tan (cc) kendilerini sevip razı olduğu amellere muvaffak kılmasını diliyorum.

45. 3/Âl-i İmrân, 153
46. El-Vâbilu's Sayyib, s. 48
47. "Muttakilere vadolunan cennetin misali şöyledir: Orada bozulmamış sudan ırmaklar, tadı değişmemiş süt ırmakları, içenlere lezzet veren içki nehirleri ve **süzme baldan** ırmaklar vardır." (47/Muhammed, 15)
48. 49/Hucurât, 15
49. Müslim, 2626
50. İbni Mace, 2165
51. 16/Nahl, 92
52. 3/Âl-i İmrân, 102
53. Buhari, 1970; Müslim, 782
54. Buhari, 6464: Müslim, 2818
55. 2/Bakara, 14
56. 3/Âl-i İmrân, 119

Osman SADIKOĞLU

RÊYA HÎDAYETÊ Û RÊYA AVERÊTÎYÊ

Li cem Allah ji bo qebûlkirina amelekî sê şert hene: Bawerîya/Aqîdeya tewhîdê û îxlas/amelkirina fîsebîlîllah û îttîbaya Sûnnetê. Kesê ku amel dike eger ne li ser aqîdeya tewhîdê be û wê amelê ne bi îxlas bike û ew amel ne li gorî sûnneta Rasûlullah be, li îndallah qet tu qîmeta wê amelê tune.

Dû rê hene...

Rêya ewîl ya herî xweşiktir û bixêrtir e ku ew jî rêya Muhammed e (ass).

Rêya dûyemîn jî rêya hewa û hewesê ye ku mirovan digihîjîne bîd'etan.

Allah (ac) der heqê vê mijarê de wiha gotîye:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرِيعَةٍ مِنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَٓاءَ الَّذٖينَ لَا يَعْلَمُونَ

"Piştre bi siparteya emr (ê îlâhî) me tu kir xwedî şerîetek. Bibe tabiê wî. Nede pey hewayên/hewesên nezanan."[1]

Yanê; ya wehîya ku Allah (ac) nazil kiriye an jî ji xeynî vê wehîyê hemû tiştên din heye. Çêker û xwedîyê wê ew bi çi navê binavîne û dixwaze bibêje bîd'eta hesene jî ev rewş nagûhere. Ew, li îndallah bitevahî peyrevên hewa û hewesê ne.

"...Nede pey hewayên/hewesên nezanan." Allah (ac) wekî ku ji Rasûlullah (ass) re gotîye, vê hişyarîyê bi heman awayê li Dawûd (as) jî dike:

يَا دَاوُ۫دُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلٖيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذٖينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبٖيلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدٖيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

"Ya Dawûd! Me tu li ser rûyê erdê kir xelîfe. (Nexwe) di nav însanan de bi heq hukim bike. Nebe tabiê hewayê/hewesê, nexwe wê te ji rêya Allah bixerifîne. Bêguman, ji wan ên ku ji rêya Allah xerifîne re, ji ber ku roja hisabê ji bîr kirine ezabekî dijwar heye."[2]

1. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 45/Casiye, 18
2. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 38/Sad, 26

Yanî li cem Allah (ac) tiştekî li dij wehîyê be, xwedîyê wê her bi çi navê binavîne jî tabîbûna hewa û hewesê ye û li îndallah rêşaşîtî ye. Allah (ac) wiha ferman dike:

فَاعْلَمْ اَنَّمَا يَتَّبِعُونَ اَهْوَٓاءَهُمْۜ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللّٰهِۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

"... bizanibe ku; ew didin pey hewayên/hewesên xwe. Qey ji wî kesî kî rêşaştir e ku beyî hîdayetekî/spartekekî dide pey hewayê xwe? Bêguman Allah qewmê zilimkar hîdayet nake."[3]

Eger em bibêjin li dij nûjenîyan divê helwestên me çawa bibe? Şerîet vê pirsê jî bê bersiv nehiştîye. Allah (ac) di vê mijarê de ji bo me dû rê danîye. Rêya ewil û ya herî bixêrtir Îttîbaya sûnneta Rasûlullah (ass) e. Kesên ku dijbertîyê bikin dê bi vê tehdîdê ve rûbirû bimînin: "...bizanibe ku; ew didin pey hewayên/hewesên xwe."

Welew ku xwedîyê wê bibêje: "Birastî ez dixwazim bi vê tiştê gelek xêran bidest xwe bixim û bigihîjim razîbûna Allah (ac). Ji wê tiştê re bibêje "bîd'eta hesene" jî ev rewşa wî nagûhere. Allahê Azîz û Celîl vê yekê wek "peyrevîtîya hewa û hewesê" binav dike. Dîsa Allah (ac) ji Pêxember (ass) re dibêje ku vê heqîqetê rabigihîne însanan:

اِنَّ اللّٰهَ رَبّى وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُۜ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

"Bêşik Allah, Rabbê min û Rabbê we ye. Jê re îbadetê bikin. Ev (rêya ku ez we gazî dikimê), sirati'l mustaqîm e/rêya rasterast e."[4]

Rêya hîdayetê yek e. Ew jî peyrevîtîya sûnneta Rasûlullah (ass) e. Allah (ac) peyrevîtîya rêyên cûda qedexe kiriye. Allah (ac) wan rêyên ji xeynî rêya tewhîd û sûnnetê wek rêyên rêşaşîtîyê dinavîne. Wekî Ahmed b. Hanbel (rh) hin ûlemayên îslamê van rêyên din wek "Bîd'et û Şehwet" binav dikin. Rasûlullah (ass) vê ayetê bi pratîka xwe tefsîr kiriye.

Ibnî Mesûd (ra) wiha qotîye:

"Rasûlullah (ass) rojekî bi destê xwe xêzekî kişand û wiha got: 'Ev rêya Allah e (ac) ku rêya rasterast e.' Piştre li rast û çepê wê xêzê de hin xêzên din kişand û wiha got: 'Ev (xêzên hanê), her yek ji wan rêyek e ku li serê her rêyekî de şeytanek heye û gazî wê rêyê dike.' Rasûlullah (ass) paşê ev ayet xwend."[5]

Mirovek eger di qada dîn de amelek kiribe û ew amelê wî ne lêhatîyê sûnneta Rasûlullah be qethîyen jê nayê qebûl kirin. Di sûnneta Rasûlullah de tesnîfeke wek "bîd'eta hesene" an "bîd'eta seyyîe" jî tûne.

وَاَنَّ هٰذَا صِرَاطِى مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُۚ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِۜ ذٰلِكُمْ وَصّٰيكُمْ بِهٖ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Ha ev, rêya min a rasterast e. Bidin pey wê (rê yê). Nedin pey rêyên ku (we) ji rêya wî (ji rêya Allah a rasterast) vedigerînin. Bi vêya şîret li we kir, hêvî heye ku hûn xwe biparêzin."[6]

Qur'an û sunneta sehîh dide zanîn ku rêya heq her yek e û ew jî bi wehîyê eşkerebûyî ye (2/Baqara, 38) û rêyên ji xeynî vê bi tevahî rêşaşîtî ne (10/Yûnus, 32) û ew kesên bi dûv rêyên din ketine di heqîqetê de jirêketine û tabiê hewayên xwe bûne (45/Câsîye,18)

Allah (ac) di ayetekî din de wiha gotiye:

"...Êdî kî hêvî dike ku wê rastî Rabbê xwe bê (û mukâfatekê jê bistîne) bila amelên salih bike û qet tu tiştî ji Rabbê xwe re şirîk çêneke."[7]

Qur'ana Kerîm, ji bo pejirandina amelan ku ew amel li axîretê biguhere mukâfatê tehev/komînak sê şertan diyar kiriye ku ji wan du heb di vê ayetê de ne:

1. Ew kesê amel dike pewîst e ku li ser tewhîdê be, yanê muwahhîd be ku ji Allah (ac) re şirîk çênake.[8]

2. Pêwist e ku ew, amelê salih be. Yanê li gorî şerîetê û sunneta pêxember be.[9]

Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Her kî amelekî bike û amelê ku kiriye ne li ser sunneta min be ew amêlê wî merdûd e/ne meqbûl e."[10]

3. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 28/Qasas, 50
4. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 3/Al-î İmran, 51
5. Darimî, 202; Ahmed, 4437
6. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 6/En'am, 153
7. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 18/Kehf, 110
8. Bnr. 14/Îbrahîm, 18; 24/Nûr, 39
9. Bnr. 3/Âl-î İmran, 31-32; 4/Nîsa, 64
10. Buxarî, 2697; Muslîm, 1718

3. Divê ew amel bi îxlâs be. Amel, divê tenê bitenê ji bo razîbûna Allah pêk bê û qet tu xaye û meqsedekî din tevlî wê amelê nebe. Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Allah (ac) di roja qiyametê de wiha ferman dike: 'Ez ji şirkê mustexnî me/berî me/dûr im. Kî amelekî bike û di amelê xwe de ji xeynî min kesekî din bike şirîk ez wî jî û amelê wî jî diterikînim.' "[11]

Herwiha em dikarin bi hêsanî vêya bibêjin. Li cem Allah (ac) ji bo qebûlkirina amelekî sê şert hene

1. Bawerîya/Aqîdeya Tewhîdê.

2. Îxlas. Amelkirina fîsebîlîllah.

3. Îttîbaya Sûnnetê.

Kesê ku amel dike eger ne li ser aqîdeya tewhîdê be û wê amelê ne bi îxlas bike û ew amel ne li gorî sûnneta Rasûlullah (ass) be, li îndallah qet tu qîmeta wê amelê tune.

Em ê niha binêrin ka Rasûlullah (ass) bîd'etan wek "bîd'eta hesene" an "bîd'eta seyyîe" tesnîf kiriye an na? Birastî darîçavan e ku hemû bîd'et li cem Rasûlullah (ass) rêşaşîtî ye.

Irbâz İbn Sârîye (ra) wiha gotîye:

"Rasûlullah (ass) şîretekî pir bi tesîr li me kir. Ji ber vê şîretê qelp lerizîn û hêstir ji çavan herikîn. Me jî ji Rasûlullah (ass) re wiha got:

– 'Ya Rasûlullah! Ev şîret, dişibe şîreta wî kesê ku (ji jiyana dinyayê vediqete) xatir dixwaze. Qena tewsîyeyekî li me bike.' Rasûlullah (ass) wiha got:

– "...Xwe bi sûnneta min û xûlefayê raşîdîn ve bizeliqînin. Amelên herî xerab yên ku piştre hatine derxistin in. Her tiştên ku piştre derketî ne bid'at in. Xwe bi van sûnnetan ve bigirin. Ji tiştên ku piştre hatine derxistin xwe biparêzin. Lewre her bîd'et dalalet e, rêşaşîtî ye."[12]

Rasûlullah (ass) peyva bîd'etê ji hevdu naveqetîne. Bîd'et, bîd'et e. Bîd'et, rêşaşîtî ye. Rasûlullah (ass) wiha dibêje:

"...Amelên herî xerab yên ku piştre hatine derxistin in. Her tiştê ku piştre derketî ne bîd'et e. Her bîd'et dalalet e û her dalalet jî di agir de ye."[13]

Cabîr b. Abdûllah (ra) wiha gotîye:

"Nebî (ass) di destpêka xûtbeyê de ji Allah re hemd û sena dikir. Paşê wiha digot: 'Bêşik peyva herî xweşik Kîtâbullah e û rêya herî bixêrtir rêya Muhammed e. Amelên herî xerab yên ku piştre hatine derxistin in. Her tiştê ku piştre derketî ne bîd'et e. Her bîd'et dalalet e û her dalalet jî di agir de ye."[14]

11. Muslîm, 2985
12. Tirmizî, 16
13. Muslîm, 867; Nesaî, 1578
14. Muslîm, 867; Nesaî, 1578

Rasûlullah (ass) vêya di hemû xûtbeyên xwe de dubare dikir. Li gorî rîwayeta dîya me Aîşe (r.anha) Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Her kî di dînê me de tiştekî ku tê de tûne ye derxîne ew tişt (amel) jê nayê qebûl kirin."[15]

Mirovek eger di qada dîn de amelek kiribe û ew amelê wî ne lêhatîyê sûnneta Rasûlullah (ass) be qethîyen jê nayê qebûl kirin. Di sûnneta Rasûlullah (ass) de tesnîfeke wek "bîd'eta hesene" an "bîd'eta seyyîe" jî tûne.

Dawîya beşa (10.) Dehemîn, dê bidome înşaAllah.

15. Bûxarî, 2697; Mûslîm, 1718

SAHABE HAKKINDAKİ İNANCIMIZ

Kitabın Yazarı: Prof. Dr. Muhammed b. Abdullah el-Vuheybî

Yayınevi: Guraba Yayınları

Basım Tarihi: 2012

Sayfa Sayısı: 112

Ebat: 115 X 165 mm

Kitap Hakkında

Sahabe, Allah'ın (cc) seçtiği ve Allah Resûlü'nün (sav) etrafında topladığı özel zümredir. Allah (cc) onları bu dine layık görmüş ve onları tevhid ehli kılmıştır:

"Hani o kâfirler, kalplerine asabiyeti, cahiliye asabiyetini koymuştu. Allah da, Resûl'ünün ve müminlerin üzerine sekinetini indirmiş ve onları takva kelimesi (olan Lailaheillallah'a) bağlı kılmıştı. (İşin aslı) onlar da buna layık ve ehil kimselerdi. Allah, her şeyi bilendir."[1]

Sahabe, geçmiş kutsal kitaplarda ve peygamber toplumlarında özlemle anılan kutlu nesildir. Kâfirler için dert, Müslimler için devadır:

"Muhammed, Allah'ın Resûlü'dür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlilerdir. Onları; rükû edenler, secde edenler ve Allah'ın lütfunu ve rızasını elde etmek isterken görürsün. Alametleri, yüzlerinde secdeden oluşan izdir. Bu, onların Tevrat'taki sıfatıdır. İncil'deki sıfatlarıysa filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşıp gövdesi üzerine doğrulmuş bir ekin gibidir ki bu, çiftçilerin hoşuna gider. (Onların bir ekin gibi güçlenip çoğalması örneği) kâfirleri öfkelendirmek için verilmiştir. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere, bağışlanma ve büyük bir mükâfat vadetmiştir."[2]

Onlar, ancak kendilerine tabi olunmakla kurtuluşun mümkün olduğu hidayet kandilleridir:

"Muhacir ve Ensar'dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da

Sahabeyi sevmek veya buğzetmek tamamen akidevi bir mesele olduğundan sahabiler kendi aralarında birbirlerinin kadrini bilmiş, onlardan sonra gelenler de sahabenin kadir ve kıymetini korumaya özen göstermişlerdir.

1. 48/Fetih, 26
2. 48/Fetih, 29

Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlar için altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. En büyük kurtuluş budur işte."[3]

"Şayet onlar (misli misline), sizin iman ettiğiniz gibi inanırlarsa hidayete ererler. Yüz çevirirlerse onlar ancak bir ayrılık içinde olurlar. Onlara karşı Allah sana yetecektir. O (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[4]

Sahabeyi sevmek veya buğzetmek tamamen akidevi bir mesele olduğundan sahabiler kendi aralarında birbirlerinin kadrini bilmiş, onlardan sonra gelenler de sahabenin kadir ve kıymetini korumaya özen göstermişlerdir. Ne ki bir yerden sonra birtakım oluşumlarda sahabeye insanüstü özellikler atfedilmiş, dolayısıyla bu hususta şirk kapıları aralanmıştır. Daha sonraları ise bu anlayışın tam karşısında sahabeyi yeren, hak ettikleri saygıyı göstermeyen ve onların güvenirliliğini zedelemeye çalışan oluşumlar da baş göstermiştir. Kitabımız bu iki taifenin karşısında yer alarak sahabenin adil olduğuna dair Kur'ân ve Sünnetten deliller zikretmiş, sövme ve hakaret etme hakkında bazı başlıklar açmış ve son olarak sahabe tarihini inceleme esaslarına dair bilgiler paylaşmıştır.

Elbette ki onlar da insandır ve hataları olmuştur, bununla birlikte genel anlamda insanlığın en hayırlı topluluğu kabul edilmişlerdir. Biz insanlara örnek gösterilen kişilerin de bizim gibi insan olmaları, hata yapmaları lazım ki onlarda kendimizi ve bize örnekliklerini bulabilelim. Eksiklikten ve kusurdan münezzeh olan ise sadece Allah'tır (cc).

Allah'tan (cc) bizleri ve o kutlu nesli bağışlamasını ve onlara karşı kalplerimizin tertemiz olmasını diliyoruz:

"(Muhacir ve Ensar'dan) sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, (şefkatli olan) Raûf ve (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'sin."[5]

Bir sonraki kitap tanıtımımızda görüşmek üzere, Allah'a (cc) emanet olunuz...

3. 9/Tevbe, 100
4. 2/Bakara, 137
5. 59/Haşr, 10

İhtiyaç sahiplerine umut olma çabamıza destek olmak isterseniz

YouTube, WhatsApp ve İnstagram

sayfalarımızı takip edebilirsiniz.

@ecirkapisidernegi

@ecirkapisi

+90 532 174 9393

Youtube kanalımıza erişmek için QR kodu okutabilirsiniz.

 0532 174 9393

 www.ecirkapisi.org